FRANCKESCHE
STIFTUNGEN

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauin[a]e Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

De sacrosanctis ecclesijs Rubrica.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Visual Library

reſte.§.j.ver.itẽ obijcitur quod eſt infamis: minor tñ fides ei adhibetur tanquã turpi perſonæ: ideo non ſufficerent duo teſtes tales:quia non ſunt omni exceptione maiores:niſi concurrerent etiã alia indicia quæ coadiuuarent:iuxta not.in l.ij.in prin.ff. de
15 excu.tut.†an aũt hæretici ſint infames infamia iuris,et an cõtra hat illa infamia ipſo facto,an aũt requirat̃ ſentẽtia glo. iſta vult in effectu ꝙ tẽpore huius l.nõ erant infames ipſo facto infamia iuris,ſed facti:ſequuta verò ſic.nam etiam iure hodierno etiam ante ſententiã ſunt infames infamia iuris, & hæc eſt ſentẽtia gl.

2 *Iudex quando uidet homines uenire ad occupandum aliquam poſſeßionem cum armis,uel aliquos rixantes,debet illis obuiare.*
3 *Reſcriptum impetratum de facto quando non ualeat,etiã ſi contineat clauſulam non obſtante aliqua lege in contrarium diſponente.*
4 *Spiritus ſanctus unde procedat.*
5 *Hæretici debent furore populi de ciuitate repelli,ita & leproſi.*
Mulierem inhoneſtam uenientem ad habitandum in aliqua uicinia poſſunt alij uicini expellere.
6 *Eccleſia ſi habet aliquo dfortilitium nõ poſſunt laici in fortilitio armare & imponere gentes armorum pro tuitione ipſorum cõtra uoluntatẽ clericorũ ad quos pertinet.*

LEX II.

1 NVllus hæreticis. Not. j. in hac l. † ꝙ congregationes ſuſpectæ debent prohiberi & quod debet obuiari malis futuris antequã eueniant. Vnde facit in argu.ſecundũ Bal.ꝙ
2 quando†iudex videt homines venire ad occupandum aliquã poſſeſsionem cũ armis,ꝙ debet illis obuiare.& ita not. Inn.in c. in præſentia de proba.& probatur in l.fi.ff.de offi.procu.cæſ.Et ſic not. contra iudices qui vident aliquos rixantes non obuiant
3 ſecundũ eum de quo per Cy.in l.ſeruus.j.de noxa.†Item no.caſum in quo prohibetur impetrans reſcriptum.Et glo. etiam ponit plures alios,& iſtud importat, quia reſcriptum fuit impetratum de facto.Et ſi cõtinet clauſulam nõ obſtante aliqua l. in cõtrarium diſponente nõ valet:nec debet ſeruari niſi remanet etiã iuſsio.ita no.Cy.notabiliter declarãdo hanc l.in l.fi.j.ſi cõtra ius vel vtil.pu.non ſic in diſpoſitione teſtatoris habẽte clauſulã derogatoriam vt in l.ſi quis in prin.teſtamẽti.de leg. iij. Idem eſſet in l.aliquid prohibente vel vetante, non tamen reſcriptum impetrari.quia bene illa tollitur per reſcriptum habens clauſulam derogatoriam non obſtante in contrarium:& ita loquitur gl. in
4 aut.quibus mod.na.effi.ſui.§.fi.†Item no.ꝙ Imperator dicit ſpiritum ſanctum procedere à patre ſolo gl.dicit quòd iſta eſt opi. græcorum:ſed latini tenent ꝙ etiam à filio:ſed etiam quidã græci ſancti patres idem tenuerunt,ſcilicet Io.Chriſoſto.Gul. atha. aut.epheſini concilij,& in tota grego. & imperator Conſtantinus in concilio Lugdunẽſi tempore Gregorij x. mandauit ſuis legatis vt noſtrum cantarent ſymbolum.ita no.glo. in c.j.co. tit. ſuper verb.græcorum.& tamen poſtea ad errorem ſuũ ſolitum redierunt:vnde parum eſt nunc de ipſis conſiderandum in con
5 cilio Baſilienſi,quia dicunt ſe velle vniri cũ eccleſia latina.† Vltimò dicit Gul.de anno.per iſtum tex.in fi.dum dicit quòd hæretici furore populi debẽt de ciuitate expelli: quia alios inficiũt. Sed ſi aliqua inhoneſta mulier veniat ad habitãdum in vicinia,
a poſſunt alij vicini ᵃ illam expellere.facit in aut. de leno. circa fi. et ſimiliter quod leproſi poſſunt expelli de ciuitate.Item dũ tex. in fi.dicit quòd eccleſia dicitur reſtitui epiſcopis,quia ad eos &
6 alios electos pertinet inducitur per Cy.poſt Pet.† quòd ſi eccleſia habebat aliquod fortilitium non poſſunt laici in fortilitio ca
b pere & armare,& imponere gentes armorũ ᵇ pro tuitione ipſorum contra voluntatem clericorũ ad quos pertinet.determinat tamẽ contrariũ:quia nõ diſplicet deo ꝙ fiat in rebus eccleſiaſticis id quod pertinet ad ſalutẽ multorũ: & ſine quo ſalus haberi non poſsit veriſimiliter vt l.prouinciarum.j.de ferijs.& eo. modo vnus dñs & vna cõmunitas pro ſua ſalute poſſent de facto occupare terram,videtur caſus in c.Piſanis.de reſti.ſpol.

1 *Prædicatores non debent mouere dubia ardua in theologia quæ neſciunt ſoluere, uel etiam ſi ueritatem ſcire non expediat pro neceßitate ſalutis.*
3 *Qui diſputant quæſtiones deciſas per alios ſolennes doctores, & quorum deciſiones communiter tenentur,faciunt eis iniuriam.*
Conuocare concilium generale hodie pertinet ad Papam ſed olim ad Imperatorem.
4 *Quando grauius ſit delictum quod publicè committitur quàm quod occultè.*
5 *In pœna corporali plus puniuntur uiles perſonæ & acrius quàm in dignitate conſtituti: ſecus in pœna pecuniaria.*
6 *A ſententia concilij generalis non eſt licitum appellare: ſicut nec à ſententia principis uel ſenatus:ſed licet ſupplicare.*

LEX III

1 NEmo.†No.in prin.dum clericum præponit militi, ꝙ maior eſt dignitas cuiuslibet clerici etiã in minoribus conſtitu
2 ti,quã ſit dignitas militaris.†Not.ibi, [fortiter.] cõtra illos ꝑdicatores imperitos q mouent interdum dubia ardua in theologia, quæ neſciunt ſoluere:nec etiã veritatẽ ſcire expedit ꝓ neceſsitate ſalutis: quia inducũt populos in errorẽ: quod prohibetur,ſicut diſputare de fide publicè propter hanc cau
3 ſam ibi tumultus & perfidiæ.†Item not.ar. in ver.[nam & iniuriam.]cõtra eos qui diſputãt.q.ꝑ alios ſolennes doc.quorum deciſiones cõmuniter tenent̃:qa faciunt eis iniuriã reuocãdo in dubiũ deciſa. Itẽ not.ibi: [per noſtra præcepta.] ꝙ ad Imperatorem pertinet conuocare cõciliũ generale:et hoc illo tempore qñ ſummi pontifices non habebant poteſtatem temporalẽ: hodie verò pertinet ad Papã nec ꝑter eius authoritatẽ licet congregari, nec vocatur concilium, b ſed conciliabulum, vt habetur xj. q.ij. per
4 totum.†Item allegatur iſta l. ꝙ grauius eſt delictũ qđ publicè cõmittit̃ quã quod occultè.Sed in contrariũ facit,quia maleficia quæ contrahũtur de nocte grauius puniũtur.l.j.& ij.& ibi not.ff.de fur.Bal.breuiter qñ eſt aliquod de genere permiſſorũ, ſi fiat occultè, magis præſumitur contra facientem quod faciat impedimentũ ſubeſſe,quã contra publicè faciẽtem,vt l.fi. de rit. nup. Sed ſi eſt de genere prohibitorũ, ſi maius reſultat inconueniens quod fiat publicè, magis punitur:ſecus ſi maius reſultet ſi fiat
5 occultè.Ita loquit̃ contra.†allegatur etiam ꝙ plus puniuntur viles perſonæ & acrius quã in dignitate conſtitutæ: & hoc quo ad pœnam corporalem:ſed quo ad pecuniariam econuerſo. vt in l.
6 in ſeruorũ.ff.de pœnis de quo vide hic per Cyn. †Eſt etiam hic
c vna gl.quæ inci.[ideſt quod in dubiũ.]à ſententia concilij ᶜ generalis non eſt licitum appellare,ſicut nec à ſentẽtia principis, vel ſenatus:ſed licet ſupplicare.

a ¶ Alij vicini. Adde Cep.in tracta.de ſer. ruſti.prædio.q.vj.& Nico.de neap.in aut. de leno.in §.fi.& ad de ꝙ idẽ in ſocio, vel ſcholari de ſocietate vel collegio ar.notatorum maximè per Lud.ro. in l.j.ff.ſolu. mat.& quod no.in l. ſi conuenerit. ff. pro ſocio et gl.in l.nõ aliter.ff. de vſu.& eorũ quæ ponit Spe.in tit. de iudi.§. & generalia.v.& no.Ange.de but.in proce.decre.et Pe.de peru.in trac.de duobus fratribus in xj. parte.q.xxiiij. & de leproſis vide ꝙ dicit Bal.in c.intellexi mus de iudi. & in c. ſignificauit.de reſcri. & ꝙ latiſsimè circa prædicta põit Barb. in c. Rodulphus. de reſcri.Fran.Cur.

b ¶ Gentes armorũ.ad de Hoſt.in ſum.ti.de immu.eccle. in §. inquãtũ ver. Itẽ & incaſtellari non debet. Arch.i c.ſanctorũ.x. q.j.Anto.de bu. in c. cũ eccleſia.de immu. eccl.Ant. de bu.cõſi. lxxxij.incipit̃. ſuper quo con.

c ¶ Conſilij. An ſicut à ſentẽtia ſenatus qs non poterit appellare, ita hodie à ſententia ſenatoris vide ꝑ d.Bar. ſoci.in ſuo cõſil.cxcv.col. verſi.ex quibus videt̃ inſeri. Stra.

De ſacroſanctis eccleſijs *Rubrica.*

1 *Stylus quid ſit,& in quo differat à conſuetudine.*
Inhabiles ad teſtandum an poßint teſtari pro eccleſijs uel eccleſiaſtico collegio,& quid ſi interueniat defectus proueniens à iure naturali,uel gentium.
3 *Relictum factum eccleſiæ ſi non dicitur cui debetur eccleſiæ parochiali.*
4 *Si non relinquitur eccleſiæ ſed eccleſiaſticis perſonis, an acquiratur eccleſiæ, tanquam eius contemplatione relictum ſit.*
5 *Relictum an poßit fieri ſingularibus perſonis de collegio.*
6 *Omne relictum ad cauſam piam dicitur pro anima: etiam ſi relinquatur conſanguineo dummodo ſit pauper,ſecus ſi diues.*
Inſtitutio facta nutu ad piam cauſam ualet.
7 *Solennitates ſtatutorum,non ſunt neceſſariò ſeruandæ in relictis ad piam cauſam.*
Damnatus ad mortem an poßit relinquere ad piam cauſam.remißiuè.

LEX I.

1 HAbeat vnuſquiſque.† Collegia eccleſiaſtica ſunt appellata licita,& põt eis in teſtamẽto relinqui.Et valet relictum ſi aliquis defectus non ſubeſt.h.d.ſecũdũ gl.intellectum.& fuit j.l. facta per Conſtan.poſt baptiſma receptum per eum fauorẽ fidei chriſtianæ:quoniam ante ipſum non licebat chriſtianis ſe congregare,& congregationes eorum erant illicitæ: ideo non valebat legatum eis relictum.l.collegium.j.de hære.inſti.Iſta autem l.hoc ſolum facit quod permittit tales congregationes fieri: & tali collegio eccleſijs relinqui tam fauore collegij quàm relinquentis: vt habeat effectum ſua voluntas.In text. ibi:[non ſint eius caſſa
2 iudicia.]ſubaudi ſicut erãt caſſa añ imperato.Cõſtã.†In tex.ibi:

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

a [liber ſit ſtylus.] a proprie loquendo ſtyl⁹
eſt conſuetudo curiæ:vnde dicit ſtylus cu
riæ romanæ:vel talis curiæ & differt à cō-
ſuetudine tanquā ſpecies à genere.Cū cō-
ſuetudo ſit etiam extra curiam.Ita not. per
Cy.in l.j.quæ ſit longa conſue. ſed hic ſu-
mitur eo modo.ſ.pro depoſitione facta in
ſcriptis ſecundū glo.vel melius ſecundum
Bar.pro forma teſtamēti & vult dicere ꝙ
forma dicitur circa libera & non ſubiecta
re. iu. Et eodē mō.arbitriū.i.ſubſtantia diſ-
poſitionis ſecundum lec.ſuā:vñ aduerten-
dū ꝙ ſecundū lecturā gl.quā ſequūt Cy.&
Gul.de cu.& etiam Bar.in antiquis recol-
lectis l.illa non inducit aliquod priuilegiū
in relictis factis eccleſijs,vel eccleſiaſtico
collegio:niſi circa perſonā teſtātis,vt patet
ex j.gl.quę reſtringit hāc l.ad teſtatiōes ha
biles:nec circa formā teſtamēti vt patet ex
gl.quæ incip.[ob hoc ipſum.] quæ reſtrin
git eas ad vltimas voluntas ſolennes: &
vult ꝙ ſi non haberent ſolennia non vale-
rent.de quo.j.eo.l.generali nec circa ſubſtā
tiā teſtamēti.Sed ſolū inducit vt poſsit ec-
cleſiæ, vel eccleſiaſtico collegio relinqui
qd olim nō poterat & hac lec. retēta quæ-
ſtiōes plures hic formātur per Cy.& Gul.
3 de cu.inter aliàs.† Quid ſi relinquitur ec-
b cleſiæ,& nō dicit cui. b Et determinat qđ
debeatur eccleſiæ parochiali per. l. condi-
tio.§.fi.ff.de cōdi.& demon. Et ſi tēpus te
ſtamenti erat in vna parochia:tēpore autē
mortis erat in alia,debetur primæ ar.l.ſi ita
4 de auro & argento leg.†Et ſi nō relinquit
eccleſiæ,ſed eccleſiaſticis perſonis,an acq
ratur eccleſiæ tanquā eius cōtemplatione
relictū,an aūt ipſi perſonæ, videtur prima
pars verior per l.nō plures.j.eo.in fi.cū gl.
fi.Sed doc.diſtinguunt an relinquat præ-
lato,vel epiſcopo,vel rectori parrochialis
eccleſiæ qui habēt adminiſtrationē & vera
eſt prima pars.An relinquat nō habēti ad-
miniſtrationē,vt canonico,tūc ſi omnibus
vel ſimpliciter canonicis,& vī relictū capi
tulo ſeu collegio ꝙ repreſentat eccleſiā, vt
l.& ar.in l.ciuibus de reb.dub.& ſic eccle-
ſiæ acquirit,& hoc ſi relictū ſit factū ab ex
traneo:ſecus ſi à cōiuncta perſona. vt in c.
requiſiſti.de teſta.Si aūt vni canonico, vel
duobus,& tūc etiā ſi ab extraneo, nō acq̃-
rit eccleſię.Sed illi ſoli q nō adminiſtrat ec
cleſiā:nec eā ſolus repreſentat:et hoc etiam
habet in d.c.reqſiſti.& de hoc vide p Bar.
in d.l.ciuibus.ff.de reb.du.Itē ſi ſit aliquod
collegiū reprobatū,nec poſsit ei relinqui vt
5 collegio.vt.l.collegiū.j.de hære.inſti.† An
poſsit relinq ſingularibus pſonis de colle-
gio? Diſtingue an ſit reprobatū cōe ſectę,
puta hereticorū,& nō pōt relinqui.An nō
cōe ſectæ:puta iudeorū:q habuerūt iuſtam
originē,& tūc pōt relinqui,vt l.cū ſenatus.
ff.de reb.dub.& ibi p Bar.& hic in vlti. gl.
Verū qa iſta lectura modicā vtilitatē cōtinet.Bar. poſtea ſubti-
lius cogitādo dedit huic.l.aliū intellectū nō reprobādo lect.glo.
qa vera eſt in ſe.Sed dicit ꝙ nō eſt bona in hac.l.qa ſcđm eū Im
perator ſeruiuiſſet nobis de vēto.Nā ſtatim ꝙ Imperator Cōſtā-
ti.recepit fidē chriſtianā,approbatæ fuerūt cōgregationes chri-
ſtianorū & eccleſiaſticarum perſonarum : cum per aliam dedit
eis licētiā cōgregādi ſe,vt patet.xv.diſt.c.canones.& per conſe-
quens poterāt per alias leges veteres eis relinqui vt in gl.No.er-
go expediēs fuiſſe per hoc ſolū hanc legē facere.Itē verba iſtius
legis ſunt ita generalia ꝙ videt importare priuilegiū in modo
relinquēdi tā in perſona teſtātis:vt patet in ver.vnuſquiſq; ꝙ q-
libet etiā aliàs inhabilis ad teſtādū,potuiſſet tñ teſtari relinquē-
do eccleſiaſticis collegijs,vel eccleſiæ,quā etiā circa formam,vt
patet dū dicit,liber ſit ſtylus,& circa ſubſtātiam diſpoſitiōis:vt
patet dū dicit liberū arbitriū intelligēdo liberū à ſolēnitate iuris
ciuilis,vel ab alijs quæ in alijs teſtamētis requirūt,& nō adſunt,
vitiat teſtm̄.Secus tñ qñ relinquit eccleſię.Et ſcđm iſtū intelle-
ctū l.iſta cōgruit vltimę pti rubricę dū dicit & priuilegijs eorū.
Nam iſta lex fuit directa ad vniuerſum populū ſubditū impera
tori:& ſic facta fuit nō ſolū cōtēplatiōe eccleſiaſticarū pſonarū,
ſed etiā teſtātiū:vt poſsint relinquere,p libito volūtatis ad ſalutē
animarū eorū.Nā ſi hoc cōcedit militibus,q pugnāt ꝓ republi-
ca corporaliter.vt.l.j.ff.de teſt.mili,in prin.fortius hominib⁹ exi-
ſtētibus in articulo mortis,q pugnāt cū diabolo ꝓ æterna ſalute
& hoc colligitur ex prima parte hui⁹.l.in ver.nihil dicit rationē
huius legis eſſe ꝙ talia relicta facta eccleſijs vel eccleſiaſticis col
legijs ab eo q cōſtitutus eſt in articulo mortis,vt colligit ex ver
bo decedēs ſiue fiat inſtituēdo vel legādo,nō ſubiaceant regulis
iuris poſitiui,& ꝙ defectus inducti à iure ciuili nō habeāt vitia-
re talia relicta.Et circa iſtas eſt diſpēſatū p hāc legē tā circa pſo-
nas teſtātiū quā formā & ſubſtātiā.Sed ſi eſſent defectus proue
nientes à iure naturali vel gētiū,circa illos nō cēſetur diſpenſatū
ſicut nec in teſtamēto militis ideo carētes intellectu, vt furioſus
vel pupillus,nō poſſunt teſtari relinquēdo etiā eccleſiæ:qa carēt
arbitrio de quo in fi.legis:& hæc carentia à natura ꝓuenit. p ius
rò canonicū latius eſt prouiſum,ꝙ nō ſolū ſi relinquat eccleſiæ
vel eccleſiaſticis,collegijs:imò qualitercūq; pro anima tua relin-
quat pauperibus dicatur relictū ad piā cām:& habeat tale priui
legiū ꝙ nō ſubiaceat regulis iuris.Et nō ſolū ſi relinquat à cōſti
tuto in articulo mortis:ſed etiā ab eo qui ſanus eſt per.c.cū eſſes
& per c.relatū extrà de teſta.Secundò vt ſingula dubia quę poſ
ſent accidere in materia declarentur diuide materiā in ſex arti-
culos.Primus eſt de perſonis teſtātiū qui colligit ex verbo vnuſ
quiſq;.Secundus de pſonis eorū quibus relinquit,qui colligitur
ex verbo ſanctiſsimo.Tertius de tēpore in quo teſtat qui colli-
gitur ex verb.decedēs.Quartus circa formā teſtamenti q colli-
git ex ver.ſtylus:Quintus qui cōcernit res quæ relinquuntur q
colligit ex ver.[bonorū quod optauerit.] Sextus qui concernit
ſubſtantiam relicti q colligitur ex vltimo ver.dū dicit arbitriū,
& in ſingulis articulis formant plures quæſtiones dubitabiles,
quas vide & proſequere vt hic per Bar.Bal.tñ in omnibus nō ſe
quit Bar.quę omnia nō ſunt recitāda in cathedra,ſed diligenter
6 in ſtudio perſcrutāda.†Et adde ꝙ omne relictū ad piā cām dici
tur pro anima.vt no.gl.in.l.ſi quis tu.ff.de leg.ij.etiā ſi relinquat
cōſanguineo:dūmō eſſet pauper.vt not.in c.j.de ſepul. Secus ſi
diues.vt.j.eo.l.illud.Item ꝙ valet inſtitutio facta metu ad piam
7 cām:vt no.in c.cū tibi de teſta.aliàs ſol.† Itē adde ꝙ ſolēnitates
ſtatutorū nō ſunt neceſſariò ſeruādæ i relictis ad piā cām.vt no.
elegāter no.Bal.in l.gñali.j.eo.& vide ꝙ no.Io.an.de dānato ad
c mortē, c an poſsit relinquere ad piam cām in c.quāquam de vſu.
in vj.in nouel.

2 *Iuramenta teſtium vel partis an poſſint præſtari in eccleſijs.*

LEX. II.

1 NEmo apoſtolorum.† Legit quatuor modis in glo.tene
vltimam,quia aliæ non ſeruantur:& vltima eſt vtilior
d quòd in eccleſijs non debet fieri contractus, d nec par
lamenta,nec dari ſententia nec lauda.& iſta probantur in.c.de-
cet.de immu.eccle.lib.vj,Et facientes contrà peccant,niſi ex ne
ceſsitate faciant,quia non poſſunt eccleſiam exire: vel niſi ſint
actus pij,vt manumiſsiones ſeruorum,legitimatio ſpuriorum.l.
j.j.de his qui in eccleſijs ma: Sed an ſint nulli ipſo iure tales
actus.Doc.dicunt quòd non:niſi ſint actus voluntarij, vt con-
tractus.Sed iudicia ſi ſint in eccleſijs agitata,vel in locis ſacris ſi
quidem eccleſiaſtica ſunt,valent:vnde vicarij epiſcopi poſſunt
reddere ius in eccleſia.Et ita ſeruatur Florentiæ in epiſcopatu
Feluſano,& etiam Florentino:ſi verò ſecularia,non valent ip-
ſo iure,vt in d.c.decet.quod nota quia poteſt Papa annullare
actus laicorum geſtos in locis ſubditis ipſi Papæ,ſicut ſunt ec-
2 cleſiæ.†An autem iuramenta teſtium vel partis poſsint in ec-
cleſijs pręſtari:videtur quod ſic per.l.generaliter,in fi.infra de iu
reiur.de quo vide hic per Bar.& Bal.

a Styl⁹.Adde an ſtylus curię facit i⁹.Cy.in l.ij.C.quæ ſit lon.cōſue.Ang.i l.fi.C.de iniur.Car.in c.ad hoc de of.arch.Abb.in.c.ex literis.in iij.col.de cōſti.Ant.de bu.in rep.c.fin.de cōſue.Io.de imo.in cle.ij.de ſup.ne.prela.& ꝙ ſtyl⁹ curiæ faciat i⁹ adde Car.in cōſil.xxx.et hoc ītellige,niſi reperiat ius i cōtrariū qa tūc nō poſſet allegari ad deciſionē cauſarum,ita Abb.in.c.ex literis.de cōſti.co.ij.in.c.ad hoc l.de ſentē.exc.in c.quā graui. de cri.fal.& in.c.bonæ memoriæ.el.j.col.vj.de poſt.prę.in c.aduerſario de exce.& in c.ſicut.de re iudi.& vide text.& ibi Bar.in l.fi.C.de cano.largi.libr.xij.& quō differat ſtylus ab vſu vel cōſuetudine p Ioan.And.in d.c.fi.de cōſue.& aliqd p Ale.de imo.i cō.xxxix.in fi.in.iij.vol.& ad præmiſſa vide etiā Feli in d.c.ad hoc.et adde ꝙ Ale.de imo.in cō.xciij.col.iij.in v.dicit ꝙ iudex ex officio debet ſe đ ſtylo informare.& idē Flo.& Bar.in.l.iij.ff.de teſti.& Alex.in l.iiij.§.hoc autē.ff.de dā.infec.& an repugnātia cōmuni ſtylo ſint nulla.vide Fely.in.c.cām.el.ij.i fi.de teſti.Cur.

b Dicit cui.Adđ bar.in.l.quę cōditio.i §.fi.ff.đ cōdi.et demō.in.l.j.de acqui.hære.in l.j.in §.cui bona.ff.de iure fiſci.Ange.in §.ſi verò,in authē.de nō alie.doc.i.c.j.de ſolu.Ioan.andre.in.c.cum quis.de ſepu.lib.vj.in nouel.Per.de anc.in rep.c.canonū.đ cōſt.Abb.cō.xcix.incip.cōdidit teſtamētum in.ij.volumi.

c Ad mortem.Adde Bar.in l.eius qui.in §.j.ff.de teſt.Ioan.de imo in l.ſi quęram⁹.in fi.ff.de teſta.Ioā.de imo I rub de teſt.& in.c.ij.eo.tit.

d Non debet fieri cōtractus.adde doc.in c.cæptum.ij.q.ij.& Abb.in c.qua frōte.de appel.

1 *Faciens contra legem quæ non contineat aliquam pœnam punitur, ſaltem extraordinem officio iudicis quando contra faciendo delinquit eodem modo faciens contra canonem, & contractus erit nullus.*

LEX III.

1 NEmo martyres. † Lex iſta ſecundum in-
tellectum gloſ. confirmatur per aut. multomagis. j. eo. nã ſi bona eccleſiarũ nõ
poſſunt vendi vel alienari multominus ipſæ eccleſiæ.
quæ cũ ſint ſacræ non ſunt in cõmercio per ſe. Sed cũ vniuerſi-
tate poſſunt eſſe: vt l. in modicis. ff. de cõtrahẽ. emptio. vt ſi quis
in ſuo caſtro vel poſſeſsione haberet eccleſiã in qua ipſe habet
ius patronatus, & vendat caſtrũ vel poſſeſsionẽ, ſeu donet. an in
emptorem vel donatariũ trãſeat ius patronatus? videt̃ q̃ ſic per
2 illas leges de quo vide per Inn. in c. ex literis. de iure patro. † Et
aduerte, quia hęc eſt vna gl. q̃ ſemper allegat̃ dũ dicit q̃ faciens
cõtra legẽ quæ nõ cõtineat aliquã pœnã punitur ſaltẽ extra or-
dinem officio iudicis. eo. modo faciens contra canonem: de quo
vide gl. in c. gñali. de elec. lib. vj. intelligit̃ tñ qñ contra faciendo
delinquit aliàs ſecus: nã ſi lex ſtatuat q̃ mulier nõ cõtrahat ſine
certa ſolẽnitate, faciẽs contrariũ nõ delinquit: propterea nõ pu-
nitur ſecũdũ Bar. Itẽ illa gl. vult q̃ vltra pœnã extraordinariam
contractus ſit nullus. & ſic duæ pœnæ cõcurrunt quia vna im-
ponitur ipſo iure: alia per hominẽ: vt dixi in l. cunctos populos.
& quia nullitas actus nõ eſt propria pœna ſecundũ Bal. & quia
virtute eiuſdẽ l. videntur imponi: vt d. l. cunctos populos in fin.
Sed videt̃ q̃ ex quo alia pœna imponitur exteñſiua actus nõ ſit
nullus. per l. fi. ff. de diuor. & no. in l. nõ dubium. j. de legi. Sol. dic
vt no. per Bar. in l. prætor. in prin. ff. de ope. no. nun.

1 *Priuilegia conceſſa clericis cenſentur conceſſa uel fauore ordinis clericalis: uel fauore eccleſiæ: nec poſſunt eis renuntiare.*

Priuilegia conceſſa filijs, cenſentur conceſſa contemplatione patris: & remanente priuilegio paterno remanet etiam priuilegium ipſorum.

3 *Relictũ factũ clerico, an cenſeatur factum contẽplatione eccleſiæ: & non ſuæ perſonæ.*

LEX IIII.

1 NOn plures. † In eccleſia non debet eſſe major
numerus, quã patiant̃ facultates
ipſius & ſi ſint aliqui vltra numerum debet expectari
quod moriantur: & in loco eorum debent ſubſtitui.
Item recepti vltra numerum etiam per ſuffragia potentum non
gaudent priuilegijs eorum qui ſunt intra numerũ: quæ priuile-
gia videntur in fauorem eccleſiæ conceſſa. h. d. Adde l. in eccle-
ſijs. j. ti. j. & c. cum M. ferrarienſis. de conſti. Nam primò in prin
cip. & in ver. nulli. ſecundum intellectum gl. quæ eſt quod tem-
pore huius legis in eccleſia conſtantinopolitana erãt quãplu-
res vltra numerum: de quo hic quod ſtatutũ de certo numero
canonicorũ nõ præiudicat illis qui tẽpore cõditi ſtatuti ſunt in
eccleſia incorporati: quia nullus debet inde amoueri. Sed debet
expectari qđ moriant̃: & loco eorũ nõ debẽt alij ſubſtitui quo-
uſq; peruentũ fuerit ad numerũ ſtatutũ. Solum ergo præiudicat
futuris canonicis quod nõ recipiãtur vltra numerũ. Et ſi fuerint
de facto recepti per patrocinia & fauores potentũ, non debent
inter prębẽdas nec quotidianas diſtributiones nec alias cõmo-
2 ditates vel priuilegia quæ habent iuuari. † Itẽ not. quod priuile-
gia cõceſſa clericis, cenſent̃ cõceſſa vel fauore ordinis clericalis
vel fauore eccleſię: ideo nõ poſſunt eis renuntiare. dicit Iac. but.
& Bal. quod ſimiliter priuilegia cõceſſa filijs cenſentur cõceſſa
contẽplatione patris: & remanente priuilegio paterno, remanet
etiã priuilegiũ ipſorũ puta conceſſum eſt alicui & filijs ſuis tale
priuilegium: deinde reuocantur omnia priuilegia excepto illo
Titij de filijs aũt nihil dicitur. dicunt Iac. but. & Bal. q̃ cõceſsio
facta filijs remanet: quia cenſetur facta contẽplatione Titij pa-
tris. arg. l. ſed ſi pater. §. in arrogato. ff. de vul. & pup. Et not. glo.
3 fi. dum dicit quod ad alias acquiſitiones trahi põt. † Sentit q̃ re-
lictum factũ clerico cenſeatur factum contẽplatione eccleſiæ:
non ſuæ perſonæ: & ſic illi acquiratur de quo videtur tex. cũ gl.
in l. annua. §. fi. ff. de an. leg. ſed diſtingue vt dixi in l. j. s. eo.

2 *Princeps debet omnia facere cum conſilio ſuorum baronum & ſapientum: & quid in cauſis iudicialibus.*

3 *Quando cauſa non habet dubium, ſeu iudici non uidetur habere, non auditur pars petens committi conſilio ſapientis.*

4 *Vectigal tributũ, indictum: & ſuperindictum, qualiter differant, & quæ onera eſſent, qualiter & quando ſoluebantur, & ab eis eccleſię eſſent exemptæ, & quid hodie. & nume. 5.*

5 *Onera q̃ hodie imponuntur per ciuitates & dominos ſunt onera noua, licet inuenta ad ſimilitudinem prædictorũ & plurimum imponuntur perſonis propter res.*

Clerici ad quæ onera teneantur, & à quibus ſint exempti.

6 *Si ciuitas facit ſtatutum q̃ omnia prædia infra territorium ſita dicantur tributaria pro oneribus imponendis, an iſtud ſtatutum liget bona eccleſiaſtica. & nu. 7.*

7 *In generali collecta quæ imponitur perſonis per ſolidũ & libram, q̃ non comprehenduntur forenſes pro rebus intra territorium ſitis: niſi ſpecialiter imponatur onus illis rebus.*

8 *Poſſeſsiones allibratæ laicis an tranſeant in eccleſiam cum onere allibrationis.*

LEX V.

1 PLacet. † Eccleſia nullũ agno
ſcit onus niſi ordina-
riũ: vel per ſubitũ aduentũ princi
pis. h. d. in effectu. quã diuide in
2 glo. j. † Not. q̃ omnia debet facere princeps
cũ conſilio ſuorũ baronũ & ſapientũ. facit
l. non dubiũ. j. de legi. & dicit ibi Iac. but. q̃
non eſt ſumendũ conſiliũ in cauſis iudicia
3 libus: niſi quãdo vertit̃ dubiũ in iure. † Et
b ſic nõ auditur [b] pars petẽs cõmitti conſilio
ſapientis quãdo cauſa nõ habet dubiũ, ſeu
iudici nõ videtur habere. facit. l. ij. j. de legi.
ſed ſi eſt caſus de quo dixi in l. cunctos po
pulos. quod licet quis ſit punitus per iudi-
cem eccleſiaſticũ pœna excõmunicationis
nõ tamẽ minus põt puniri per iudicẽ ſecu-
larem: vel quia lex iſta ſecundũ gl. inquan-
tum dicit eccleſiam teneri ad canonicam il
c latã, ideſt ad tributa [c] quæ dicũtur canoni-
ca ideſt ordinaria collectio, ſeu ordinariũ
onus, quia impoſitũ per legẽ: & erat vnifor
me, & imponebatur ipſis rebus ſeu prędijs
eſt hodie correcta per aut. itẽ nulla cõmu-
nitas. j. titu. j. & alij dicũt cõtrarium, q̃ imò
non eſt correcta: & quod etiã hodie eccle-
ſia tenet̃ ad tributa. vt in c. ſi tributũ. x. q. j. de quo etiã not. in l. de
4 his. de epi. & cle. † Debes ſcire q̃ nos habemus tria vocabula tri
butũ: indictũ, & ſuperindictũ. Tributũ erat illud qđ erat impoſi
ſitũ prædijs prouincialibus ſecũdũ numerũ iugerũ: & erat onus
reale: qđ ſoluebatur ſingulo anno: licet erat ordinariũ & vnifor
me: & erat certa pẽſio fructuũ: ideo alio vocabulo dicebatur tri-
butio annona militũ: quia propter eos impoſitũ erat. vt j. de an.
& tribu. in rubro & nigro: & dicebatur etiã cenſus: vt ff. de cẽſi.
Et de iſtis vocabulis vide gl. quæ etiã ponit differentiã inter tri
d butũ [d] & vectigal in l. j. §. j. ff. de publica. Indictum verò impone
batur prouincijs ſingulis: quæ vno anno ſoluebant ferrum, alio
anno ſoluebant argentum. Et iſtud tributũ dicebatur ſuperindi
ctum: & olim erat extraordinarium onus: poſteà fuit effectum
ordinarium per l. ij. de indi. lib. x. quoniam habet talem ſpeciem
quæ poterat prouideri, licet vniformiter nõ præſtetur. & iſtud
ſoluebat̃ vltra tributũ ſingulis quinquẽnijs. Superindictũ erat
qđ ſoluebatur vltra p̃dicta onera, non ſemper nec vniformiter:
ſed cũ caſus occurrebat ſteritatis, vel guerræ: & nõ debebat im-
poni ſine ſpeciali mãdato principis & ſemper fuit extraordina-
riũ: qa ꝓuideri nõ poterat: & de iſto loquit̃ iſte tex. dũ dicit ſup-
indictũ, vt no. gl. in l. j. j. de ſuperindi. ſeu ſup rubrica. Nũc ad ꝓ-
poſitũ quare eccleſiæ p̃dia non erant excẽpta à tributis p hanc l.
nec eccleſiaſticarũ perſonarũ. vt in l. de his j. e. erat, qa iſtud onus
fuit inuentũ & impoſitũ prædijs antequã eſſent aliquæ eccłiæ:
vel antequã haberẽt bona aliqua, & qa tale onus erat affixũ præ
dijs, neceſſe eſt dicere qđ ſi p̃dia perueniãt ad eccleſiã, qđ tranſ-
eant cum iſto onere reali, quia hoc eſt regulare l. via conſtitui. §.
qui fundus. ff. de ſeruit. ruſti. prædio. l. ſi conuenerit. §. ſi fundus.
ff. de pigno. actio. non ſic erat in indicto & ſuperindicto: quia
iſta non erant impoſita prædijs, ſed perſonis: & ſic ceſſabat ra-
tio prædicta. Hodie verò id onus tributorum ceſſat: quia etiam
ceſſat romanum imperiũ eo modo, quo tunc erat: & ideo iſta l.
cum ſimil. quæ dicunt eccleſiaſtica prædia teneri ad iſta tributa,

a ¶ Et in hoc qñ relictum vni dicatur factũ contẽplatione atque intuitu alterius, vide p Bart. in l. fi. in prima col. C. de vſuf. in ver. pro huius declarat. Bal. in aut. ſimiliter. C. ad l. falci. in ver. quæro quid ſi donat̃. Bart. in l. filio. ff. de cõdi. & demõ. Bald. in l. cũ aliquis. in j. col. C. de iure delib. in ver. not. pro cõmemoratione.

b ¶ Non auditur adde Bar. & ibi Alex. in l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de lega. ij. Imo. & Alexã. in l. ſi ſic ſtipulatus. ff. de ver. ob. Bal. in l. j. col. ij. ver. quarta eſt relatio. j. de legi. Alex. in conſi. lxxij. in ij. vol. & in conſi. cxlv. col. col. fi. in v vol. Ang. in conſi. clxxiij. inci. In qõne vertente. & Io. de imol. in l. ſi q̃s mihi bona. §. pe. ff. de acqui. hæ. Fran. Cur.

c ¶ Ad tributa. Adde c. iam nũc xxviij. q. j. c. magnum. & in c. ſi tributum xj. q. j.

d ¶ Tributum. Adde q̃ iſta gl. hic alleg. in d. l. j. §. j. Bal. alle. eam eam pro ſingu. in c. j. in fi. de mil. vaſ. qui contu. eſt in vſi. feud. & ibi dicit q̃ tributũ debetur ratione proprij ſoli. vectigal ratione publici.

a ¶Diligenter. de hoc vide ꝑ Ale. de Imo. ī cō. lxviij. ꝑ totū in ij. vol. & an ꝑ ſtatutū fieri poſsit ꝙ foreſes teneanī ad collectas ibi dicit et ī cō. q. in. j. vo. & in ꝓpoſito qñ collecta poſſit imponi ꝑ laicos clericis vid ꝑ Car. ī ſuo cō. xij. Frā. Cur.
b ¶Eſt ſpūalis. Add qa matrimoniū eſt magnū ſacramētū vt in c. nō oīs. xxxij. q. ij. c. debitū. & ibi doc. de biga. gl. ī c. veniēs de trāſ. Car. ale. in. c. cū haberet. ī viij. no. de eo q dux. in maquā pol. ꝑ adul.
c ¶Ad inſtructiones. Adde de materia iſtius l. ꝑ Ia. bu. in l. iubem⁹. j. eo. doc. in auth. de eccl. ti. Abb. & doc. in c. nō min⁹. de immu. eccl. Pet. ď anc. ī re. c. poſtulaſti. in v. q. de fo. cō. Bar. cep. ī trac. de ſer. ruſ. ꝑdi. in. c. deuia. Ale. de imo. cō. lxviij. inci. viſo & dudū diſcuſſo. Abb. cō. iij. ici. caſus ſup q. in. j. vol. Barb. cōſ. xxix. inci. clemētiſsimū deū. in ij. col. in iiij. vol.

non habent locum nec ex eo quod fuerint correctæ per auth. Item nullus. licet gl. hic dicat ſuper ver. canonica. quod doc. reprobant. nam iſta lex eſt canonizata. xvj. q. j. c. generaliter placet etiam expreſsè dicit in c. ſi tributū. xj. q. j. Sed hodie iſta iura nō habent locum: quia id tributū deficit: & hæc eſt veritas. Et qui hoc negaret, teneretur eccleſiæ. vt eſt gl. in c. j. de immu. eccle. lib. vj.
5 †Onera quæ hodie imponuntur per ciuitates & dominos ſunt onera noua: licet inuēta. ſed ſimilitudine iſtorū ab iſtis nouis imperator prædia eccleſiarū & clericorū eximit. l. j. j. ti. j. canonizata. xvj. q. j. c. generali. §. nouarū. Et vt plurimū imponiť perſonis propter res: nō aūt ipſis rebus. perſonæ autē eccleſiaſticæ nō ſunt ſubditæ ipſis laicis ideo non poſſunt imponi tā per rationē authē. itē nulla cōitas, quā de iure canonico. vt in. c. non minus. de immu. eccle. Circa ꝙ vide qď no. Spec. de cleri. coniuga. ver. huiuſmodi. vbi ponit ad quæ onera clerici te-
6 neantur: & à quibus ſint exempti. †Sed pone ciuitas facit ſtatutū ꝙ omnia prædia infra territoriū ſita dicantur tributaria pro oneribus imponendis an iſtud ſtatutū liget bona eccleſiaſtica. videtur quod ſic: quia licet perſonæ eccleſiaſticæ nō ſint ſubditæ laicis propter ordinem clericalē: ſed prędia quæ ſunt intra territorium ſunt ſubdita: & ideo videtur dici poſſe teneri ad hoc onus per ea quæ no. Inn. in. c. poſtulaſti. de foro cōpe. & per glo. primā ſuper rubrica de iure pat. Breuiter aduerte diligēter aut loquimur de prædijs, quæ iam erant eccleſiaſtica tp̄e ſtatuti cōditi. Et iſta non afficiunť tali ſtatuto: quia licet ſint intra territorium, tamen ſunt exempta à iure laicorū: ſicut perſonæ clericorum. Et ipſa eccleſiaſtica ſunt imperialia: & iſta ſunt paria eſſe extra territoriū, vel eſſe infra & eſſe exempta. vt in. c. lumnioſo. xviij. q. ij. nō ſi eſſent prędia foręſiū qui nō habebant priuilegium noui. licet perſona iſtorū nō ſubſit ſtatuentibus. vt in. l. libertis. §. ſola. ff. ad muni. tamen alia prædia ſunt ſubiecta. & ideo licet nō poſsit imponi collecta perſonis eorum, per iſta prædia bene pōt imponi iſtis prædijs: & ita loquuntur iura allegata. s. in cōtrariū. & quod no. in. l. ſcripto. §. fi. ff. de mu. & ho.
7 †& no. diligenter.ᵃ nā in generali collecta quæ imponitur perſo-
a nis ꝑ ſolidū & librā, nō cōprehēderētur foręſes pro rebus intra territoriū ſitis. Sed oportet ꝙ ſpāliter imponať onus illis rebus. ſi aūt quæritur de prædijs quæ non ſunt adhuc eccleſijs relicta, ſed relinquuntur: vel efficiuntur poſt ſtatutum cōditum: videretur qď eccleſiæ teneantur ſicut tenebanur ad tributum antiquum. & ita eſt intelligenda gloſſa. in. c. j. de immu. eccleſiæ lib. vj. quod tenere videť Bar. dicēs ꝙ eugubini fecerunt ſic qď onera cōis deficiebāt propter multa prædia quæ remanebāt ad eccleſias, vide per Bal. qui dicit ꝙ iſta ſtatuta præſumūtur facta cōtra immunitatē eccleſiarū: ideo nō tenētur niſi pro onere præteriti tp̄is: & hoc mihi placet nec poſſet apparere cōtrariū ꝙ non fuerit factū in fraudē. Præterea idē Bal. in l. neminē. j. eo. dicit ꝙ hoc videť impoſsibile facere ꝙ pro oneribus quæ imponūtur in pecuniā nō vniformiter, ſed ſecūdū cōtingētiā caſuū poſſunt dici prædia tributaria: cū de natura tributi ſit vt ſoluať de fructibus & vniformiter. Si aūt ſtatutū dicat ꝙ prædia intelliguntur obligata pro oneribus: & qď dicātur onerare alia, tunc iſtud bene pōt fieri: tū adhuc procedit dictū Bal. ꝙ poſtquā peruenit ad eccleſiā, dicatur facta in fraudē, quæ fraus olim ceſſabat in po-
8 pulo romano, & principe, qui ordinarūt tributū. †Ex prædictis ſol. q. ſi aliquę poſſeſsiones ſunt allibratæ laicis, & poſtea trāſeāt in eccleſiā, an trāſeāt cū onere allibrationis, tāquam affixa oneri reali. Et Bar. concludit in cōtrariū quod excipit ex facto ſit expreſsè per arg. lo. an. quæ arg. alleg. in c. j. de immu. eccleſi. li. vj. quoniā illa allibratio non afficit prædiū nec poſt venditionē iā factā, gl. eſt in l. incola. ad munic. Et ſic ſi tranſeunt vēditionē factā, bn̄ tranſeunt cū illo onere. ſed nō pro futuris venditionibus. Et ideo nō debet amoueri de li. vel de cataſt. illius cui ſunt allibrata: & ipſe vel eius hære-des tenebuntur quouſq; durat illa allibratio. vide Bar. in d. l. incola. ad municip.

2 ☞ *Cauſa matrimonialis eſt ſpiritualis.*ᵇ
Si in cauſa matrimoniali uertitur quæſtio facti, quia negatur unquā interueniſſe uerba de præſenti, poteſt iudex ſecularis cognoſcere, ſed ſi uertitur quæſtio iuris, iudex eccleſiaſticus cognoſcet.
3 *Quid in uſuris, uel ſi dicatur quod contractus eſt uſurarius.*

LEX. VI.

1 OMni innouatione. †Iſta. l. allegatur in fi. ꝙ ſi in cā cœpta corā iudice ſeculari incidat aliquis articulus ſpiritualis ꝙ iudex ſecularis ſuper iſta nō poſsit cognoſcere, nec pronunciare: ſed debet remittere ad iudicem epiſcopi. Et quouſq; ibi expediatur debet ſuperſedere in cauſa. Et ſi cōtrafaceret, non valeret proceſſus: tanquā ſuſpenſa ſit eius iuriſdictio, de hoc in. c. lator. qui fil. ſint legi. Et poterit iudex eccleſiaſticus inhibere & vetare ꝙ non procedat: & etiam prohibere quod
2 non faciat nouitatem. †Et ponit exemplum ſi aliquis tanquam filius talis petat hæreditatem, & opponitur. quod non ſit filius legitimus, ꝙ inter patrem & patrem nō fuit legitimū matrimo-
b nium. Nam cauſa matrimonialis eſt ſpiritualis.ᵇ dicit Bar. ſed fuit orignaliter Paul. de liaza. in clemē. j. de vſur. quod iſtud eſt verū, ſi vertitur q. iuris non facti. Pone partes fatentur quod interuenerunt verba de præſenti inter parentes, tamen iſta verba non erāt ſufficientia ad contrahendum matrimonium de hoc ſe non habet impedire iudex ſecularis, qa an ſint ſufficiētia ſtatuitur per canonem, nō per legem, & tempus eſt iudex canonum. Sed ſi qō facti verteretur vt exemplum: quia negatur vnquam interueniſſe verba de præſenti. Et aduerſarius vult probare contrarium. Iſtam probationem bene poteſt recipere iudex ſecularis, qa hoc ſolū in facto conſiſtit. nō tamen debebit ſuper matri-
3 monio, ſed ſuper principali. vt. l. j. de ordi. iu. †Sed iudex eccleſiaſticus bene pronunciat etiam in vſuris ſi producitur inſtrumentum de centum: aduerſarius dicit ꝙ non fuerunt numerata niſi quinquaginta: & alia quinquaginta fuerunt appoſita pro vſur. & vult probare, certè probationem iſtam iudex ſecularis poteſt recipere, quia eſt qō facti. ſed ſi diceretur an contractus eſſet licitus vel illicitus ratione vſurarum. q. iuris eſt, & remittenda eſt ad ep̄m & habeo nunc cauſam pendentem de facto, quia productum fuit inſtrumētum de centum, & pars aduerſa probauit quod erat de lucro ſortis verę. & de hoc fecerunt cōpromiſſum: & ita arbitri pronuntiarunt & reduxerunt ad l. cū autem petať nunc executio de illis pars aduerſa vt hic euitet, recurrit ad curiam epiſcopi petens relaxari iuramentum, & allegans contractum vſurarium & non potuiſſet cognoſci in curia ſeculari de hoc articulo. Et hoc facit ad finem protellandi litem: & quod etiam ſi ibi condemnetur poſsit appellare ad Papam, & in infinitum ducere: vnde petitur an poſsit impediri iſte acceſſus ad curiam eccleſiaſticam. Et per prædicta videtur ꝙ ſic, quia de illo articulo facti potuit compromitti & cognoſci in curia ſeculari. & adde quod not. Bar. in l. Titia. ff. ſol. ma. & in l. quoties. infra de iudi.

1 ☞ *Eccleſia an teneatur ad refectionem pontium, uel murorum, uel guerræ.*
3 *Si alicui conceſſa eſt immunitas à muneribus, debet intelligi de his quæ tunc cōcurrebant. Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*

LEX. VII.

c
1 AD inſtructiones.ᶜ Bart. dicit †ꝙ iſta lex non procederet hodie ſi imponeretur collecta pro refectione pontium & viarum: quia cum illa imponatur perſonis & eccleſiaſticæ perſonæ, vel eccleſiæ non ſubſint laicis, non poſsit imponere eis tales collectas per auth. Item nulla cōmunitas. j. ti. j. ſed iſto tēpore bn̄ ſuberāt. Si aūt nō imponať collecta, ſed aliqua via ſit ꝓpe domū vel poſſeſsionē eccleſiæ vel ꝓ refectiōe viæ, tale on⁹ dicitur reale & ad ipſam eccleſiā ſolū pertinet per l. fi. ff. de via pub. tn̄ nō poſsit cogi per laicos, ſed ꝑ ep̄m. gl. aūt in c. gn̄aliter. §. nouarū. xvj. q. j. d. hāc. l. hodie non tenere & eē correctā, qa iſta eſt noua illatio. q̃ rō nō placet. nā nouę illatiōes ꝓhibitę fuerūt etiā ꝑ Cōſtātinū. vt l. j. j. ti. j. & tn̄. ꝑ l. iſtā cōcedūt iſtis caſib⁹. dico ergo ꝙ qñ via eſt iuxta eccl'iā, vel domū eccl'iæ vel ꝑdiū ei⁹. Bar. dicit verū. et tūc eſt recurrēdū ad ep̄m ꝙ eā cogat, Sed ſi n̄ eſt iuxta ꝑdicta et ſic n̄ ꝑtinet ad ſolā eccl'iā refectio ſed ad totā viciniam

viciniam quæ habet vſum viȩ illius vel pontis,ſi quidem ex illa
via vel ponte eccleſia vel miniſter eius habebat vtilitatem pro-
per prædia quæ ibi habebat,tenetur conferre ad iſtas expenſas
iuxta regulam: Commoda qui ſentis iungas onus emolumẽtis.
nõ tñ cogetur per iudicẽ ſecularẽ,ſed per epiſcopũ:ſi non habe-
bat cõmoditatẽ ſpecialẽ,licet fortè per hãc legem poſſet cõpelli
ad cõferendũ:expenſa eſt pia hodie per illã autẽ.nõ poterũt com
2 pelli niſi de licẽtia Papȩ.† Et idẽ videtẽ dicẽdũ de alijs expẽ.simi
libus.vt refectione põtis,vel murorũ,licet gl. hic dicat eccleſias
nõ teneri.nã imò videtur cõtrariũ per l.ad portus.j.de ope. pub.
& in l.ſi.j.de qui.mu.non licet ſe ex.lib.x.Et idẽ in expẽ.guerræ.
Si erat dubiũ de captiuitate ciuitatis,et diſtrictu eccleſiarũ,cum
teneantur cõferre,& poſſint cõpelli per epiſcopũ:alias non ſine
authoritate Papæ.& vide qđ no.in addi.Spe.in tit.de cenſibus.
3 † Dicit autẽ Cy.notabiliter in l.ſi ex toto.in prin.de leg.j.ꝙ ſi ali
a cui eſt cõceſſa immunitas à muneribus, debet intelligi ᵃ de his
quæ tunc cõcurrebant.Sed ſi propter aliquẽ caſum de nouo ve
nietẽ,oportet imponi aliqua onera inſolita, vt propter guerrã,
talis immunitas nõ prodeſt,quia quæ de nouo emergunt, nouo
indigẽt auxilio:vt l.de ætate.§.ex cauſa.ff.de interrog.act.facit l.
in cõcedẽdo.ff.de cõfir.tu.ĩ rõne ſui. Tene mẽti,qa quotidianũ.

1 Onus capitationis quod olim imponebatur capitibus puta maſculis unus aureus, & feminis dimidius uocabatur tributum, & ab iſto erant immunes perſonæ eccleſiaſticæ.

LEX VIII.

1 SAcroſancta. † No.iſtã l.contra id quod vidi fieri percuriales curiæ Romanæ tempore quo ibi erat curia.nã Cortiſiani habebant
b immunitatem ne ſoluerẽt gabellas ᵇ de proprijs rebus
vel victualibus quæ emebant ipſi autẽ volẽtes amicis eorũ ſerui
re,introducebant victualia & res alias extraneorũ,aſſerentes ea
2 ſua eſſe.quod hic reprobatẽ.† Not.etiã hic in ver. [capitationis.]
iuncto ver.tributorũ.quod onus capitatiõis:quod olim impone
batẽ capitibus,puta maſculis vnus aureus:& fœminis dimidius.
vt no.j.de an.& capi.ſuper rub.vocabatẽ tributũ quod etiã gl.ibi
dicit tamen ab iſto tributo erãt immunes perſonæ eccleſiaſticȩ:
quia non erat onus reale,ſed perſonale,non ſic ab illo quod imponebatur
rebus.vt l.placet.

2 Si eligitur monachus unius monaſterij ad regimen alterius,non debet ad illud tranſire,niſi obtenta licentia ſui ſuperioris.
An monachus poſſit tranſire de una religione ad alteram & quando non ſufficit licentia ſui ſuperioris,ſed debeat obtinere à Papa.

LEX IX.

1 QVi ſub prætextu. † Doc.notant iſtã l. cõtra ſcholares qui ſunt in matricula,& non intrant nec ſtudent, vt non gaudeant beneficio ſcholariũ: nec percipiant fructus be-
neficiorũ ex priuilegio conceſſo ſtudentibus ſicut nec hic cleri-
ci deſcreti in collegio clericorũ ſi non exercẽt diuina officia fa-
2 cit l.ſcriniarios.j.de teſ.mi.& l.ſemp.§.pe.ff.de iu.im.† Itẽ no.tex.
c cũ gl.in fi.ꝙ ſi eligatẽ monachus vnius monaſterij ᶜ ad regimẽ al-
terius,nõ debet ad illud trãſire : niſi obtẽta licẽtia ſui ſuperioris.
Quid ſi trãſiret ſine electiõe de vna religiõe ad alterã, vide bo-
nã gl.in c.cũ ſingula.de p̃bẽ.li.vj.quȩ diſtinguit tres caſus ꝙ aut
vult trãſire ad arctiorẽ religionẽ,& ſufficit petere licẽtiam, licet
non obtineat:aut ad parẽ, & debet petere & obtinere aut ad la-
xiorem: & tunc non ſufficit obtinere à ſuo ſuperiore, ſed debet
obtinere à Papa.

1 Neceſſitas & utilitas publica præfertur priuilegio eccleſiarum.
In generali priuilegio immunitatis cenſetur exceptuata neceſſitas publica.
3 Statutum ſi diſponit ꝙ non poſſint bona alienari in non ſubditum, non comprehenduntur eccleſiæ,uel eccleſiaſticæ perſonæ.
Communitas quando indiget animalibus pro mittendo aliquid ad aliquẽ locum, uel pro faciendo exportari ad ciuitatem, uel pro mittendo aliquem ad iuſtitiam, poteſt capere animalia priuatarum perſonarum, uel alias res.
4 Reſcripta impetrata contra publicam utilitatem non ualent: nec eſt eis obediendum etiam ſi contineant clauſulam non obſtante aliqua lege uel ſtatuto.
5 Propter delictũ gubernatoris nauis, non confiſcatur nauis aliena, ſi dñs in hoc cõſenſit.
6 In his quæ tendunt ad utilitatem capituli, uel ſaltem non tendunt in damnum tunc quod maior pars fecit, uidetur feciſſe totum capitulum. ſed ſi tendunt ad damnum, requiritur quòd omnes concordent, & cõtradictio unius faceret ne uideatur geſtum ab uniuerſitate.
7 Factum Prælati, an noceat eccleſiæ?
Factum procuratoris uel tutoris, an noceat domino uel pupillo?

LEX X.

1 IVbemus. † Nauis eccleſiæ non excuſatur ab onere ferendarũ rerũ vel perſonarũ pro re publica. & illa
quȩ ſubtrahit publicatẽ.h.d.Et ſic l.placet.ſ.
e.quȩ dicit bona eccleſiarũ non teneri niſi
ad canonicã illationẽ. ſuppletẽ tã p̃ l. ad in-
ſtructiones.ſ.e.quã p̃ iſtã.& etiã p̃ l. ſeq. vt
2 teneantẽ etiã ad iſta.de qbus in iſtis ll. † No.
quod neceſſitas & vtilitas publica præferẽ
priuilegio eccleſiarũ,& ſic in gñali priuile-
gio immunitas cenſetẽ exceptuata rõne ne-
ceſſitatis publicȩ:qđ no.pro his quȩ dixi in
3 l.ad inſtructiones.ſ.e.† Sic et in ſtatuto diſ-
ponẽte qđ nõ poſſint bona alienari in non
ſubditũ,nõ cõprehẽdũtẽ eccleſiȩ,vel eccle-
d ſiaſticȩ p̃ſonȩ ᵈ, ne ſtatutũ dicatẽ eſſe cõtra
libertatẽ eccleſiaſticã ita no.p̃ Io.And. per
c.eos.de im.eccl.lib.vj.facit l.ſi qs ſub cõdi
tione.cũ ibi no.ff.de codi.inſti.& dicit Bar.
per iſtum tex.in prin. qđ qñ cõitas indiget
animalibus pro mittẽdo aliqd ad aliquẽ lo-
cũ,vel p̃ faciẽdo exportari ad ciuitatẽ, vel
pro mittendo aliquem ad iuſtitiã, põt ca-
pere animalia priuatarũ perſonarũ.& idem
de alijs rebus,puta de mẽſuris.vt in l.fin.ff.
de pig.act. Idẽ dicit ꝙ licet hæc loquatẽ de
naue vltra duorũ miliũ modiorũ capaci, ni
hilominus habet locũ etiã in minori naui:
4 cũ ſit eadẽ rõ.† Itẽ no.ex verſi.[nec ſi cæle-
ſtæ.] qđ reſcripta impetrata cõtra publicã
vtilitatẽ nõ valent:nec eſt,eis obediẽdũ. qđ
intellige etiã ſi cõtineãt clauſulã nõ obſtã.
aliqua lege vel ſtatuto.vt no.p̃ Cy.in l.ſeq.
& j.ſi cõtra ius vel vti.pub.l.fi.Sicut ſi qñ eſ
ſet cõtra religionẽ Chriſtianã:vt ſ.ti.j.l.ij.et
ibi tetigi.ſubaudi niſi ſequatẽ ſecũda iuſſio
cũ tali clauſula,vt ĩ autẽ.vt nulli iud.§. ſi ve
rò iubemus.& no.in l.nec dãnoſa. j. de p̃ci.
imp.of.Itẽ no.circa fi.qđ ſi nauis ſubtrahitẽ
ab iſto onere,debet publicari.& ſic delictũ
nocet eccleſiȩ.& ad hoc ſemp allegatẽ iſta l.
dicit Gul.de Cug.ꝙ nõ ſufficeret excuſari
nauẽ ſolo verbo ad hoc vt incidat in hanc
pœnã:niſi ſequatẽ ſubtractio de facto,qa de
lictũ nõ habuiſſet effectũ propter ſolã ver-
balẽ excuſationẽ ſi nauis fuiſſet capta:et ſic
5 non debet pati pœnã.vt in l.j.in fin.ff. quod quiſq; iur.† Itẽ dicitẽ
quod intelligit iſtum tex.quando prelatus vnà cũ capitulo na-
uem ſubtraxiſſet,vel alius de ipſorũ volũtate. nã ambo poſſunt
præiudicare eccleſiæ,ſed ſi ſolus prȩlatus,non fieret prȩiudiciũ
eccleſiæ,vt p̃deret dominiũ.ſed ſibi ſoli, ſi ipſe haberet aliquod
ius,puta vſum.& hoc per l.cotẽ.§. dominus. ff. de publicanis. q̃
bene facit.vbi propter delictũ gubernatoris nauis non confiſca
6 tur nauis aliena,ſi dominus in hoc nõ conſenſiſſet. Dicit † etiã
vnũ verbũ notabile quod ſi maior pars capituli conſenſiſſet, &
minor contraxiſſet,adhuc non fieret præiudicium eccleſiæ, nec
obſt.l.quod maior.ad muni.quia debet intelligi de his quæ ten-
dunt ad vtilitatem.vel ſaltem non tendunt ad damnum: & tũc
quod maior pars fecit,videtur feciſſe totum capitulum vel vni-
uerſitas.Sed quando tendit actio ad damnum, requiritur ꝙ oẽs
concordent:& contradictio vnius faceret ne videatur geſtũ ab
vniuerſitate.quod perpetuò tene menti:quia raro reperies alibi
e hoc dictum. & eſt pulchra limitatio ᵉ ad legem illam. Dicit etiã
Baldus hic & Innocent.allegat iſtum text.in c.poſtulaſti. de fo-
ro competen.ꝙ in defectum oneris realis confiſcatur res etiam
eius qui non erat ſubditus ; nam hic eccleſia non erat ſubdita
laicis , & iſtud onus erat reale, quia iniungebatur ipſi naui . ſed
ipſe dominus Baldus dicit quòd iſto tempore, ſcilicet Codi-
cis eccleſiæ erant ſubditæ, & quòd dictum domini Innocen-
tij hodie haberet locum in rebus laicorum, vt ſi aliquis fo-

a ¶ Intelligi. Adde ꝙ Alex.in conſi. cxciij. col.ij. ver. nũc attingo. tenet ꝙ extendatẽ ad futura ĩ ij.col. ſed ꝙ non intelligatẽ conceſſa à collectis quæ imponuntẽ pro guerra ſuperuenienti. Adde d.Ant.in c. peruenit.de cenſ. & eundẽ Alex . in cõſi. ccxvj. col. vj. ver. ad idẽ.in ſecundo vol.Cur.

b ¶ Gabellas. Adde c. quãquã.de cẽſi.li.vj. & in cle. præſenti.e. ti. & diffuſẽ p̃ Berta. in tract.de gabel.

c ¶ Monaſterij . Adde c. ꝙ Dei timorẽ, de ſtatu mona.c.ſanẽ.de regu.et in c.licet.e.ti. Archi.in c. mãdamꝰ. xix.q.iij.L.ap. alleg. lxxxiij.Abb.in c.ea noſcitur.in iiij. no.de his quæ fi.à præla.

d ¶ Perſonæ. Adde circa hoc ea quæ ponũtur per doc.in c.nouerint.extrà,de ſen. excõ.& d.Alex.de Im. in cõſ.xciij. in ij.vol. Cur.& tu vltra prȩdicta vide quȩ ponit ſatis in p̃poſito do. Barto. Soci. in conſi. cclxxiij.col.v.ver.v. principaliter . & in cõſ.ccxlj.col.iiij.ver. ſed poſito & ad principalẽ deciſionẽ.pau. de Ca. hic de ſtatuto prohibẽte rẽ alienari in forenſem ꝙ nõ cõprehẽdat clericũ vel eccleſiã.adde Ang.in l. nemo.ff.de pac. & in l.filiuſ.§.diui.ff. de leg.j.et Bar.in l.fi.C. de exa.trib.lib.x.ſed quod ſtatutũ valeat, vide eundẽ Bar. in l. j.C.ne li.habi.lib.xj. & de hoc in tract. de emp.& vẽ.q.iij.principali.q.xxj.& in finalibus verbis iiij.q. principalis verſic.demum. Stra.

e ¶Limitatio. Adde aliâs limitationes quas ponit Fel. in c. cũ omnes. col. ix. cũ duabus ſeq. extrà de cõſti. in verſ. in eadẽ gl. ibi ſi ſunt plures. quas etiã habes per Ale. de imo. ꝓ maiori parte. in d. l. ꝙ maior. in apoſti. ad bar. Cur.

a ¶Gualdana. Ad hoc vide quę not. Bal. in extra. de pa. cõſtã. in verſi. nõ iurantibus. Cur.

b ¶L. cõtrariaſ canoni. Addẽ ca. clerici. de iudi. c. vlti. de ſecun. nup. c. j. de noui ope. nũ. gl. ſummę. x. diſ.

c ¶Sed miror. Addẽ ꝙ cõtra Bart. tenet In. in l. nõ amplius ff. de leg. j. & ibi do. Alex. in ij. col. qd dicit opi. cõtra Bar. veriorẽ. et allegat tex. in l. ſi qs curialis. j. de epiſc. & cle. & idẽ tenet ipſe Alex. in cõ. ccviij. in ij. colũ. in ij. vo. ſed Are. i d. l. nõ amplius. tenet opi. Bar. quam dicit magis conſonã rationi. et vide eũdẽ Paul. de caſt. in d. l. ſi qs curialis. & Adde Fel. in c. eccleſia ſanctæ mariæ. co. xxxvj. ver. xij. quæro. extra de conſti. Cur.

rẽſis haberet domum in hac ciuitate, vel pꝛædium in comitatu: nã propter hoc nõ eſſet ſubditus, nec ſortiretur hic forũ: vt l. libertus. §. ſola. ff. ad muni. tñ ſi iſta ciuitas illi domui vel prædio iniungeret aliquod onus, quod facere põt cõferendo verba in ipſam rẽ quia eſt ſubdita ex quo eſt infra territoriũ, licet nõ perſona: vt dixi in l. placet. ſ. e. Si illud onus nõ ſolueretur, poſſet cõfiſcari ſed ſi eſſet res eccleſiæ ſecus, qa tale onus nõ poteſt ſibi iniungi, licet ſit infra territoriũ. eſt excẽpta: & videtur eſſe extra territoriũ vt in c. luminoſo. xviij. q. ij. & dixi in d. l. placet tene menti, qa multũ declaratur ex his verbis id qđ no. Innoc. in dicto loco.
7 † Quantũ aũt ad illũ articulũ an factũ pręlati noceat eccleſię. doc. hic diſtinguũt, ſed vide quod in ſimili no. de facto procuratoris vel tutoris, an noceat domino, vel pupillo. ꝙ plenè no. Bar. in. l. j. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius di. nõ obtẽ. & qđ no. in. l. Polla. j. de his qui. vt in. Et concludiẽ in effectu per doc. ꝙ cõtrahendo nõ põt prælatus pręiudicare eccleſiæ, niſi ſeruet formã iuris. vt. j. eo. l. iubemus. Delinquendo verò aut quærimus in acquirendo, an põt preiudicare, ſicut procurator vel ſeruus domino ſuo in nõ acquirendo. vt in. l. fi. j. de acqui. poſ. & l. ſi ſeruus. cũ ibi no. j. de pac. ſed in acquiſitis perdendis dic aut delinquit extra adminiſtra. puta interficiẽdo, vel vulnerãdo aliquẽ, aut violẽtiã committendo, & nõ præiudicat. vt in. l. neq; interdictio. ff. de reg. iu. & l. meminerint. j. vñ vi. aut delinquit adminiſtrando, & tunc aut delinquit in non faciendo, & poteſt præiudicare, puta nõ petendo bona eccleſię, quia facit contra eã currere pręſcriptionẽ. Aut delinqt faciẽdo & tunc aut pœna non cadebat in ipſo adminiſtatore, & præiudicat eccleſię, vt in caſu huius. l. vbi fuit ſubtracta nauis. nam poſito ꝙ per prælatũ & capitulum, prout intelligit, qđ tamen iſti non ſunt domini, ſed procuratores, ipſa etiã eccleſia eſt domina & nihilominus præiudicat eccleſiæ, quia iſta pœna confiſcationis non cedebat in ipſis: cum nauis non eſſet eorum: tamen eccleſia ab eis recuperat, vt in vna ſolutione quam ponit hic gl. & probatur in dicta. l. Polla. lõ. ſi ſtatutũ dexerit ꝙ ſi quis produxerit falſos teſtes perdat cauſam, & tutor in cauſa pupilli eos produxiſſet, quia iſta pœna non caderet in tutore qui non eſt dominus cauſæ, præiudicat pupillo vt cauſam perdat: tamen recuperat á tutore, Si autem caderet pœna in ipſo tutore, vel in prælato, tunc eius debitum non preiudicaret eccleſiæ, ſed ſibi: vt in c. delictum perſonę. de reg. iur. in. vj. & de excep. c. cũ venerabilis.

2 ☞ Milites non poſſunt capere panem uinum, pullos. nec alia animalia ruſticorum ad comedendum, quando ſubditi grauantur in ſoluendo fiſco onera ſua annalia: quæ per hoc ſoluuntur: niſi in caſu neceſſitatis.
3 Princeps ſi uult maritare filiam, uel aliquid facere ad ſuum honorem quod nõ debet propter hoc imponere grauamen ſubditis.
4 An in foro conſcientiæ liceat emere res confiſcatas quæ per officiales publicos uenduntur.

LEX. XI.

1 NEminem. † A muneribus incumbentibus propter principis aduentum res eccleſię non ſunt immunes. h. d. In glo. j. ſed contra. j. tit. j. & ij. Subaudi in ver. [vel perangarij.] vbi eccleſiæ & eccleſiaſticę pſonę nõ tenenẽ ad angarias & perangarias ſed dic verũ
2 eſſe niſi in ſubaduentu principis. vt hic. † in gl. hic. [gualdana,[a]
a idest imperatoris.] dic. i. ſocietas militum quos ſecũ ducit Imperator: vult ergo gloſſ. quærere an ſit licitũ dictis militibus capere res ruſticorũ: puta panem, vinũ pullos, & alia animalia ad cõmedẽdũ, & finaliter determinat quod non, niſi in caſu neceſsitatis: qñ nõ potuit ſe pręmunire, qa non debet facere tranſitũ cũ iniuria priuatorum. ſatis eñ grauanẽ ſubditi in ſoluendo fiſco onera ſua annalia: quæ propter hoc ſoluũtur vt milites ſuſtentenẽ, vñ nõ debet aliud grauamẽ ſupaddi: niſi ꝑpter ſummã neceſsitatẽ.
3 † Ideo ſi princeps vult maritare filiam, vel aliquid facere ad ſuũ honorẽ dicũt Doc. ꝙ nõ debet propter hoc imponere grauamẽ ſubditis. vt. j. de ſtatu. & ima. l. ij. & in hac. l. Gul. multũ bñ tractat materiã munerũ: quę munera plures recipiũt diſtin. & ſemp recurritur ad dicta eius qm̃ multa capita habẽt in ſe. & Bar. ponit
4 in l. j. j. de mulieribus. & in quo loco. lib. x. † idẽ Bal. quęrit an liceat emere in foro conſcientiæ res confiſcatas quę per officiales publicos vẽdũtur. pone exemplum in iſtis pignoribus quæ quotidie vẽdũtur in platea per publicos officiales, quia eorũ dñi nõ exegerunt ea infra terminum. In foro eñ iudiciali clarũ eſt qđ ſic. & remittit ad not. in c. eos. de immu. eccle. lib. vj.

2 ☞ Confirmatio priuilegiorum quæ erant inualida, quando nihil operetur?
3 Quando lex contrariatur canoni, ſtatur canoni in his quæ concernunt ſpiritualia, uel periculum animæ: & quid in alijs?
Si aliqua communitas per ſtatutum ſuum dabat aliquas eleemoſinas religioſis, an ualeat ſtatutum poſtea factum in contrarium?
4 Relictum annuum factum conuentui fratrum prædicatorum pro eorum ſuſtentatione, an ualeat?
Quid in legato ad piam cauſam, quando eſt omnino incertum?

LEX. XII.

1 PRiuilegia. † Priuilegia eccleſiarum confirmãtur: inducta in contrarium tollunẽ.
2 & eleemoſynæ conſuete dari iubentur. h. d. Iaco. butr. † No. primò de cõfirmatione priuilegiorũ quæ ſi ſunt valida, parum operanẽ: quia ſolum renouat, & obſeruantiam excitat: & aliqñ prodeſt propter vetuſtatẽ veterũ. vt no. in authen. de hære. & fal. circa prin. Si autem erant inualida: tũc ſi cõfirmanẽ ex certa ſcientia efficiunẽ valida. ff. de adopt. l. adoptio non iure facta. & in l. ij. de re eo. Sed ſi princeps ignorauit inualiditatẽ, & confirmatio ſit facta in forma communi, non validãtur: vt in c. j. cum ibi no. de confir. vtl vel inuti. Et dicit hic Bald. ꝙ gñalis confirmatio antiquorum priuilegiorum non refertur ad illa quę erant reuocata niſi ſpãliter dicanẽ cõtrarium, vt fuit hic: nã multa erãt reuocata, hic per pragmaticas ſanctiones poſtea impetratas. quas Imperator hic tollit, & renouat vetera priuilegia, ſed ſi hoc non feciſſet expreſsè: ſolum operatur in priuilegijs non reuocatis ſecundũ Iaco. but. quæ vigedãt tẽpore cõfirmationis. & allegant ad hoc. l. Meuia. §. à me. de lega. ij. in ratiõe ſui. l. cum q §. ſi mulier. de iureiur. Allegat ẽt Bald. l. Mela. §. j. ff. de ali. le. vbi ſtatur vltimæ conſuetudini. Item allegatur iſte tex. cum gloſſ. in
b ver. omnes ſanè. ꝙ qñ lex contrariatur canoni.[b] ſtatur canoni: ꝙ eſt verum in his qui concernunt ſpiritualia, vel periculũ animę: vt no. in. c. ij. de re iudi. li. vj. In alijs autẽ diſtinguitur. aut ſumus in terris ſubditis romanæ eccleſiæ quoad tẽporalia. & idem in vtroq; foro tã eccleſiaſtico quam ſeculari. iuxta no. in. c. cũ eſſes de teſta. Si autem in terris non ſubditis, tũc in foro eccleſiaſtico idem. Sed in foro ſeculari ſeruanẽ leges: vt no. per gl. in c. fi. de ar
3 bi. li. vj. & per alios in c. j. de ope. no. nun. † Vltimò Bart. inducit fi. huius legis quod ſi aliqua cõmunitas per ſtatutum ſuũ dabat aliquas eleemoſynas religioſis, non valet ſtatutũ poſtea factum
c in contrarium. ſed miror[c] de iſta deciſione: quia ſicut potuit ſtatutum facere, ita potuit tollere: vt. l. ſi quis in prin. teſtamenti. de leg. iij. & d. Bartho. de ſali. repræhendit iſtud dictum in authent.
4 caſſa. Bartho. autem quęrit, † an valeat relictum annuũ factum conuentui fratrum prædicatorum pre eorum ſuſtentatione, cũ ſint mendicantes, & remittit ad q. Fed. de ſen. qui diſputando tenuit qđ non & eſt. xij. in ordine conſiliorum ſuorum. dicit etiam non valere legatum ad piam cauſam, quando eſt omnino incertum, quod etiam tenet Petr. ſecus ſi pt certificari per relationem ad aliud. vt hic. dum mandat præſtari eleemoſynas ſecundùm antiquam conſuetudinem. Idem ſi poteſt certificari per interpretationem iuris: vt in. c. cũ tibi. de teſt. & aliâs ſecus, licet relictũ factum ad refectionem viæ valeat non obſtante incertitudine: vt. l. quidam. de leg. ij. Sed certè ibi poterat declarari per relationem ad aliud.

1 ☞ In his quæ ſunt nulla ipſo iure cadit caſſatio & irritatio.
Cancellatio & inductio ſit interueniente facto.
3 Caſſatio & irritatio qualiter fiat? & nu. 2.
4 Quæ dicantur ſtatututa contra libertatem eccleſiæ? & nu. 5.
5 Valet ſtatutum q. clericis agentibus in curia ſeculari, reddatur illud ius quod redditur laicis contra eos, in curia epiſcopi.
6 Non ſufficit quòd poſt ſolutionem creditor faciat inſtrumentum quietationis: imò ſi debitor uult tenentur reddere inſtrumentum cancellatum.
7 Statutum ſi dicat quòd clericus declinans iuriſdictionem iudicis ſecularis, ſit exemptus à protectione cõmunis, et nõ debeat ſibi reddi ius, an ſit cõtra libertatem eccleſiaſticã?

Si ſta

1 *Si ſtatutum loquatur generaliter ꝙ declinans iuriſdictionem Poteſtatis ſit extra pro-*
tectionem communis, non comprehenduntur clerici.

AVTHENTICA.

CAſsa. Diuide in tres partes. Primò caſſat ſtatuta
iam facta contra libertatem eccleſiæ: vſque
ibi: [& de certo.] Secundò prohibet in futurum fieri
vſque ibi. [ſi cõtra.] Tertiò punit cõtra faciẽtes. et h.d.
1 nunquid † ſtatuta & conſuetudines contra libertatem eccleſia-
a ſtiant ipſo iure non valent, & debẽt de libris ſtatutorũ amoue-
ri. & faciẽtes contrariũ puniũtur. h.d. & fuit facta per imperato-
rem Federicũ: & ſic eſt auꝭ. nouiſsima: per quem etiã facta fuit
auꝭ. ſacramẽta puberũ. & habetur in ti. de ſtatutis cõtra libertatẽ
eccleſiæ poſt compilla. vſus feudorũ. & reperitur in c. nouerint.
de ſen. excõ. vbi additur alia pœna ſpiritualis. ſ. excõicatio. & di-
cit Albe. ꝙ iſta auꝭ. & illud c. fuerũt facta eadem die. Iſta ab Im-
peratore, & illa ab Honorio papa. iij. qui ipſum imperatorem co-
ronauit in die coronationis & fuit in M.ccxx. q Imperaror poſt-
ea venit in diſcordiam cum ſucceſſore illius papæ: & finaliter
fuit depoſitus & priuatus dignitate imperiali per Innocẽ. iiij. de
qua priuatione & ſentẽtia habetur in c. ad apoſtolicæ. de re iudi.
2 lib. vj. tamẽ ſuæ cõſtitutiones firmæ remanſerunt. † Not. in prin.
ꝙ in his quæ ſunt nulla ipſo iure cadit caſſatio & irritatio, ꝙ ex-
ponitur. i. caſſa & irrita fiant in c. accedens. vt lit. non conteſta. &
ſic caſſatio poteſt fieri ſolo verbo: ſed cancellatio & inductio fit
3 interueniente facto: vt in l. inductum. j. de ſol. † Et qualiter fiant
dic vt not. in l. ſi quis libertatem. in prin. & glo. ſuper verſi. indu-
ctum. ff. de pet. hæredi. pone ergo dicit ſtatutum huius ciuitatis
quòd ſi mulier conſtante matrimonio propter inopiam mariti,
facit ſibi aſsignari certa bona pro dote ſua: inſtrumentum dotis
debeat caſſari & irritari. An ergo ſufficiet ꝓnuntiatio iudi. quod
habeatur pro caſſo & irrito? videtur quòd ſic nec requiritur ꝙ
incidatur prothocollum, vel inſtrumẽtum publicum. Ad quod
bene facit l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. ibi. vanum & pro cancel-
lato &c. ſed ſi diceret quod debeat cancellari & induci: tũc opor-
tet quòd producatur actualiter inſtrumẽtũ & cancelletur cum
4 cruce: vt dicit glo. in d. l. ſi quis libertatem. † Item not. ibi: [aduer-
b ſus canonicas &c.] quæ dicantur ſtatuta [b] contra libertatem ec-
cleſiæ: nam dicit Inno. quòd ſunt quæ auferunt eccleſiæ vel ec-
cleſiaſticis perſonis ea quæ fuerunt conceſſa eis in priuilegium
per papam vel imperatorem: ſecus ſi non in priuilegium compe-
tebant eis ſed de iure cõmuni. Itẽ ſecus ſi per priuilegiũ inferio-
ris puta regis, vel alterius dñi. Requirit etiam Innoc. ꝙ talia pri-
uilegia fuerint generaliter conceſſa omnibus eccleſijs. ſecus ſi
vni tãtum, vt ipſe not. in d. c. nouerint. & pro primo dicto videẽ
caſus hic. ſed Bart. tenet cõtrariũ hic ꝙ etiã ſi auferantur ea quæ
ſunt de iure cõmuni, dicũtur contra libertatẽ eccleſiaſticã. Nam
de iure cõmuni eſt ꝙ occidens occidatur: ſi ergo fieret ſtatutum
ꝙ occidens clericum non puniatur pœna mortis ſed pecuniaria
illud aufert ius cõmune. nõ autẽ priuilegiũ & tamen erit contra
libertatem eccleſiaſticam: quia clerici ex hoc efficiũtur timidio-
res & hoc dicit probari per l. j. §. quæ onerandæ. ff. quarũ re. act.
5 non da. † Sed ſi auferrẽtur ea q̃ non cõpetũt ex priuilegijs prin-
cipũ, nec de iure cõi: ſed ex forma ſtatuti, non eſſet contra liber-
tatẽ eccleſiaſticã pone enim qđ ſit ſtatutũ ꝙ inſtr̃m habeat para-
tam executionẽ, fuit aliud ſtatutũ ꝙ clericis agentibus in curia
ſeculari reddaẽ illud ius quod redditur laicis cõtra eos in curia
epiſcopi. clarũ eſt aũt ꝙ ſi laicus haberet inſtr̃m cõtra clericũ, nõ
haberet executionẽ in curia epi: ergo nec ſi clericus haberet con-
tra laicũ debet habere in curia ſeculari, ſi ſtatutum valet. Quæ-
ritur ergo an valeat & determinaẽ ꝙ ſic & nõ vẽ contra liberta-
tẽ eccleſiaſticã: cũ poſsint tollere clericis illud quod ipſi ſtatuen-
tes dederant. Nam poterant ab ipſo principio ſtatuere, ꝙ ſi laici
tñ haberẽt inſtr̃m hẽret executionẽ paratã, nec pñt cõqueri cle-
rici q̃ põt rñderi meũ non tuũ tibi aufero beneficiũ. vt not. in l.
aſsiduis. j. q po. in pig. ha. Cætera vide hic per Bar. & Bal. & per
d. Bar. de ſali. qui repetijt. Et dicunt doc. per iſtum tex. ibi: [& ea
de capitularibus &c.] nõ ſufficere ad excuſationẽ illorũ qui fa-
ciũt ſtatutis apponere clauſulã ꝙ ſi ſint aliquę cõtra libertatẽ ec-
cleſiaſticã, habeanẽ pro non factis: qđ eſt verũ ſi patet manifeſtè
eſſe probabile dubiũ excuſarent ſecundũ do. Bart. de ſali. quod
placet poſtquã tamẽ hoc eſſet declaratũ, deberet inde amoueri:
& illi ad quos pertinet ſi requiſiti nõ faciant intra duos menſes,
ſunt excõicati. vt d. c. nouerint: ſed ĩ penas a
iſtius auꝭ. nec in corpore vnde ſumiẽ inci-
6 dũt, niſi poſt annũ. † dicit etiã Bart. per iſtũ
tex. non ſufficere ꝙ creditor poſt ſolutionẽ
faciat inſtrumẽtũ quietationis: imò ſi debi-
tor vult tenetur reddere inſtrumentũ can- b
cellatũ & ita debet intelligi l. ij. C. de condi.
7 ex l. facit l. ab omnibus. §. j. de leg. j. † Sed qd
c ſi [c] ſtatutũ dicat ꝙ clericus declinãs iuriſdi-
tionẽ iudicis ſecularis, ſit exemptus à pro- c
tectione cõmunis, & non debeat ſibi reddi
ius, an ſit cõtra libertatẽ eccleſiaſticam? dic
ꝙ ſic: quia poſſe declinare talẽ iuriſditionẽ
eſt eis cõceſſum per priuilegiũ tã apoſtoli-
cũ, vt in c. ſi diligenti. de foro cõpe. quã im-
periale. vt in auꝭ. ſtatuimus. j. tit. j. Et hic au-
ferẽ eis per indirectũ. Sed an iudex hoc nõ d
obſtãte põt eis reddere ius adeo ꝙ valeat?
dic ꝙ ſi ſtatutũ aufert ſibi iuriſditionẽ, non
põt nec propterea eſſet iudex excõicatus
ſi nõ redderet poſtquã iuriſditionẽ non ha-
bet. Sed ſi nõ aufert iuriſditionẽ, ſed ſolum
inhibet ne ius reddatur, tũc poſſet: & valet
processus ſecũdũ Bal. & Iac. but. qui hoc no. in d. auꝭ. ſtatuimus.
8 & hoc qñ ſtatutũ expreſsè loquiẽ de clericis. † ſi verò generali-
ter ꝙ declinans iuriſditionẽ poteſtatis ſit extra protectionẽ com-
munis, nõ cõprehenderentur clerici. per ea quæ not. in c. eos de
immu. eccle. lib. vj. quia in generali diſpoſitione nõ comprehen-
duntur ea quæ ſpecialiter fieri non poſſunt, vel quæ eſſent tur-
pia, aut reprobata: vt in l. quanquã. de rit. nup. & l. ſi quis ſub cõ-
ditione. ff. de condi. inſti. & l. ſi pater. de his quæ in frau. credi.

a ¶ Cõtra libertatẽ eccleſiaſticã. Adde Anto. de bu. Abb. & Io. de imo. in c. quod clericis. de foro compe. Cal. in diſp. inci. Statuto cauetur.

b ¶ Quæ dicantur ſtatuta. adde tex. in c. ij. de ver. ſig. libr. vj. & Abb. conſil. lxxxiiij. incip. pręſens dubiũ.

c ¶ Sed quid ſi. Addetu & de hoc vide vt per do. meũ do. Bart. ſozi. in ſuo cõſi. cxxij. in j. volu. & vide eundẽ Pau. de ca. etiã circa hoc in auꝭ. ſtatuimus in ij. col. j. de epiſ. & cleri. S.

d ¶ Conſtitutus. Adde quis dicaẽ in mortis articulo conſtitutus. gl. & Doc. in c. paſtoralis. in §. præterea. de offi. or. & per Inn. & Hoſti. in c. de his. de ſent. excom.

2 *In teſtamentis ad piam cauſam quãdo relinquitur pijs locis, an cenſeatur diſpenſatũ*
contra omnem obſeruantiam iuris poſitiui, ut cenſeatur remiſſa omnis ſolennitas
iuris ciuilis, & nu. 3.
3 *Quod relinquitur eccleſiæ uel pauperibus, cenſetur relictum Deo.*
In his quæ concernunt Deum, uel ius diuinum, non poſſunt ſtatuta fieri in contrarium.
4 *Statutum ſi dicat ꝙ mulier ſine certa ſolennitate non poſſit alienare bona ſua: quod non*
habeat locum ſi ingrediatur monaſterium & quid ſi non ingrediatur, ſed donaret
eccleſiæ.

LEX XIII.

1 GEnerali lege. † Dubitatio huius l. erat quia
poſtquã iſtæ perſonæ dedica-
uerant ſe deo, videbatur ꝙ de bonis mũdanis non ha-
berent ſe impedire: quaſi renuntiauerint mundo. et ſic
non poſſent teſtari, ſed venirent veniẽtes ab inteſtato cuius con-
trarium hic determinatur quia per hoc non debent eſſe deterio-
ris conditionis & ſic licet loquatur quando volunt relinquere
pijs locis: idem tamen ſi cuicunque alteri: ſed hodie iſta lex cor-
rigitur in illis qui fecerunt profeſsionem expreſſam vel tacitam
per quam bona ſua videntur in monaſterium collata: ideo am-
plius de ipſis diſponere nõ poſſunt, vt in auꝭ. ingreſsi. hic poſita.
Sed in illis qui nondum fecerunt profeſsionẽ: licet ſe dedicarint
2 deo: & ſtent in monaſterio l. iſta nõ eſt correcta. † Et no. tex. ibi.
[quod tñ.] q̃a videẽ hic tex. cõtra determinationẽ. Bar. qui tenet
in l. j. ſ. e. quod per illã l. in teſtamẽtis ad piã cauſam qñ relinquiẽ
pijs locis, cenſeaẽ diſpenſatũ cõtra omnem obſeruantiã iuris po-
ſitiui, & cẽſeatur remiſſa oĩs ſolennitas iuris ciuilis: quia iſte tex.
vult expreſsè cõtrariũ, ſed ſuſtinẽdo Bart. dic quod loquiẽ in eo
d qui non erat in mortis articulo conſtitutus [d] l. autẽ prima loquiẽ
in illo: ſed hodie per ius canonicũ idem in vtroq;. & ſic iſta lex
in hoc eſt hodie correcta per ius canonicũ: in quo nõ requiritur
ſolennitas: ſed duo teſtes ſufficiũt. & etiã dicit Bal. notabiliter ꝙ
etiã ſi ſtatutũ diceret quod mulier nõ poſsit teſtari ſine pręſentia
conſanguineorũ: tñ ad piã cauſam poterit q̃a quantũ ad ſtatutũ
3 nõ valet: cũ cõcernat deũ. quod † eñ relinquiẽ eccleſiæ vel pau-
peribus, cenſetur deo relictũ: cuius contẽplatione hoc cenſetur
factũ. arg. in l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. de lega. j. & in his quæ cõ-
cernunt Deũ vel ius diuinũ non poſſunt ſtatuta fieri, in contra-
rium. vt no. per Bar. in l. cunctos populos. in v. q. s. tit. j. Sed cõtra
quia per generalem conſtitutionem iuris ciuilis vel canonici, di-
ſponentis quod in relictis ad piã cauſam non requiratur ſolenni-
tas: non videtur derogatum ſtatutis ſpecialium locorũ, ſi nõ fuit

a ¶Vel tacitam. Adde c.j.d vot.li.vj.Doc. in rubric.de regula:
b ¶Religionibꝰ. adde doc.in c in pręſentia de prob.c.ſtatutum. xviij.q.j.& in c.fin. xix.q.vlti.
c ¶De mēdicātibꝰ. ad de q dicant mēdicā-tes.in c.j.de reli.do. li.vj.c.quorundā.de elect. eo.li.gl.in,cle. aut pſeſſores ū reg.

expreſsè dictū.vt in c.j.de conſtitu. lib. vj.
Sol.hoc non contingit ex eo quod per illa
iura fuerit huic ſtatuto derogatum:ſed pro
cedit ex defectu poteſtatis ſtatuentiū : qui
ſpecialiter non potuiſſent ſtatuere in his q̄
concernunt piam cauſam.vel ſuper bonis
eccleſiaſticis iam quæſitis,vel acquirendis
ergo in generali diſpoſitiõe ſtatuti hoc nõ
comprehenditur.per ea quę dixi in authē.
4 caſſa. † Dicit etiam Bal.ſi ſtatutū dicat qđ
mulier ſine certa ſolennitate nõ poſsit alie-
nare bona ſua,ſi tamen ingreditur mona-
ſteriū:licet ſine illa ſolennitate bona alienantur in monaſterium
quia tranſeunt cum perſona:ſed etiam ſi non ingrederetur mo-
naſteriū,& donaret ſibi vel eccleſiæ,valeret:per id quòd dixi in
tali ſtatuto eccleſiæ non comprænhenduntur.

1 ¶ Ingredi monaſterium dicitur qui facit profectionem expreſſam,uel tacitam, in manu abbatis uel alterius loco eius recipientis.
2 Profeſsio expreſſa dicitur quando ingrediens promittit tria ſubſtantialia religionis. ſ. obedientiam,continentiam,& paupertatem.& uide.nu.3.
4 Tacita profeſsio quæ dicatur?
Monaſteria dicuntur illa in quibus ſunt monachi qui habent in communi,& nõ in particulari.ſed illa in quibus ſunt religioſi mendicantes appellantur loca pia,ſeu religioſorum.
Differentia inter monachos & fratres.
In fratribus minoribus non habet locum iſta authen.nec poſſunt capere ut retineant, nec ut uendant.& ingreſſus talem religionem habetur pro mortuo.
5 Quid in alijs religionibus?
6 Qui dicantur mendicantes?
7 Ingrediens monaſterium transfert ſe de poteſtate patris(ſi in eius poteſtate erat)in poteſtatem monaſterij,uel abbatis,& ſic mutat familiam:& patitur minimam capitis diminutionem,eſt ſeruus Dei,& re uera eſt liber homo,& retinet ciuitatem:quia poteſt ſuccedere.
8 Ingrediens monaſterium transfert dominium & etiam poſſeſsionem bonorum (ſi habebat)ſine aliqua alia apprehenſione,ſicut transferuntur in arrogatorem.
9 Quid ſi non ingrederetur monaſterium,ſed donaret omnia bona ſua,cum non transferatur poſſeſsio ſine apprehenſione,ſed dominium ſic?& nu.13.
10 Ingrediens monaſterium ſi habebat dignitatem coherentem perſonæ , quia eſſet comes: Rex,uel imperator,ſtatim quod ingreditur deſinit eſſe.nec dignitas tranſit in monaſterium.
11 Ingreſſus monaſterium poteſt hæres inſtitui,& eſſe teſtis in teſtamento,& etiam executor teſtamenti.
12 Sicut non poteſt teſtari,ita nec alium actum facere in præiudicium monaſterij.
13 An teſtamentum quod prius fecerat rumpatur,& ſi non rumpitur, an poſsit illud mutare poſt ingreſſum?
14 Qui nulla bona habet in ciuitate,nec habere poteſt,non poteſt teſtari : ſecus ſi poſſet habere,licet actualiter non haberet.
15 Ingrediens eccleſiam ſecularem non efficitur religioſus,nec tenetur ad obedientiam nec caſtitatem:niſi recepiſſet ordines ſacros,nec ad paupertatem. & poteſt acquirere & retinere bona & uxorem.
16 Quid in iſtis conuerſis eccleſiæ regularis?
17 Per dedicationem in monaſterium transfertur perſona ſub obedientia Abbatis ſolo uerbo.
18 Si non conſtat quid ingreſſus uoluerit ſibi reſeruare,an dominium,an nudam facti detentationem,quod tunc nec ingreſſus nec reſeruatio uitietur,ſed intelligatur reſeruatio quo ad nudam facti detentationem: quæ potuit eſſe penes monachum ſciente & patiente abbate.
19 Quid ſi appareat quod uoluit retinere dominium?
20 Ingrediens ſi dicat dedico me cum bonis meis,uel dicat dedico me & bona mea , quæ ſit differentia.& nume.16.
21 Si ingreſſus perſonæ non ualet (quia ingrediens habebat uxorem)an ſaltem monaſteriū habebit bona ſi uxor retraxit perſonam?
22 Monaſterium tenetur ex perſona ingreſsi uſque ad quantitatem ſeu uires bonorum,& non ultra:ſicut nec fiſcus ex perſona deportati:& contra quem dabitur libellus?
23 Monaſterium habetur loco uniuerſalis ſucceſſoris.
24 Quid ſit emphyteuta,libellarius,uel precarius?
25 Ingrediens monaſterium ſi habet utile dominium ut ſi eſt emphyteuta an illud transeat in monaſterium.
26 Quid ſi habeat uſumfructum?
27 Quid ſi habeat feudum?

AVTHENTICA.

INgreſsi. Authenti.iſta continet tria ſcilicet di-
ctum.vſque ibi:[nec ergo.] Item illa-
tionem ex eo vſque ibi:[vt pote.] Item rationem illa-
tionis.& eſt canonizata.xix.q.iij.c. quia ingredienti-
bus.Et circa materiam eius Spec.in titu.de ſta.mo.format vltra
xl.quæſtiones.& Canoniſtæ habuerunt originem in iuribus co-
rum ab iſtis authent.& alleg.catholicorum imperatorum. quas
poſteà canonizarunt & approbarunt in quantum concernunt
fauorem eccleſiarum.Et corrigit.l.generalis.§. proxi. inquantum
loquitur de his qui fecerūt profeſsionem in monaſterio.In alijs
a remanet incorrecta.venio ad caſum.† In tex,ibi,[ingreſsi.]dic il
1 le dicitur ingredi qui facit profeſsionem expreſſam vel tacitam[a]
2 in manu abbatis,vel alterius loco eius recipientis,& dicitur † ex
preſſa quando promitit tria ſubſtantialia religionis.ſcilicet obe-
3 dientiam:continentiam:& paupertatem.† Tacita dicitur quan-
do recipit habitum qui nõ conſueuit dari profitentibus,& tunc
ſtatim dicitur profeſſus.vel quando conſueuit dari profitētibus
& nouicijs.& ſic dicitur habitus indiſtinctè,& cum eo perſeue-
rauerit per annum.& hoc colliguntur in c.j.& c.beneficium. de
reg.lib.vj.vel quando virgo recipit velum profeſsionis.Sed po-
ne quod quis in manu abbatis dicat dūtaxat hæc verba ego de-
dico me huic monaſterio.nec exprimat illa tria?Reſpondeo qđ
videtur profeſſus, quia dedicatio quæ eſt translatio perſonæ &
bonorum,eſt effectus profeſsionis.vt hic colligitur.poſito ergo
effectu ponitur cauſa per articulum ab effectu. vt nota.§.titul.j.
l.nemo clericus.in glo.quæ incipit verè.& xij.q.ij.c.quatuor. &
quod notatur in l.conſtitutionibus.ad munici.Idem ſi vteretur
4 alijs verbis idem importantibus.In text.ibi,[monaſteria.]dic † il
la dicuntur monaſteria ſecundū communem vſum loquendi in
quibus ſunt monachi qui habent in cõmuni,& non in particu-
lari.& de illis loquit̃ iſte tex.Sed illa in quibus ſunt religioſi mē-
dicantes,non appellantur monaſteria:ſed loca pia,ſeu religioſo-
rum:nec illi dicuntur monachi,ſed fratres:puta ſancti Franciſci
vel ſancti Dominici:vel ſancti Auguſtini.Et etiā fratres qui vo
cantur ſerui ſanctæ Mariæ: qui etiā ſunt mendicantes.An aūt
in illis habeat locū iſta auth. dic qđ in fratribus minoribus non
habet locum:qa illi nõ poſſunt capere nec vt retineāt:nec vt vē
dant,cū illa religio ſit in altiſsima paupertate fundata. vt in cle.
exiui de paradiſo.de ver.ſigni.& ideo ingreſſus talem religionē:
habetur omnino pro mortuo.& eius bona deuoluuntur ad ve-
niētes ab inteſta.vel ad hæredes ſcriptos. ſi prius fecerat teſtm̄:
qa ſtatim confirmatur,quaſi mortuus eſſet,& io teſtm̄ confirma
5 tur vt no. in auth.ſeq.ſi qua mulier.per doct.† In alijs verò reli-
b gionibus[b] mendicantibus ſi non ſunt mendicātes ex regula.ſed
ex conſtitutionibus.vt no. Bal.in l.cū quęſtio.infra de lega.& in
auth.niſi,infra ad treb.& etiam in ſeq.auth.fuerūt opiniones, an
in eas tranſeant bona ingredientium.de quibus per Cy. in l. deo
nobis.in fi.infra ti.j.per Canoniſtas in c.in præſentia. de proba.
ſed quicquid ſit de iure Prædicatores dicūt ſe poſſe capere nõ
vt retineant,quia quò ad hoc dicuntur mādicantes,ſed vt vēdāt
& pretium in eorū neceſsitates conuertant.pro quo vide bonā.
glo.in c.j.de relig.domi.lib.vj.ſuper verbo domum.ſed Hoſt.di
cit ꝙ neſcit quo iure hoc faciant.& etiam Io. an.ſed Archi.in d.
c.quia ingredientibus.dicit ſe vidiſſe priuilegiū Clemētis quar-
ti hoc eis concedentis cuius priuilegium de verbo ad verbum re
fert hic Albe.& ita de facto ſeruatur.& etiam volunt poſſe ſuc-
cedere ſuis conſanguineis ex teſtõ.& ab inteſtato:ſicut alij mo-
chi de quibus in d.l.deo nobis.ſimiliter.vt vendant.Et ego vi-
di conſilium collegij Bononienſis hoc cõcludens pro verò cū
ſigillis pendētibus ſingulorum doc.Bal.hic videtur de hoc traſ-
ſa licet alibi videatur in hoc aſſentire per pulchram rationē, qa
continet in ſe contrarietatem.Aut enim acquiritur eis dñiū , &
eſt apud eos quouſque vendant. & tunc non poſſunt dici mē-
6 dicantes.nam illi † propriè ſunt mendicantes.de iure qui ſunt in
capaces acquiſitorum,ſicut deportatus,vel ſeruus penes quem
nõ põt eſſe dñiū,Si aūt dicat̃ in eos nõ trāſire dñiū. necnõ dicāt̃
mēdicātes.quomõ vēdēdo ipm trāsferūt in aliū?vñ dicit ipſe de
iure idem eſſe in eis quod in fratribus minoribus : quia iura fa-
c ciētia de mendicantibus[c] mentionem:pariter loquuntur de mi-
noribus , & prædicatoribus , & alijs: vt in c. nimis. de exceſsi.
prælato. & puto quod ipſe dicat veritatem :quod niſi probent
conſuetudinem , capere non poſsint. vel niſi oſtendant pri-
uilegium apoſtolicum quod dicunt ſe habere in quodam li-
bro magno , qui vocatur Mare magnum: ſed pauci librum ma
ris magni viderunt. Et hinc ſumpta occaſione Bal. hic tractat
de materia fratrum minorum.de quibus Bar.facit vnum tracta-
tum quem appellauit minoricam valde pulchrū & ſubtilem.ſed

Bald

Bal.nititur ipſum reprehendere in quàmpluribus. Dic vt hic
per eum quando caſus occurret, ſed plenius in illo tractatu. &
dicta Bar.limita ſecundū limitationes Bal.In tex.ibi. [dedicāt.]
7 glo.exponit.i.transferūt.inquantū transfert ſe:dic † q̇ transfert ſe
in poteſtatē alienā:ſcilicet monaſterij,vel abbatis: & ſic vbi erat
ſui iuris efficitur iuris alieni:& ſi erat in poteſtate patris deſinit
eſſe:vt notā in l.ſi ex cauſa.§.Papinianus.aliàs Pompo. ff. de mi-
nori.Et ſic mutat familiā.& per hoc dicūt Docto. q̇ videtur ca-
pite minui.quod etiā hic tenet glo.ij.poſt mediū in verſi. [Item
ſi mechatur.]& etiā in auth.ſeq.non tn̄ dicitur capitis diminu-
tio maxima vel magna,ſed minima:licet in contrariū videatur:
quia dicitur ſeruus:vt not.in authen.cauſa quæ fit cū monacho.
j.nota.j.ſed dic q̇ eſt ſeruus Dei,non pœnæ,vel hominis.& reue-
ra eſt liber homo.vt no.glo.in l.cū hæredes.§.fi.ff.de acquir.poſ.
& etiā retinet ciuitatē.id eſt ciuilia:quia pōt ſuccedere acſi non
eſſet religioſus,& familiā non mutaſſet:vt d.l.deo nobis. & ſic
efficitur ſuus hæres patri:licet deſierit eſſe in eius poteſtate: vt
ibi no.propter verò minimā capitis diminutionē prædictā non
rumpitur teſtamentū quod prius feciſſet,cum tn̄ de ingreſſu co-
gitaſſet:vt dicam in auth.ſeq.quia mutat ſtatū ſuum in melius:
ſecus ſi in deterius:vt ſi tranſiſſet in poteſtatē hominis non ſpiri-
tualis,vtputa per adoptionē:vt l.qui ex liberis. §. teſtamento. ff.
8 de ſecun.tabu.Inquantū verò transfert bona,dic † quod trāsfert
dominiū & etiam poſſeſsionē ſi habebat,ſine aliqua alia appre-
henſione:ſicut transferuntur in arrogatorē. cui monaſteriū hoc
caſu comparatur.vt hic notat glo.iuncto illo ver. iuncta l.ſi ad-
optauero.ff.de precario.& contingit hoc propter translationem
9 perſonæ quæ eſt principalis:ſed ſi perſona † non ingrederetˀ mo-
naſteriū:licet donaret ei omnia bona ſua,non transferretur poſ-
ſeſsio ſine apprehēſione,licet ſecus in dominio.fauore eccleſiæ:
vt in l.fi.& ibi no.j.eo.tit.licet quidā ſecus qn̄ translatio eſt vni-
uerſalis.ſed falſum eſt per l.j.§.qui vniuerſę.ff.pro dote.intellige
tn̄ quod hic dicitur.ſi monaſteriū vult,vel non contradicit.aliàs
ſecus ſi à principio tempore ingreſſus contradiceret:vt not.Bal.
el.gl.iter.j.auth.proxima ante fi.ſecus ſi ex poſtfacto. quia poſt-
quam dominiū eſſet acquiſitū monaſterio,non poſſet ab eo ab-
dicari ſine ſolennitate requiſita à iure:ſed bene poteſt impediri
acquiſitio.pro quo facit lex magis puto.§.ſi fundus. ff. de rebus
eorū.& melius.l.j.§.an bona.ff.de iu.fiſ. æquiparando monaſte-
rium fiſco.quæ æquiparatio melior eſt.iuxta no.per Innoc.in c.
in pręſentia.de proba.quia non tenetur vltra vires bonorū: ſicut
nec fiſcus.Item intellige qn̄ ſunt bona tranſitoria de vno in alte-
10 rum.aliàs ſecus.vt † ſi ingreſſus haberet dignitatē cohærentem
a perſonę:vt quia eſſet Comes, Rex,vel Imperator:[a] nam ſtatim
quod ingrederetur deſineret eſſe in dignitate:& non tranſiret di
11 gnitas in monaſteriū.ita no.xxvij.q.ij.c.ſcripſit nobis. † In text.
ibi.[teſtantur.]dic ſcilicet actiuè.ſed nō perdunt teſtamenti fa-
ctionem paſsiuè:quia poſſunt inſtitui,& eſſe teſtes in teſtamēto,
b & etiā executores teſtamenti:[b] vt in d.l.deo nobis.& in authent.
de monachis.§.cogitandū.& in c.religioſus.de teſta.lib.vj.exce-
ptis fratribus minoribus.vt in clemen.exiui de paradiſo,de ver.
12 ſigni.Itē ſicut † nō teſtantur,ita nec aliū actum facere poſſunt in
præiudiciū monaſterij.vnde ſi cōfiterentur poſt ingreſſum ha-
buiſſe dotē ab vxore,nō præiudicaret iſta cōfeſsio monaſterio:
ſi aliter non probaret dotē.& ſi cōfiteretur aliquid extorſiſſe per
vſurariā prauitatē,& ſic fore reſtituendum,adhuc idem. vt not.
13 Specu.de ſta.mona.ver.lvj.& ver.lx.An † autē teſtamētū quod
prius feciſſent rūpatur vel non?& eo caſu quo nō rumpitur, an
c poſsit illud mutare poſt ingreſſum[c].Dic vt in authē.ſeq. In text.
ibi [nec domini rerū.]ſubaudi actu vel aptitudine.vt etiā pro-
14 batur in l.lex cornelia.ff.de vulga.& pupilla. vbi dicitur † quod
ille qui nulla bona habet in ciuitate:nec habere pōt.nō poteſt te
ſtari.ſecus ſi poſſet habere.licet actualiter non haberet vt hic in
glo.fi.Et adde aliā rationē ad tex.quia ſunt in poteſtate abbatis.
xvj.q.j.c.de præſentiū.ergo &c.vt l.qui in poteſtate. ff. de teſta.
& nō habet nolle vel velle.xij.q.ij.c.non dicatis.ergo &c. vt l.j.
eo.tit.de teſta.vbi dicitur quod teſtamentū eſt volūtatis noſtræ
iuſta ſententia:ergo nō cadit in eo qui volūtatem non habet. In
glo.j.ibi.[tacitè vel expreſsè.]dic hoc quod dicit gloſſ. refertur
ad dedicationem bonorum:vt patet ex his quæ ſequūtur in gl.
quia ſi in dedicatione perſonæ non faciunt mentionem de bo-
nis,dedicantur tacitè:ſi faciant,dedicantur expreſsè. Sed certè

etiam dedicatio perſonæ poteſt fieri tacitè
& expreſsè:vt dixi ſuper primo verbo hu-
ius authen.& ſi bene conſideres iſtam glo.
dum dicit.[dedicent ſe.]ſentit id quod di-
xi ſuper text.quod dicēdo dedico me huic
monaſterio,videor profiteri.In ea gloſ.ibi.
[ergo idem] dic ergo ſecundùm iſtam gl.
nō erit differētia inter ingredientem mona
ſterium,& ingredientem eccleſiam ſecula-
rem:vt etiam vult glo.ſeq.poſt prin.in ver.
15 [vnde.] quod eſt faſum: vnde dic † quod
ingrediēs eccleſiam ſecularē etiam ſi pro-
fiteatur religionem expreſsè, non efficitur
religioſus: quia nō profitetur in manibus
abbatis, qui poteſt incorporare religioni:
& hoc voluit Innocen.in c. correctum. de
regularibus.vnde nec tenetur ad obedien-
tiam,nec ad caſtitatem:niſi recepiſſet ordi-
nes ſacros:nec etiam ad paupertatem. vn-
de poteſt acquirere,etiam retinere bona,&
d vxorem.[d]licet ſit conuerſus eccleſiæ ſecu-
laris:ita not.in c.vt lex continentiæ. xxvij.
quæſtio.j.& ita dicit Barto. ſe conſuluiſſe.
16 ſed quid † in iſtis conuerſis eccleſiæ[e] regu-
e laris,qui vocantur conuerſi nō monachi?
Dicit Bald.in authen.ſequen.quod ſi non
mutant habitum,nec renuntiāt ſeculo idē:
aliàs ſecus.ſi tamē in eccleſiam ſecularem
conferrent bona, valeret collatio iure do-
nationis:non tamen acquireretur poſſeſsio
ſine apprehenſione:vt ſuprà dixi nec effi-
ceretur inteſtabilis:licet nō haberet bona:
quia non habet actu; ſed poteſt habere &
acquirere in futurum.& non caderet in do
natione illa: ſicut nec in confiſcatione: vt
not.in l.non ad ea.ff.de condi. & demonſt.
In gloſſ.ſequen.in princip.ibi. [ſed impro-
priè quò ad bona.]hic vult dicere gloſſ.
17 quod † per dedicationem in monaſterium
bene transfertur perſona ſub obedientia
abbatis ſolo verbo: ſed dominium bono-
rum,vel poſſeſsio nō transfertur ſine rea-
li traditione:vt patet ex l.quam allegat. qđ
eſt falſum:vt ſuprà dixi nec obſt.illa.l. q̄a
loquitur quando quis vouerat bona,& non perſonam:ſed quā-
do perſonam:bona ſequuntur illam, vt tranſeant in conſequen
tiam.vt in l.ſi adoptauero. ff.de preca. In ead.gloſſ. ibi. [Item
quid ſi ex pacto.] dic in iſta quæſtione.gloſſ. aliter diſtingui in
l.per ſeruum.§.primo. ff. de vſu & habita. Baldus autem ſic di-
18 ſtinguit.quòd † aut non conſtat quid voluerit[f] ſibi reſeruare: an
f dominium,vel nudam facti detentationem:& tunc nec ingreſ-
ſus nec reſeruatio vitiatur:ſed intelligitur reſeruatio quò ad nu-
dam facti detētationem.quæ potuit eſſe penes monachum ſciē-
te & patiente abbate.iuxta ea quæ not.Ioan. Andr. in regu. non
eſt obligatorium.de regulis iuris libro ſexto. in mercurialibus.
ſicut & penes ſeruum ſciente & patiente domino. vt in l.iiij. ff.
19 de manumiſſ.Sed † ſi apparet quòd voluit retinere dominium,
quod erat impoſsibile:tunc aut obligatio perſonæ fuit facta cō-
ditionaliter ſi poterat bona retinere,& vtraque vitiatur. argum.
in l.non ſolùm.ff.de actio.& obligatio.aut modaliter,vel ſub pa
cto.& tunc tenet gloſſ.hic quòd vitiatur reſeruatio,& nō ingreſ
ſus.Sed domi.Anto.de Butri.in dicto capitulo finali. de condi-
ctio.appoſit.videtur hanc diſtinctionem per omnia reprobare.
Alij tranſeunt cum ea.In eadem gloſſ.ibi.[Item ſi dedi me &c.]
20 dic in iſta quæſtione non eſſe diſtinguēdum:an præcedat † me,
vel præcedat verbum bona mea:quia cùm dedicatio bonorum
veniat in conſequentiam dedicationis perſonæ, non eſt atten-
dendus ordo verborum,ſed ordo iuris.vnde etiam ſi verbū bo-
na mea præcederet in ordine verborum,tamen in ordine intel-
lectus videtur ſequi ſecundùm Baldum per l.talem.ff. de hære.
inſtitu.& de ſolutio.l.nec ordo.in principio.titu.& l. ſecunda. §.
prius.cum ibi nota.ff.de vulga.& pupil. Sed eſt diſtinguendum

a ¶Comes, Rex, vel Imperator. Adde gl. in c. præſens clericus xx.q.iij.Bal.in l.data opera.C.qui accu. non poſ.in l.fin.C.de epiſco.& cle.& eūdē Bal. in addi. Spe. tit. de ſtatu mon. in §.j. ver.xj.

b ¶Et etiam executores teſtamenti. Adde tex.iuncta glo.in c.j. de teſta.ca.ſi religioſus.de ele.lib.vj. Ioā. an.in regula is qui tacet.de reg.iu.libr. vj. in mer.Io.de Imo. in c.quintauallis.de iureiu.Ab.in c.Ioānes. in vlt.col.de teſta. & Barto.in l.alio. ff. de ali.& ciba.leg.

c ¶Mutare poſt ingreſſum.Adde c.vt officium.in §.ad conſcribendas.de hære. lib. vj.gl.in cle.j.eo. titu. doct.in c.ſicu. ne clerici.vel mona.

d ¶Retinere bona & vxorē.Adde gloſ. & doct.in c. cū dilecta. de ma. & obed. Inn. in c.vt priuilegia. de priui.

e ¶Cōuerſis eccleſiæ. Adde c.per exēptionem.de priui. lib. vj. c.dilectus. de capel. mo.c. non dubiū. de ſenten. excommuni. Bal.in c.tuis quęſtionibus,in princ. de teſti.Cald.tit. de regu. conſi.vlti.

f ¶Quid voluerit.Qn̄ quis offert ſe monaſterio: quòd poſsit bona retinere. vide per Do.Bar. ſozi. cōſil.lxj.colum.iiij. verſicu. circa quartum. in j. volu. & ibi an oblatio facta de ſe à demente teneat Stra.

a ¶Dictione cũ. Adde l. ſi quis arbitratu. ff. de verb. obli. l. j. & ij. C. de verb. ſig. Card. in c. ſi. in j. not. de con ſue. in c. j. in j. nota. de cõmo. & in c. nobis. in j. not. de iure patr. Rapha. cu. conſil. lvj. inci. Petrus hæres.

b ¶An illud tranſeant in monaſteriũ. Adde in aut. de alie. in §. j. Io. And. in addi. Spe. tit. de loca. in §. nunc aliqua. verſi. cxx.

c ¶Si ingreſſus habebat feudũ. Adde glo. in l. j. C. de leg. Hoſti. in ſum. tit. de immu. eccle. in §. inquantũ. Archi. in c. ſi qua mulier. xix. q. iij.

qualiter exprimatur illud verbum bona
mea, an acceſſoriè per dictionem cum: quę
copulat acceſſoriè: vt dedico me cũ bonis
meis: & tunc nihil operatur expreſsio: quia
fit per eũ modum per quem tacitè inerat:
vt l. non rectè. j. de fideiuſſo. & l. iij. ff. de le-
ga. j. Aut exprimuntur æquè principaliter
per copulam &, quæ coniungit principali-
ter. vt dedico me & bona mea: & tunc ex-
preſsio operatur: quia monaſterium habet
bona expreſſa cõceſsione, & principaliter:
non acceſſoriè. Et effectus huius eſt ma-
gnus: quia per hoc deciditur alia quæſtio. j.
21 formata in glo. ſi † ingreſſus perſonæ nõ va
let, puta quia ingrediens habebat vxorem:
an ſaltem monaſterium habebit bona ſi v-
xor retraxit perſonam? Nam eſt diſtinguẽ-
dum aut non fuit facta mentio de bonis, &
ſic veniebant tacitè & in conſequentiam: & tunc vitiato expreſ-
ſo, vitiatur tacitum. vt l. iij. §. qui habet hauſtum. ff. de ſerui. ruſti.
a prædio. Aut fuit facta mentio: & tunc aut cum dictione cum,
& idem quia nihil operatur expreſsio: vt dixi. Aut per dictionẽ
&: & tunc videtur quod habeat bona. quia vitiato vno de prin
cipalibus, non vitiatur alterum æquè principale. & expreſſum,
quando ſunt inter ſe ſeparabilia: vt plenè not. in l. ſi ſponſus. §. &
generaliter, ff. de do. inter vir. & vxo. & per regulã vtile per inu-
tile. & videtur probari iſta diſtinctio per. l. j. ij. & iij. ff. de pec. leg.
Tamen doctores in hoc vltimo caſu diſtinguunt. quod aut in-
grediens ſciebat ſe non poſſe ingredi: & procedit quod dixi: aut
ignorabat. vt quia credebat vxorem mortuam, & tunc monaſte
rium non habebit bona: quia non cenſetur voluiſſe ſe dedicare:
vel bona, niſi verum ſit id quod credebat. argum. in l. nec apud.
& l. ſi pater, j. de hære. inſti. & de fideicommiſ. l. eam quam. ſecũ-
dùm omnes Doctor. licet Bartol. ſibi ſoli videatur appropriare
hanc diſtinctionem: ſed fuit antiquorum: vt colligitur ex nota.
22 in addi. Spe. de ſta. mona. † In ead. gloſſ. ibi. [Item ſi tenebatur.]
In hac quęſtio. dic in effectu monaſterium teneri ex perſona in-
greſsi vſque ad quantitatem: ſeu vires bonorum. & non vltra: ſi-
cut nec fiſcus ex perſona deportati. cuius bona ſunt publica: vt
l. j. §. an bona. ff. de iure fiſ. & hoc voluit Innoc. in c. in præſentia.
de probatio. etiam Barto. hic. licet non alleget Innoc. & ſic mo-
naſterium non habetur loco hæredis: quia teneretur in ſolidum.
23 licet gloſſ. mag. in fin. ſequen. authen. dicat contrarium. ſed † ha-
betur loco vniuerſalis ſucceſſoris: vt in l. inter eos. in fi. cum ibi
nota. ff. de fideiuſſoribus. Sed contra quem dabitur libellus? an
contra monaſterium vel abbatem, an contra monachum? dic
vt plenè nota. in authentica cauſa quæ fit cum monacho. infrà
titu. primo. Et quod habetur in ſimili in arrogato & arrogatore:
vt inſtitu. de acquiren. per arroga. §. fina. In ead. gloſſ. ibi. [Item
quid ſi ingreſſus habeat precariam.] Dic not. gloſſ. de iſtis vo-
cabulis: tamen in cõmuni vſu loquendi vidẽtur idẽ importare
ꝙ emphyteuſis, quæ in aliquibus locis vocaẽ liuellus in aliqbus
emphyteuſis in aliquibus precaria. & de his habetur in l. ſi finita.
24 §. ſi de vectigalibus. de dã. infe. Et † in effẽctu ille dicitur emphy
teuta, liuellarius vel precarius qui habet vtile dominiũ: & reco-
gnoſcit alium habentem directum: ſeu id quod loco directi ha-
betur. nam ſi emphyteuta concedit alteri emphyteuſim, non po
teſt dici quod apud eum remaneat directum: cùm prius non eſ
ſet: ſed penes illum qui ſibi conceſſerat: tamen remanet ſibi
quoddam ius ſuperioritatis: quia ſecundus emphyteuta reco-
gnoſcit ipſum in ſuperiorem: & iſtud habetur loco directi do-
minij. facit quod in ſimi. not. in l. ex aſſe. ff. ad Trebel. & per Bar.
in l. curatoris. j. de negotijs geſtis. In iſto ergo articulo quando
ingreſſus habet tale ius vtile in quo alium ſuperiorem recogno-
25 ſcit. † Si quæritur an illud tranſeat in monaſterium? dic ſi in cõ-
b ceſsione ſibi facta fuit expreſsè actum quod non alienaret in ec
cleſiam, vt cõmuniter ſolet fieri, quod nec in potentiorem: nec
in manum mortuam: & tunc non tranſit in monaſterium: ſed
reuertitur ad ſuperiorem à quo recognoſcit: ac ſi eſſet verè mor-
tuus. per gloſſ. quæ eſt in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verborum
obligationibus. niſi recepiſſet pro ſe: & filijs, vel agnatis. & illi ſu
pereſſent: quia tũc deueniret ab illos ſicut ſi eſſet verè mortuus.

Si verò non fuit additum hoc expreſsè, tunc aut erat emphyteu
ſis eccleſiaſtica: id eſt, quæ tenebatur ab eccleſia, & apud illam
erat directum dñium: ꝙ tunc mero iure tranſit in monaſterium:
tamen eſt in poteſtate illius eccleſiæ detrahere: vt in authen. de
alienatione & emphyteu. §. j. & ſi non retrahit, durat apud mona
ſterium quouſqꝫ viuat. & poſtea reuertitur ad eccleſiam: vel ad
alios à quibus receperat. argumen. j. titu. j. l. ſi quis presbyter. ver
ſicu. exceptis. Si vrò non erat emphyteuſis eccleſiaſtica, tranſit
ipſo iure & cum effectu. quia ſuperior à quo retinetur, auferre
non poteſt monaſterio quouſqꝫ ingreſſus viuat, quia debet trãſ-
ire in monaſterium illud ius quod habebat ingreſſus quouſque
viueret. argumentum in l. peto. §. prædium. ff. de lega. ij. & l. Sta-
tius. §. Cornelio. ff. de iure fiſci. ſed poſt mortem dic. vt ſuprà di-
xi: & prędicta procedunt in eo qui habet vtile dominium: quod
eſt à perſona ſeparabile, & tranſibile in aliam perſonam vel lo-
26 cum. Sed † ſi habebat ius cohærens perſonæ: puta vſumfructũ,
vel vſum, eſt magis dubitabile: quia nec penes ingreſſum vide-
tur poſſe remanere cùm ſit incapax illius iuris, ꝑpter profeſsio-
nem: per quam à ſe abdicauit omnem potentiam habendi, vel
acquirendi: nec in monaſterium videtur tranſire: propter natu-
ram ipſius iuris. vt inſtit. de vſufru. §. finitur. & ſic videtur quòd
redeat ad proprietarium. Quidam dicunt quod in monaſterium
non tranſit ius, ſed commoditas: quæ finitur finito iure per mor
tem ingreſsi: vt l. neceſſariò. §. fina. ff. de pericu. & commod. rei
vendi. Sed iſti præſupponunt quod ius remaneat apud ingreſ-
ſum: quod videtur impoſsibile: vt dixi. Bartol. tenet quod ius
tranſeat in monaſterium authoritate iuris ſcripti. quod ipſe per
ſe facere nõ potuiſſet. quod olim erat in filiofa. adeunte hæredi-
tatẽ qui ius hęreditariũ, quod videbatur merè perſonale, cum iu
ribus directis acquirebatur patri. & apud filiũ remanebat tantũ
nudũ nomen facti. iuxta plenè no. in l. cum filio. de lega. j. Non
tamẽ finiretur ex perſona monaſterij: quia tũc duraret per centũ
annos: vt in l. an vſufructus. ff. de vſufruct. quia non fuit origi-
naliter radicatum in perſonam monaſterij. Sed finiretur morte
ingreſsi: licet non ſit penes eum iſtud ius, ſed ſolum nomen fa-
cti: quia ipſius tantùm contemplatione fuit conceſſum: ideo
debet finiri eius morte: vt j. de vſufruct. l. fina. cum ibi nota. &
27 hoc placet. † Quid autem ſi ingreſſus habebat feudum? videtur
c dicendum idem quod in emphyteuſi. quia feudatarius habet vti
le dominium: quod poteſt in alium transferri: tamen contrariũ
eſt de conſuetudine feudorum: quia imò finitur per ingreſſum
religionis: & reuertitur ad dominum: vel ſi erat antiquum feu-
dum, tranſit ad agnatos: ſi eos habebat. vt in titu. ſi de feud. fue.
controuer. c. j. §. qui. clericus. & in titu. de milite vaſal. qui arm.
belli. depo. c. j. & in titu. de feud. fœminæ in vſib. feud.

2 *Pater non poteſt auferre filio legitimam: etiam ſi uelit teſtari ad piam cauſam.*
3 *Ingreſſus monaſterium ſi habeat filios quibus uellet relinquere quantum plus poteſt, quod debeat retinere ſibi æqualem portionem quæ competet monaſterio.*
Si non uult diſponere, quid poterunt filij petere?
Caſus in quo monaſterium loco unius ex filijs habetur.
Monaſterium facit deficere conditionem appoſitam grauato, ſi deceſſerit ſine liberis, & excludet ſubſtitutum ſi grauatus ingrediatur monaſterium.
4 *Teſtamentum in quo eſt inſtitutus extraneus, an irritetur per ingreſſum monaſterij?*
5 *Ingreſſus an poſsit mutare teſtamentum quod prius fecerat?*
6 *Licet de rigore iuris ciuilis legitima nõ poſsit peti niſi mortuo patre, ſed alimenta tantum, poteſt tamen filius ingreſsi monaſterium petere à monaſterio quod ſibi aſsignentur certa bona de quibus poſsit ſe alere. & ſi contingat ipſum ſuperuiuere patri, remaneant penes ipſum pro ſua legitima, & quatenus tranſcenderent legitimam, reſtituantur monaſterio: & ſi præmoriatur patri, reſtituantur omnia monaſterio. & nu. 7.*
7 *Quod iſta erit aſsignatio facti & non iuris: nec tranſibit dominium in filium.*
8 *Si pater diſsipat bona ſua, an ipſo uiuente poſsit filius petere ſibi aſsignari legitimam?*

AVTHENTICA.

1 SI qua mulier. † Iſta eſt vtilis & ſingularis au
thenti. quæ primò confirmat
authenti. præcedentem. inquantum illa dicit quod
ingreſſus monaſterium non poteſt teſtari. vt habeat
locum quando non relinquit filios in ſeculo. vſqꝫ ibi: [ſed ſi per-
ſona.] Secundò illam limitat. & ſupplet eo caſu quo liberos re-
liquit. & iſta ſubdiuiditur in tres partes ſicut ponit tres caſus. Pri
mus eſt quando vult relinquere aliquid liberis, non tamen mul-
tum. & dicit quod ſaltem legitimam debet eis relinquere: & nõ
minus:

2 minus:reſiduum verò erit monaſterij. † & ſic patet hic quod
pater non poteſt auferre filio legitimam:etiam ſi velit teſtari ad
piam cauſam.relinquendo pauperibus,vel eccleſiæ, vt etiã no-
ta.in l.Papinianus.§.primo vel ſecundo.ff.de inoffic. teſtamẽto.
vbi glo.allegat authoritatem Auguſtini dicentis ꝙ qui vult fi-
lium exhæredare,& alium inſtituere:alium quærat pro conſilio
quàm Auguſtinum: & habet locum hoc ſiue filij erant in pote-
ſtate,ſiue emancipati:quibus debetur legitima. dummodò ſint
legitimi & naturales:aliàs ſecus.vt in Specul.de ſtatu monacho
rum.verſicu.quid ergo ſi ingreſſus.& ver.liij. & hoc vſque ibi.
[ſed ſi omnem.] Secundus caſus eſt quando vellet filijs relin-
quere quantum plus poteſt:& tunc non poteſt totum relinque-
re:ſed ſaltem debet ſibi retinere portionem ęqualem cum alijs fi
lijs.quæ competet monaſterio, vſque ibi.[ſed ſi poſt.] quia non
debet eius perſona eſſe deterioris conditionis quàm perſona v-
nius ex liberis.Si ergo erũt duo filij & facit tres partes ęquales:
duas habebunt filij,& ipſe tertiam. & hoc ſecundum vnum in-
tellectum. Sed gloſſa videtur intelligere aliter.quòd non diui-
datur tota hæreditas:ſed quatenus tangit quemlibet filiorũ pro
legitima,catenus ſibi retinebit quod competet monaſterio. Ter-
tius caſus eſt,quando non vult diſponere. & tunc filij poterunt
petere legitimam mortuo patre in monaſterio,& non prius. reſi
duum verò erit monaſterij.& ſic iſto caſu quando nihil diſpo-
ſuit:melioris conditionis erit monaſterium quàm liberi: quoniã
liberi non habent niſi tertiam partem:ſi ſunt infrà quinq;,& mo
naſterium habebit duas tertias. ſed quando pater vellet teſtari:
tunc liberi poſſunt eſſe melioris conditionis quàm monaſterij:
quoniam poteſt eis totum relinquere ſi vult: dum tamen vnam
portionem retineat ſibi pro monaſterio,quæ poterit eſſe parua:
attento numero liberorum: & tamen econuerſo ſi vellet relin-
quere liberis quantumminus poſſet,ſaltem integram legitimam
deberet eis relinquere.quę non poteſt eſſe minor tertia parte. Po
ne ergo quod habebat vnum filium, ipſum inſtituit in legitima:
de reliquis nihil dixit.iſte textus vult quod reliqua cõpetat mo-
naſterio in verſiculo.[ſed ſi poſt.] & ſic erit caſus quo quis dece
dat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus:quia reſiduum bo-
norum non accreſcet filio inſtituto. ſed eſt ſpeciale ſecundùm
3 Bald.eſt etiam † hic caſus ſpecialis, in quo monaſterium loco v-
nius ex filijs habetur.in verſiculo.[ſed ſi omnem.] Sed regulari-
a ter quicquid dicatur,monaſterium nõ habetur loco liberorũ,[a]
nec aliquo iure hoc cauetur:licet allegetur in contrarium.in au-
thenti.de ſanctiſ.epiſcopis.§.ſed & hoc præſenti.tamen ille text.
hoc non probat:ſed bene probat quod facit deficere conditionẽ
appoſitam grauato:ſi deceſſerit ſine liberis: quia ſi grauatus in-
greditur monaſterium,& ibi decedat,ſine filijs carnalibus, non
venit ſubſtitutus ſub illa conditione, quia monaſterium habet:
ſicut non veniret ſi reliquiſſet filios,non quòd monaſterium di
catur filius:ſed quia. l. hoc præſumit,quòd ſi teſtator cogitaſſet
iſtum caſum:inſtitutum non ſic grauaſſet: ne impediretur vita
4 contemplatiua. † In glo.ij.ibi.[Item quid ſi ante ingreſſum.] dic
iſta eſt notabilis quæſtio.in qua glo.in effectu ponit tres opinio
nes.vnam quod indiſtinctè per ingreſſum irritetur teſtamentũ
prius factum,in quo erat inſtitutus extraneus.vſq; ibi.[ſed dic.]
Secundam quod ſi in eo erat aliquid relictum monaſterio iure
inſtitutionis,non irritetur:ſed poſsit monaſterium petere vſque
ad legitimam,ſi tantum fuit relictum. vel petat ſuppleri ſi non
tantum.ſed ſi nihil fuit relictum,præcedens opinio erit vera qđ
irritetur:& extraneus nihil habeat.ſed monaſterium habeat to-
tum.quod fortificat glo.tribus rationibus in verbo.[præterea.]
vſq; ad verſicu.[& econtrà.] Tertia opinio eſt.quòd non irrite-
tur indiſtinctè,ſed confirmetur.vt ſic inſtitutus ſtatim poſsit ca-
pere omnia bona,& monaſterium nihil habeat: ac ſi eſſet verè
mortuus:quia pro mortuo reputatur.nec obſtat principium hu
ius authenti.& authenti.præcedentis. quia loquuntur quando
ante ingreſſum non fęcerat teſtamentum ſed ſi fecerat, volunt
iſti quod bona non tranſeant in monaſterium. Breuiter in hac
quæſtione dicendum eſt quod ſi ingrederetur monaſteriũ fra-
b trum minorum,[b] iſta tertia opinio eſſet veriſsima: quia in iſtum
non tranſeunt bona & quia talis habetur omnino pro mortuo:
& ſi non feciſſet teſtamentum bona deuenirent ad veniẽtes ab
inteſtato.vt dixi in authenti.præcedenti:ſed ſi fecit, veniunt ad
inſtitutum:qui poteſt ſtatim capere:ſed ſi ingreditur aliam reli-
gionem quæ poſsit capere, & retinere, vt
ſunt religiones non mendicantium.vel ca-
pere & vendere, vt ſunt aliæ religiones
mendicantium,non fratrum minorũ: tunc
nulla iſtarum opi.eſt vera ſimpliciter. ſed
eſt diſtinguendum.aut fecit illud teſtamẽ-
tum cogitans de ingreſſu,& volens de bo-
nis ſuis diſponere antequam ingrediatur,
ne monaſteriũ habeat bona ſua,quod præ-
ſumitur feciſſe quando incontinenti poſt
teſtamentum ingreſſus eſt: & tunc tale te-
ſtamentum remanet firmum, & non irrita
tur.& ſic monaſterium capiet bona viuen
te ingreſſo:ſed poſt eius mortem deueniẽt
ad inſtitutum:ſicut ſi non fuiſſet ingreſſus.
& nihil penes monaſteriũ remanebit. per
text.in authenti.de monachis. §. illud etiã.
vbi Imperator volenti monaſterium in-
gredi dat hoc conſilium quòd ante ingreſ-
ſum diſponat.quod etiam probatur per au
thenti.nunc autem.j. titu. primo quę inde
ſumitur. Et tale conſilium eſſet fruſtrato-
rium,ſi teſtamentum tale irritaretur. quod
eſſet abſurdum. & dicit Bald. notabiliter
per illum text. quod tale teſtamentum nõ
ſubiacet ſolennitatibus iuris ciuilis: licet
non fiat ad piam cauſam:quia ſaltẽ fit propter hoc, quia vult ad
vitã ſpiritualẽ tranſire:ſicut teſtamentũ militis, cũ intrat pugnã
pro re publica.& ſic ex pręteritiõe filij nõ erit nullum: ſed filius
petet legitimã,nec propter defectũ numeri teſtiũ: quia ille text.
vult qđ poſsit teſtari prout vult.& iſta opinio quod dicto caſu
nõ irritet̃ teſtm̃ fuit originaliter Iac.Bal.& Iac.butri.Sed ſi non
cogitauit de ingreſſu,quod pręſumit̃ qñ dudũ ante ingreſſum
fecerat:tunc teſtm̃ irritatur incõtinenti poſt ingreſſum, & inſti-
tutus nihil habebit:nec viuẽte ingreſſo,nec poſt eius mortẽ: ſed
totũ erit monaſterij.per rationẽ quę ponit̃ in glo.in verſic.[præ-
terea.] & per rationẽ:quia res peruenit ad caſum à quo nõ poſ-
ſet incipere,ante cõſummatũ effectũ.Nã teſtm̃ nõ habet effectũ
ante mortẽ teſtatoris.& iſte antequã moreretur effectus eſt inte-
ſtabilis.ergo &c.argumẽ.in l.pluribus.§.& ſi placeat.de verbo.
oblig.& iſta qñ erat inſtitutus extraneus.ſi verò filius.gl. in ſeq.
verſic.tenet quod tũc nõ rũpatur.ſed Bart.dicit eſſe diſtinguen-
dũ prout in præcedẽti quęſtione.Ego dico quod ſi talis teſtm̃ fe
cit cogitãs de ingreſſu,ſine dubio nõ irritat̃:quia nõ irritaretur ſi
eſſet inſtitutus extraneus:ſed ſi nõ cogitauit de ingreſſu,dici po
teſt quod nõ irritat̃ ex toto.ſed filius remanebit inſtitutus in le-
gitima,& reſiduũ perueniet ad monaſteriũ. nã ſi nullũ teſtm̃ fe-
ciſſet ante vel poſt,hoc eſſet.vt in iſta auth.in fine fortius hoc ca
ſu qñ fecit,& filiũ inſtituit:& ſic irritabit̃ teſtm̃ vſq; ad duas ter
tias.& nõ in tertia quę debetur filio pro legitima.Nec obſtat qđ
talis ruptura nõ poſsit fieri pro parte,ne pro parte decedat teſta
tus,& pro parte inteſtatus.vt.l.pe.ff.de iniuſt.teſta.quia hoc ca-
ſu eſt ſpeciale vt poſsit decedere pro parte inteſtatus. hoc colli-
5 gitur in verſic.[ſed ſi poſt.] ſecundũ Bal. † ex prędictis apparet
an poſſet iſte ingreſſus teſtm̃ qđ prius fecerat mutare? & certè
ſi fuit ingreſſus religionẽ fratrũ minorũ,nõ põt.quia iã eſt cõfir
matũ & acquiſitũ hæredi ius in bonis,vel ius adeundi.Sed ſi aliã
religionẽ,tunc ſi teſtm̃ fuit irritũ per ſolũ ingreſſum, non eſt tra-
ctandũ de alia mutatione:ſi nõ fuit irritatũ,tunc ſi in eo erat inſti
tutus extraneus,põt immutare inſtituẽdo monaſteriũ ,vel filiũ,
ſed aliũ extraneum nõ.Si verò filius,dic quod poſſet mutare eo
modo,quo poſſet de nouo facere.& aliter nõ.In gl. quæ incipit.
[qd ſi parẽtes.] habeat ſubaudi,& nõ liberos.& ſic debet̃ parẽ-
tibus legitima:ſed ſi haberet liberos,nõ deberet̃.& pro hac quę-
ſtiõe vide in Spec.de ſtatu mona.ver.liiij.& Doct.cõiter tenent
idẽ eſſe in parẽtibus per l.nã & ſi parẽtibus.ff.de inoffic.teſt.nec
eſt verũ quod monaſteriũ habeat̃ loco liberorũ.vt dixi ſ. In glo.
quæ incipit,[nunquid.] Dic in hac quæſtione quod ſi adhibuit
ſolennẽ numerũ teſtiũ,erit teſtm̃.argumen.l.non codicillũ. j. de
teſta.ſi nõ adhibuit niſi duos vel tres,tũc aũt aſsignauit filijs cer
tas quotas:& idẽ.aut res ſingulares,& tũc erit vltima voluntas:
non teſtm̃.vt hic habetur in ſimili per gloſſ.& Docto. in l. quo-

a ℭMonaſteriũ nõ habetur loco liberorũ. Adde Bald.in l. filiũ. in j.col.ff. de his qui ſunt ſui vel ali.iur.in l.hæredibus. in §.j.ff. ad Treb.& in c. j. in prin.de mili.vaſallo. qui arma belli.depo. & Spe.tit.de loca. in §. nunc aliqua. ver. ciiij.& ſe. Doc. in c. in pręſentia. extrã.de ꝓba.Ange.in conſil. lxxvij.inci.q.hic ſubtilis. & in conſil. ccxxxv. inci. qdã fuit condẽnatꝰ. & Alex. de Imo.in cõſi. cxxj. co.iiij.& in cõſ. cxl. col.ij.in ij.vol.Cu.

b ℭMonaſteriũ fratrũ minorũ. Adde Bart. in tractatu minoricarum.in pe. q. Nic. de vrba. in tracta. de ſucceſsio.ab inte.Mathesila. in tracta. de ſucceſsio. ab inte. in iiij.no. Fed. de ſenis. conſi.xxvj. Car. cõſil.cij.Lud.ro. conſil. cclxviij.

a ¶ Pater ingreſſus eſt monaſterium. Adde Bart. in l. ſi ex cauſa. in §. Papinianus. ff. de mino. Abb. in c. in præſentia. de proba. Idem Abb. in c. inde corũ. de æta. & quali. Fede. de ſenis cõſi. xxxiiij. & tu circa hoc vide p do. Fab. de mõte ſancto ſaui. in repeti. auẽ. nouiſsima. ſ. de inoffi. teſta. char. vj. col. ij. ver. ſecundò quæritur qui videtur ſequi opin. Barto. Stra.

b ¶ Quid autem ſi pater. Adde q prefatus Do. Fabi. in d. repet. & char. col. iiij. verſi. quartò quæritur. ſequitur & refert Bal. in d. l. ij. Stra.

c ¶ Reditus annui. Adde glo. in ver. reditus. in auẽ. vt illi qui ha. obli. res mino. in §. ſi vero. el ij.

d ¶ Diuiſio. An & qñ diuiſio ſit alienatio. vide in l. ſi pro fundo. & in l. ſiue apud acta. C. de tranſacti. Bal. i l. j. C. ſi aduer. tranſacti. & in c. j. de prohib. feud. alie. per Fede. Cur.

e ¶ An priuilegia conceſſa. Adde Doct. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtit.

ti :s. & l. ſilij. j. fami. erciſ. cõſtat autem quod
ſicut potuit ingreſſo monaſterium auferre
poteſtatem teſtandi regulariter. ita & certo
caſu potuit concedere. arg. in l. eius eſt velle.
6 j. de regu. iur. † In gloſſ. fina. quæ ſemper
allegatur. dicit Bal. quod licet de rigore iuris
ciuilis legitima non poſsit peti: niſi mortuo
patre: cum in eius vita nihil filio debeatur
à patre. niſi alimenta. vt l. j. §. impuberi.
ff. de collatio. bono. quando tamen pa
a ter ingreſſus eſt monaſterium[a], poteſt ſtatim
peti legitima de æquitate canonica per
capitu. cum ſcimus. extra de regu. vbi dicit
eſſe tex. cum glo. quæ non ſunt alibi: ſed vi
7 detur ſequi inconueniens. † quid enim ſi
talis filius poſteà moriatur ante patrẽ? certè
pater non tenebatur ſibi ad legitimam:
nec eam tranſmiſiſſet ad ſuos hæredes ſi pa
ter non intraſſet monaſterium: ſed poſtquã
erit ſibi aſsignata, tranſmittet: & ſic monaſterium
erit deterioris cõditionis quàm pa
ter: vnde poteſt dici quod cùm monaſteriũ
teneatur alimẽtare filium iſtius ingreſsi eo
viuente, quia bona tranſiuerunt in ipſum
cum iſto onere. vt in l. ſi quis à liberis. §. Itẽ
reſcriptum. ff. de libe. agno. poſsit petere filius
vt ſibi aſsignentur certa bona, de quibus
poſsit ſe alere. & ſi contingat ipſum ſu
peruiuere patri, remaneant penes ipſum
pro ſua legitima. & quatenus tranſcenderent
legitimam, reſtituant monaſterio. Si
verò præmoriatur patri: reſtituãtur omnia
monaſterio: quia tunc apparet q legitima
nõ fuit ſibi debita. & ſic iſta erit aſsignatio
8 facti, non iuris. nec tranſibit dominium in filium † quid autem[b]
b ſi pater diſsipat bona ſua, an filius ipſo viuente poſsit petere ſi
bi aſsignari legitimam? vide Bal. in l. ij. ante fin. ff. ſi quid in frau.
pat. & quod in ſimili habetur in l. Imperator. ff. ad Trebel. Et in
aliquibus locis ſunt ſtatuta q filio delinquente, pater teneatur
ſibi aſsignare legitimam ſuam: de qua ſoluatur pœna fiſco. Sequitur
lex Iubemus. quæ eſt longa in verbis. & fuit l. Leonis imperatoris.
& fuit prima lex quæ fuit facta ſuper prohibitione rerum
eccleſiaſticarum. & quia ſatis apparet intentio huius l. iube
mus. procedam cum notabilibus ſine aliquo ſummario.

1 *Oeconomus quis dicatur, & in quo differat ab actore & ſyndico?*
2 *Reditus annui computantur inter immobilia, & an valeat legatum annuum factum fratribus minoribus?*
An in tali iure percipiendi annuos reditus ſit dare petitorium & poſſeſſorium. & an ſpoliatus in quaſi poſſeſſione talis iuris reſtituatur ante omnia per interdictum unde ui?
3 *Qui non poteſt alienare, in quibus caſibus poſsit diuidere? & nu. 4.*
Diuiſio eſt alienatio.
4 *Pupillus habens prædium commune cum alio, non poteſt illum prouocare ad diuiſionẽ iuris: niſi ex iuſta cauſa. ſed ad diuiſionem gratia commodioris culturæ ſic.*
5 *Donatio omnium bonorum præſentium & futurorum facta eccleſiæ an ualeat? & an reſtringatur ad præſentia?*
6 *Prælatus etiam ſine ſolennitate requiſita, poteſt remunerare benemerentes de bonis eccleſiaſticis propter ſeruitia illata eccleſiæ, uel ſibi? ſi de talibus beneficijs appareat, & de quibus bonis intelligatur hic?*
7 *Doctores non debent donum Dei ſcilicet ſcientiam quam eis tribuit, trahere ad iniqua compendia.*
8 *Priuilegia conceſſa eccleſijs ſuper eorum bonis per leges imperiales, trahuntur ad eccleſias ædificatas poſt illas leges, uel ad bona poſtea quæſita.*
9 *Eccleſia nunquam moritur: ſed ſemper eſt perpetua.*

LEX. XIIII.

IVbemus. Iſta fuit l. Leonis imperatoris: vt pa
tet in auẽ. de aliena. & emphy. §. quia
verò leonis. & fuit j. l. quæ fuit facta ſuper prohibitione
alienationis bonorum immobiliũ eccleſiaſticorũ;
fuit tamen localis. ſcilicet duntaxat in eccleſia Conſtantinopolitana.
Sed per alios imperatores tracta fuit ad alias eccleſias, &
pia loca. vt in auẽ. hoc ius porrectum. & diuiditur in tres partes.
1 vt in glo. in prima parte quæ durat vſq; ad §. [ſanè.] † Not. pri
mò circa primam diffinitionem, œconomi. nã eſt ille qui admi
niſtrat bona eccleſiaſtica. & debet eſſe clericus, & non laicus: vt
j. de epiſco. aud. l. decernimus. in tex. & glo. & quæ ſit differentia
inter œconomum, ſyndicum, & actorem. vide bonã gl. ff. quod
2 cuiuſq; vni. no. l. j. §. quibus. ſuper ver. œconomum. † Not. ſecun
c dò in ver. [annonas ciuiles.] cum gl. quod reditus annui compu
tantur inter immobilia. & ideo diſputando tenet Fede. de ſe. nõ
valere legatum annuum factum fratribus prædicatoribus, qui
poſſunt immobilia retinere. vt habetur in quæſtionibus ſuis. q.
xij. per hoc etiam patet q in tali iure percipiendi annuos reditus
eſt dare petitorium, & poſſeſſorium, ſicut pro alijs rebus immobilibus.
& eſt de hoc caſus in c. querelam. de elec. vbi ſpoliatus
quaſi poſſeſsione talis iuris, reſtituitur ante omnia per interdictum
vnde vi. & tamen illud habet locum in poſſeſsione rei
immobilis. vt in l. j. §. ſi quis de naue. ff. de vi & vi ar. nec competunt
pro re immobili: niſi cohæreant rei immobili, de qua quis
fuiſſet ſpoliatus. vt ea. l. §. j. & etiam hic cum loquitur de colonis
3 & mancipijs exiſtentibus in fundis. † No. tertiò ibi. [ſed ea prę
dia diuidere &c.] quod qui nõ poteſt alienare. poteſt tamen di
d uidere. Sed contrà. quia diuiſio[d] eſt alienatio. vt j. communia v
triuſq; iudi. l. j. & l. ſi pupillorum. in prin. ff. de re. eorum. glo. propter
hoc dat plures ſol. ſed recollige tex. iſtũ procedere in tribus
caſibus. primus, quando eſſet diuiſio facti & non iuris. puta gra
4 tia cõmodioris culturæ. vt l. Caius. §. j. ff. de lega. ij. † Et ideo quidam
antiqui diſputarunt quod pupillus ſi habeat prædium cõmune
cum alio, certum eſt quod nõ poteſt illum prouocare ad
diuiſionem iuris: niſi ex iuſta cauſa. vt ſtatim dicam. ſed an poſ
ſit ad diuiſionem factam gratia commodioris culturæ? & fuit
determinatum quod ſic per iſtam glo. cum tex. & per l. Lucius.
ff. fami. erciſ. vt refert Ioan. And. in addi. Specu. in tit. de curatore.
ſuper rubrica. vbi omnino vide. Secundò poteſt procedere
iſte text. quando eccleſia eſſet prouocata à ſocio. quia tunc eſſet
alienatio neceſſaria. ſed per iſtam l. non prohibetur niſi volunta
ria. & hoc probatur in ſimili in d. l. ſi pupillorum. vbi de hoc dici
tur in pupillo vel minore. Tertius caſus. quãdo expediret eccleſiæ
diuidere; quia habebat ſocium rixoſum. quod eſt ſing. ſecũ
dum Doct. & probatur in l. ſi conuenerit. ff. pro ſocio. Et in duo
5 bus caſibus poteſt diuidere diuiſione iuris. † Quartò dicit Bald.
per iſtum text. dum infrà dicit. [patrimonium ſuum patrémue
&c.] quod licet fiat quæſtio an valeat donatio omnium bonorum
præſentium & futurorum, quando ſit alteri quàm eccleſiæ.
vt not. in l. fina. j. de pact. quando tamen ſit eccleſiæ, non eſt
dubium quod valet per iſtum textum, qui tamen non multum
aſtringit. quia poteſt intelligi de patrimonio præſenti. Bartol. ta
6 men in d l. fina. videtur hic tenere quod dicit Bal. † Quartò not.
ibi. [beneficij colorati.] à contrario ſenſu. quod prælatus etiam
ſine ſolennitate requiſita poteſt remunerare benemerentes de
bonis eccleſiaſticis, propter ſeruitia impenſa eccleſiæ, vel ſibi.
quod intelligendum tamen ſi de talibus beneficijs appareat. nõ
enim ſtareẽ verbis ipſius prælati: quia poſſet hoc dicere in frau
dem, & coloratè. vt hic. & argumen. in l. ſi fortè. de caſtren. pec.
& quod not. in l. ſi donatione. infrà. de collatio. Item intellige de
rebus mobilibus prælati tã in vita quàm in morte. & ſic in præiudicium
ſucceſſoris ad quem illa deberent pertinere. vt not. in
capitu. relatum. de teſtamen. de immobilibus verò non quantum
ad perpetuam alienationem. Sed quantum ad temporalem
& moderatè poſſet. ſuper quo vide quod not. Ioan. and. in addi.
Specul. de rebus eccleſiæ non alie. ſuper rubrica. vbi narrat de
quodam prælato, qui conſanguineis ſuis qui ipſum fecerũt promoueri,
conceſsit tanquam pro benemeritis & pro ſeruitijs impenſis
vltra duas partes reditus Epiſcopatus ſui: quouſq; viueret.
& conſilio cuiuſdam docto. fuit factum inſtrumentum ita
ſolenniter quod eius ſucceſſor vix potuit obtinere quod reſcin
deretur. finaliter obtinuit: propter immoderatam remunerationem,
& dicit quod illi doctori malè poſteà ſucceſsit. quem illimet
quibus ſeruiuit expulerunt de omnibus bonis ſuis. & meri
7 tò. † quia non debent Doctores (vt ipſe dicit) donum Dei ſci
licet ſcientiam quam eis tribuit, trahere ad talia iniqua compen
dia. & vide ſuper iſto argumẽ. quod not. Barto. in l. ambitioſa. ff.
de decret. ab ordi. fa. circa finem. facit l. diuus. ff. ſi quid in fraud.
8 patro. † Item in fine huius partis in verſicu. [perueniat.] eſt ca
ſus de eo de ſuo plurimum dubitant Docto. in l. placet ſuper eo
e dem. An cõceſſa priuilegia[e] eccleſijs ſuper eorũ bonis per leges
imper

imperiales trahantur ad eccleſias ædificatas poſt illas ll. vel ad
bona poſteà quæſita?nam hic patet quod ſic.facit.l.ſi ſeruitutis.
9 ff.de ſerui.vr.præ.†Not.etiam quod eccleſia nũquam moritur.[a]
a ſed ſemper eſt perpetua.facit.cap.ſi gratioſè.de reſcript.lib.vj.&
quod debent habere bona ſimiliter perpetuò pro ſuſtentatione
deſeruientium eccleſijs.quod eſt contra hæreſim iſtorũ de Boe
mia qui dicunt contrarium.quod procedit ex ſumma ſuperbia.
cùm velint plus ſapere quàm omnes antiqui qui fuerunt à mil
lennis citra.

2 Pœna priuationis pretij,applicatur eccleſiæ quæ fuit læſa, & quid in pretio non dato,ſed promiſſo?

Omnis pœna legalis applicatur illi qui læditur ex actu,propter quem pœna imponitur,& quid in pœna teſtatoris?

3 Statutum ſi dicat quod decedente uxore in matrimonio uir lucretur dotem datam: quod etiam lucrabitur non datam, ſed promiſſam, ſi mulier fuit in mora ſoluendi: & qualiter dicatur in mora? & nu. 4.

4 Vir propter moram in ſoluendo dotem,poteſt uxorem expellere, & alimenta denegare:& requiritur prius interpellatio.licet ſecus quantum ad ſoluendas uſuras.

5 Ille idem œconomus qui uendidit poteſt uenditionem retractare,& ſic uenire contra factum ſuũ,poſtquam contractus eſt reprobatus, & non uenit nomine ſuo, ſed nomine eccleſiæ.

Quod idem ſit in quocũque alio adminiſtratore, qui uendidiſſet uel alienaſſet contra prohibitionem.

6 Delinquens in officio debet illo priuari,nec ad tale officium amplius aſſumi. & idẽ in prælato qui priuaretur prælatura ſi diſſiparet bona.

7 Verbum priuetur requirit ſententiam: ſed uerbum priuatus ſit tunc intelligitur ipſo iure: & quid ſi dicatur mox priuetis?

8 Qui uenit priuandus officio: poteſt antequam priuetur ipſum exercere.

9 Notarius ſi uenit priuandus officio notariatus,an antequã priuetur,ualeant inſtrumenta per ipſum confecta?

10 Quando idem poſſit eſſe notarius & iudex,& ſcribere acta, tanquam notarius facta coram ſe, tanquam coram iudice.

1 §.Sanè ſi hæc.†Hic punit contra facientes. & primò
recipientes rem eccleſiæ contra prohibi
tionem huius legis, duplici pœna.quia vendicatur ipſa res,& e
tiam perditur pretium ſolutũ. Item punit dantẽ.ſ.œconomum,
vel adminiſtratorẽ eccleſiæ duplici ſimiliter pœna: quia priuat̃
officio,& tenetur eccleſiæ ad omne intereſſe. Et de iure canoni
co prælatus tanquã diſſipator priuatur beneficio, vel dignitate.
tertiò punit tabellionẽ ſcribentẽ: & iudicẽ authorizantẽ ſimili
ter duplici pœna. ſ. exilij. & priuatione dignitatis. ſecunda ibi.
2 [œconomus.] tertia ibi.[his tabellionibus. † Not. in iſta parte
ꝙ pœna priuationis pretij applicatur eccleſiæ quæ fuit læſa. &
idem in omni pœna legali. vt applicetur illi qui læditur ex actu
propter quem pœna imponitur.vt l.fi.ff.de litig. nõ ſic in pœna
teſtatoris:quia ſi mandat hæredi ꝙ non moleſtet vxorem in v
ſufru.ſub pœna priuationis hæreditatis. & non dicat cui appli
cetur:nõ applicabitur vxori moleſtatę.vt l.vxorem.§.hæres de
legat.de leg.ij.& vide ibi oĩno Bart.Itẽ no.in verbo.[data.]glo.
dicit eſſe idẽ in pretio nõ dato,ſed ꝓmiſſo:vt poſsit peti ꝑ eccle
ſiã ab emptore malæfidei.per aut.q res.j.eo.vt habet̃ in glo.quę
incipit.[Sic ergo.]quod tñ dic plenius vt ibi no.nã inducitur ad
3 quæſtionẽ ſtatuti dicentis † ꝙ ſi vxor deceſſerit in matrimonio,
b vir lucret̃ dotẽ datã, ꝙ etiã lucrabit̃ dotẽ,nõ datã ſed ꝓmiſſam.[b]
ſed q̃dã diſputãdo tenuit cõtrariũ:quia ſtatutũ eſt ſtricti iuris:&
nõ debet extendi ad caſum diuerſum.quod etiam tenet Bar.nec
obſtat iſta glo.quia poſito quod verũ diceret,hoc non continge
ret authoritate iſtius tex.qui nõ loquitur niſi de pretio dato: ſed
per extenſionem alterius.l.ſcilicet factum illius authẽti.qui res.
ſed iſtud ſtatutum per aliud non proponitur extenſum. ego ha
bui iſtum caſum pluries de facto,& reperi Bart.conſulentẽ con
trarium.veritas eſt quod ſi mulier fuit in mora ſoluendi dotem
promiſſam:vir debet eam lucrari,ſicut ſi fuiſſet ſibi ſoluta. & po
teſt petere eam ab hæredibus mulieris: ne in poteſtate mulieris
ſit quod vir nunquam eam lucretur. & ſic ſentiet commodum
4 ex mora ſua.& ita poteſt procedere conſilium Bart.† facit in au
then.de non eligen.ſecundò nuben.§.pe. vbi vir propter morã
c in ſoluendo dotem: poteſt eam expellere,[c] & alimenta denega
re: non tamen puto eſſe in mora propter hoc ſolum quòd vir
ſuſtinet onera matrimonij ad hunc effectum. ſed requiritur in
terpellatio.licet ſecus quantùm ad ſoluendas vſuras poſtquam
vir implet ex parte ſua iuxta not.per Bartol.in l.de diuiſione.ſo
5 luto matrimonio.ff.†Item not.in text.cum glo.ſuper ver. [œco
nomus.] quod ille idem,œconomus qui vendidit poteſt vendi
tionem retractare, & ſic venire contra factum ſuum, poſtquam
contractus eſt reprobatus, & non venit no
mine ſuo,ſed nomine eccleſiæ. & idem in
quocunque alio adminiſtratore qui ven
didiſſet vel alienaſſet contra prohibitionẽ.
l.vt not.Barto.j.de iure fiſ.libr.x.l. ſi mino
ri.vbi etiam dixit iſtam.l.cum ſimi. habere
locum etiam ſi œconomus vẽdidiſſet rem
quæ non eſſet eccleſiæ. ſed ſibi obligatam:
& eam vendidiſſet iure creditoris eo caſu
quo non potuiſſet,vt ipſemet poſsit retra
6 ctare.†In ſecunda parte in verſi. [œcono
mus.] not.quod delinquens in officio de
bet illo priuari. & adde quòd ad tale offi
cium amplius vnquam non debet aſſumi.
vt not.in authen.de armis in fi. & per Bal.
infrà de ſer.fug.l.mancipia. & ſic ſimiliter
prælatus priuaretur prælatura,ſi diſſiparet
7 bona.vt in c.quorundam.de ſolu.† Itẽ not.
text.cum glo.dum dicit [priuetur.] & non
dixit priuatus ſit.vnde glo. dicit quod de
bet priuari per ſententiam iudicis.ſed ſi di
ceret priuatus ſit:tunc ipſo facto eſſet pri
uatus per ſententiam.l.& iſta gloſſ. ſemper
allegatur. quando quærit an pœna priua
tionis infligatur ipſo iure,vel per ſententiã
iudicis.& adde quod ſi addijceretur dictio
d mox[d] vel incontinenti:etiam ſi diceret pri
uetis,ſtatim eſt priuatus ipſo iure.vt no. in
authen.de inceſt.nup.§.j.& per Barto.in l.
Imperator.ff.de iu.fi.& in authent. qui ſe
mel.C.quomodo & quando iudex. & l. in
criminali.j.de iuriſdictione omnium iudi.
8 †Item patet ex prædictis iuncto eo quod
not.in præcedenti particula, quòd ille qui
venit priuandus officio: antequam priue
tur poſsit ipſum exercere.nam iſte œcono
mus poteſt cõtractum retractare antequã
ſit priuatus per ſententiam vt ibi no. & hic
9 in gloſſ.ſuper ver.[priuetur.] † & ſic faciat
ad q. Si notarius venit priuandus officio
notariatus, quod antequam priuetur, va
leant inſtrumenta per ipſum confecta. ſed
in contrariũ facit.l.ſi aliquid.j. de ſuſcepto.
& archa. lib.x.& l.ſi qs ex argẽtarijs. §.j.cũ
ibi no.ff.de edẽ.Breuiter aut venit priuãdus ꝓpter crimẽ, nõ tñ
commiſſum in officio, & tunc procedit quod dixi.quod etiam
vult Bart.in l.eadẽ.ff.ad l.iul.pecu. Aut propter crimen in offi
cio commiſſum,vt quia confecit falſum inſtrumentũ,& fuit cõ
demnatus de falſo:non tamen fuit priuatus officio per ſentẽtiã:
& tunc eſt diſtinguendũ an illa condẽnatio ſit notoria, & nõ da
bitur fides inſtrumentis poſteà confectis. ita intelliguntur iura
in contrariũ allegata:nec ob.iſte tex.quia quod dixi ꝓcedit pro
pter derogationẽ fidei,quia ſi cõmiſit falſum in vno, præſumit̃
cõmittere in altero.Sed hic licet veniat priuandus propter alie
nationem factã,nunc cũ reuocat non alienat, ſed alienata recu
perat.& ſic ceſſat ratio:ſed ſi condemnatio eſſet occulta, valerẽt
inſtrumẽta per ea quę not.in aut.de tabel.§.pe.& cũ iſta diſtin
ctiõe debet ſaluari qđ no.Spe.in ti.de inſtr.edi.§.reſtat.ver.q̃d ſi
tabellio.& Inn.in c.fraternitatis.de hæret. qui dicũt indiſtinctè
valere inſtrumẽta:ſi nõ eſt priuatus officio expreſsè,licet ſit con
dẽnatus de falſo inſtrumẽto.ita videt̃ etiã diſtinguere Bal. ſ. de
ſum.trin.in l.cũctos populos.& vide qđ per eũ no.in l.& militi
10 bus.j.de teſt.mili.& in l.ij.de ſen.& interlo.om.iud. † Vltimò in
ver.[his tabelliõibus.]no.tex.cũ gloſſella q̃ ĩci.[id eſt ſcriptura.]
qđ idẽ põt eẽ iudex & notarius,& ſcribere acta tanq̃ notarius fa
cta corã ſe,tanq̃ corã iudice,qđ vr̃ eſſe cõtra ĩ c.qm̃ cõtra falſam.
de ꝓba.ſed ĩtellige iſtũ tex.cũ gl.in his q̃ ſunt volũtarię iuriſdi
ctiõis:puta ĩ ĩterponẽda authoritate ĩ emãcipatiõibus vel ado
e ptiõibus,vel ẽt ĩ cõtẽtioſa iuriſditiõe.ĩ breuibus tñ cauſis[e] ĩ q̃bus
ſicut credit̃ ṽbo ſuo,ita & eius ſcripturę.vt ĩ aut.niſi breuiores.j.
de ſen.ex breui.re.& ita faciũt vicarij comitatus hñtes cognoſce
re de paruis cauſis,quia ſi ſunt notarij,ipſimet cõficiũt acta &c.

a ❡Eccleſia nunquam moritur. Adde text. in c.liberti.iuncta gl. j.xij.q.ij.

b ❡Promiſſam. Adde quod Ale.de Imo. in conſi.lxiij.col. fin. in iiij.vol. dicit hanc opin. eſſe magis verã & allegat Ang.in cõſil.clxxix.

c Põt eam expellere: Adde gl. in authẽ. de nõ eli.ij.nubẽ.text. in §.ſi quis ſub poteſtate.auth.de nup. Bal. in l.fi.C. de ſenten. q̃ ſine cer. quantita. & in l.ꝙ in vxorẽ. C.de neg.geſt. Lud.ro. in l.ſi verò.§.de viro.ff. ſol.mat.Ant. de But. in c. per veſtras. de dona.inter vir. & vxo. Abb. in c. j. de adul.& in c. ſalubriter.de vſu.

d ❡Dictio, mox. Adde glo.in authent.de inceſtis nup. Bald.in l. Mæuius.in §. duobus.in vlt.colũ. ff.de leg. ij. & ad directa. hic vide Alex. in d.l. Imperator.in apo.& per quæ verba imponatur pœna ipſo iure per Fran.Are.l.c.ſi di ligenti.co.iij. de foro cõpe.& Barba. in cõſil.ſuo xij.col.x.in j. vo.& aliquid in ꝓpoſito etiã ꝑ Alex.in cõſi.ciij.in j.vo.Cur.

e ❡In breuibus tñ cauſis.Adde Bar.in aut. niſi breuiores. j. de ſen.ex breui.reci. & Abb.& ibi Doct. in c.qm̃ contra falſam. extrà de proba.maximè per Aret. in ſecũdo no.& in c.iij.e.tit. Matheſi.ſuo no. j. & repetentes in l. admonendi.ff. de iureiurã. Cur.

a ¶Abſentes. Adde hic
not. per Doct. maxi-
mè per Feli. in c. cum
omnes. co. xiiij. in fi.
cum duab. ſeq. extra
de conſtit. Cur.

1 ☞ *Alienatio rei eccleſiæ quando de iure canonico totali-*
ter admittatur.

1 §. Sanè ne omnis. †Hic per-
mittit poſſe
alienari vſumfructum rei mobilis eccleſia
ſticæ, ad certũ tempus, vel ad vitã recipientis. dũ tamen recipiẽs
promittat finito tẽpore vſufructus, reſtituere rẽ eccleſiæ, & etiã
vnam aliam rẽ ſuam non minoris valoris quàm illa ſit, quantũ
ad proprietatem & vſumfructũ, aliàs vult contractũ non vale-
re. ſed per auth. quæ infrà ſequuntur, ab illa auth. ſi quas ruinas.
vſq; ad auth. hæc vſus preſtatio permittitur alienatio in pluribus
alijs: maximè quando nõ ſit ex toto, ſed quò ad vtile dominiũ,
2 remanente directo penes eccleſiam. †Et de iure canonico per-
mittitur totalis alienatio, ſi vtilitas eccleſiæ hoc ſuadeat, vt in c.
ſine exceptione. xij. q. ij. & in c. ij. de reb. eccle. non alie. lib. vj.

2 ☞ *Hoſpitale priuatum non conſtructum cum authoritate epiſcopi, non reputatur lo-*
cus pius. & relicta tali hoſpitali non applicantur ſibi, ſed Epiſcopus diſtribuere ha
bebit inter pauperes, nec in eo habet locum iſta authent.
Quid in relictis pauperibus in genere, non exiſtentibus in certo loco? quod talia poßint
uendi ſine ſolennitate de qua hic.
Quid in relictis fraternitatibus laicorum? cum non contineantur appellatione locorum
piorum.
In religionibus quæ capiunt non ut retineant, ſed uendant, non ſeruatur iſta authen.
3 *Quæ ſolennitas requiratur in alienatione rei eccleſiæ uel locorum piorum. & quod in*
quatuor caſibus tantum poßint tales res alienari. ſed in alijs caſibus (ſi fuit ſeruata
ſolennitas requiſita) ualeat contractus. ſed eccleſia læſa poteſt petere reſtitutionem
in integrum.
Tres caſus in quibus abſentes ſunt uocandi, & quando maior pars duarum partiũ quæ
ſunt præſentes, ſufficiat quod conſentiat.
4 *Epiſcopus uel Abbates exempti non poſſunt uendere rem immobilem Epiſcopatus uel*
abbatiæ etiam ex cauſa neceßitatis: niſi cum licentia Papæ.
5 *Caſus in quibus creditor tenetur eſſe curioſus quod pecunia conuertatur in utilitatem*
accipientis. & nu. 6. & 8.
6 *Creditor eccleſiæ compellitur recipere inſolutum rem pro pecunia: & compellitur re-*
cipere rem mediocrẽ: addita in pretio decima parte æſtimationis, ultra illud quod
reperitur in ſubhaſtatione, ſed regulariter ſecus.
7 *Quando uenditur res alicuius eccleſiæ, Epiſcopus qui interponit authoritatem, & etiã*
notarij curiæ ſuæ non debent aliquid recipere pro ſportulis & labore, licet ſerue-
tur contrarium.

AVTHENTICA.

1 HOcius porrectum. †Diuide iſtam au-
then. in tres partes,
omiſſa diuiſione aliorũ. In prima parte confirmat pro-
hibitionem alienationis factã per l. iubemus. vt indi-
ſtinctè locũ habeat in rebus donatis eccleſiæ per imperatorem:
vt nullo caſu poſsint alienari. & extendit eã ad alias eccleſias. &
pia loca. cũ ille loquatur tantũ in eccleſia cõſtantinopolitana. &
etiam extendit eam ad contractũ pignoris. ex quo etiã non trãſ-
fertur dominiũ. cũ illa loquatur in venditione & donatione &
alijs ex quibus transfertur. & hoc vſq; ibi. [in cæteris.] ibi eſt ſe-
cunda pars: in qua permittit alienationẽ poſſe fieri in rebus aliũ-
de prouenientibus eccleſijs quàm ab imperatore in vno tantum
caſu, ſcilicet neceſsitatis, quãdo imminet æs alienũ. & ponit in ef
fectu. xij. per ordinem. quæ requiruntur dicto caſui ad hoc vt a-
lienatio valeat, quorũ quatuor concernunt ſubſtantiam debiti,
& alia cõcernunt ſolennitatem cõtractus. vſq; ibi. [emptore ve-
rò nõ inuento.] ibi. Tertia. in qua ponit tria vel quatuor ſpecia-
lia in eccleſia, quando non reperitur emptor, quæ nõ ſunt in alio
debitore. Venio ad caſum. Imperator conſiderans diſpoſitionẽ.
l. iubemus. q; erat nimis ſtricta. quoniam non loquebatur niſi in
bonis eccleſiæ conſtantinopolitanæ, illam extendit ad omnes
alias eccleſias, & extendit etiam ad alios contractus. ſcilicet em-
2 ptionis & donationis. confirmat etiã eam. †Circa primam partẽ
debes ſcire quod iſta auth. licet habeat locum in monaſterijs, &
hoſpitalibus, dũ dicit. [ad omnem venerabilem locum.] & pro-
batur j. tit. j. l. orphanotrophos. non tamen habet locũ in hoſpitali
priuato, quod non eſſet conſtructũ cũ authoritate epiſcopi. quia
non reputatur pius locus. vt no. in cle. quia cõtingit. in fi. de reli.
do. & relicta tali hoſpitali nõ applicarẽtur ſibi: ſed Epiſcopus ha
beret diſtribuere inter pauperes. vt hic not. Bal. qui etiã dicit nõ
habere locũ in relictis pauperibus in genere non exiſtẽtibus in
certo loco: nam & illa poſſunt vendi ſine iſta ſolennitate. & eo-
dem modo in relictis iſtis fraternitatibus laicorum. quia nõ con-
tinentur appellatione piorũ locorũ. nec etiam habet locũ in reli-
gionibus quæ capiunt non vt retineant: ſed vt vendant. vt ſunt
fratres prædicatores: cũ illa venditio fiat ex neceſsitate. vnde nõ
eſt ſeruãda iſta auth. arg. in l. magis puto. §. ſi pater. ff. de re. corũ.
& ſimiliter in hoſpitali Senenſi. quod teneť quolibet anno vẽde-
re certas poſſeſsiones quæ ad ipſum perueniunt. & niſi ſic fieret,
breui tẽpore omnia eſſent ſua. vnde cõmune Senarum ita proui
dit. licet illa prouiſio nõ valet de iure ſecundũ Bal. tamẽ ea præ-
3 ſuppoſita nõ requiritur iſta ſolennitas, ratione prædicta. †Circa
ſecundã partẽ dic quod licet iſta auth. ſit canonizata. x. q. ij. c. ea
enim. §. hoc ius porrectũ. non tamẽ de iure canonico requiritur
tanta ſolennitas. Sed ſufficit conſenſus rectoris cũ conſenſu ca-
pituli, ſi habet. & cum authoritate ſuperioris. puta epiſcopi, ſi eſt
eccleſia ſecularis, vel ſuperioris abbatis: ſi eſt religio exempta.
quia ille vicem epiſcopi tenet. & etiã requiritur tractatus. & licet
hic ponatur vna tãtum cauſa. ſ. neceſsitatis æris alieni. de iure ta-
men canonico ſunt tres aliæ propter quas poteſt fieri alienatio
in totum: ſcilicet cauſa vtilitatis. Item cauſa pietatis. Item cauſa
minoris incõmoditatis. quod dic per gloſſ. ſing. & not. xij. q. ij. in
ſumma. Sed ideo fuit canonizata iſta authen. vt videretur effe-
ctus principalis erga eccleſias. non vt eccleſia voluerit eam reci-
pere de neceſsitate. Item nota. quia non ſunt vocandi abſentes,
dummodo duæ partes ſint præſentes. & maior pars iſtarum dua
rum partium conſentiat. vt not. glo. ſingula. in c. præſentium. de
teſtib. lib. vj. quæ dicit. in tribus tantum caſibus eſſe neceſſe vo-
a cari abſentes in electione prælati. Item in receptione canonici
quando ceſſatur à diuinis. quæ glo. ſemper allegatur. & per hoc
patet intellectus ad glo. hic. quæ incipit. [quæ attenditur.] quid
autem ſi non ſubeſt aliqua de quatuor cauſis. de quibus ſuprà.
fuit tamen ſeruata ſolennitas tractatus, & etiam conſenſus ſupe-
rioris: dicit glo. ſ. allegata. xij. q. ij. in ſumma in fine valere contra
ctum mero iure: ſed ſi eccleſia læſa ſit vt poſsit petere reſtitutio-
nem peti. c. j. de reſti. in integ. dicit etiam hic Bal. nõ requiri ſub-
haſtationem hodie de iure canonico. quia non reperitur expreſ-
4 ſum. †Item debes ſcire quod Epiſcopus & etiã Abbates exem-
pti non poſſunt vendere rem immobilem epiſcopatus, vel prin-
cipalis abbatiæ, etiam ex cauſa neceſsitatis: niſi cum licentia pa-
pæ: quia iurant hodie non alienare romano pontifice incõſulto:
vt in c. ego. de iureiur. habent ergo locum quæ ſ. dixi in inferio-
bus eccleſijs, vel monaſterijs, quæ ſubſunt Epiſcopo, vel ſupe-
riori Abbati, vt poſsint cum licentia eorum in dictis quatuor ca
ſibus alienare. & vide c. j. & ij. de reb. eccle. non alie. lib. vj. & cle-
5 mentinam monaſteriorum. eod. tit. †& no. hic caſum ibi. [pretio
modis omnibus pro debito dando. &c.] in quo creditor tenetur
eſſe curioſus quod pecunia conuertatur in vtilitatem accipiẽtis.
ſcilicet quando venditur res eccleſiæ pro ſoluendo debitũ. alius
caſus ponitur in ſi in eo, qui mutuat eccleſiæ: alius ponitur in c.
j. de depoſito. extra iſtos. dicit ibi Inno. ſecus, & ideo ſi Abbas re
cipit pecuniam à mercatore pro induendo monachos. & cõſtat
quod indigebant indumento: licet poſteà indumenta non con-
uertat in hoc, ſed ſibi retineat, tenebiť eccleſia & ſucceſſor iſtius
6 abbatis illi mercatori ſecundum Inno. †In vltima parte no. plu-
ra ſpecialia. Primò, quod creditor eccleſiæ compellitur recipere
in ſolutum rem pro pecunia: regulariter ſecus. vt in l. ij. §. j. vel ij.
ff. ſi cer. pet. & ibi not. Item quod compellatur recipere rem me-
diocrem. regulariter ſecus. quia quando datur res in ſolutũ, quia
non reperitur emptor: debet dari melior. vt in authen. de fideiuſ.
& not. in d. l. ij. Item quia additur decima pars æſtimationis vl-
tra illud quod reperitur in ſubhaſtatione. Item & quartò. quia
creditor debet eſſe curioſus quod vertatur in vtilitatem eccleſię
7 regulariter ſecus. vt in l. doli. §. diuerſum. ff. de dona. †Not. etiam
in ſecunda parte dum dicit. [habitis abſq; diſpẽdio geſtis.] quod
quando venditur res alicuius eccleſiæ, Epiſcopus qui interpo-
nit authoritatem, & etiam notarij curiæ ſuæ non debent aliquid
recipere pro ſportulis & labore. cuius contrariũ ſeruatur. & ma-
lè. quia volunt tantũ pro centenario. ideo faciles ſunt in prote-
ſtando. vide hic per Doc. qui infinitas ponunt quæſtiones. & vi
8 de glo. notab. in l. j. j. de vend. re. ciui. lib. xj. †& dicit q; etiam ille
qui mutuat adminiſtratori ciuitatis: debet eſſe curioſus q; pecu-
nia conuertatur in vtilitatem ciuitatis: aliàs non repetit per l. ci-
uitas. ff. ſi cert. peta. ſecus dicit in eo qui contrahit cum procura-
tore fiſci. & iſtud eſt notabile. nã regulariter fiſcus eſt magis pri-
uilegiatus quàm ciuitas. hic ſecus.

AVTH.

AVTHENTICA.

SIcut alienatio. In iſta auth. cum duabus ſe-
confirmatur prohibitio. l. iu-
bemus. vt habeat locum indiſtinctè in tribus caſibus
qui ponuntur in eis. †No. ex iſta authen. damnũ con-
1 tingere interdum in acquirendo, ſicut in alienando. & dicit Bal.
per iſtam authen. ꝙ ſi eccleſia adiuit hæreditatem ſine beneficio
inuentarij, ſecundùm quoſdam non valet aditio, ne cõſequatur
damnum, vt hic, ſecundùm alios valet: ſed non tenetur vltra vi-
res hæreditarias, & hoc magis placet. de hoc vide per Bar. in l. ſi.
j. de iure delibe.

1 *Si venditur res eccleſiæ, cum pacto quòd niſi ſoluatur pretium infra certum tempus liceat venditori propria authoritate rem ingredi. an poterit rem recuperare? q. ſic.*

AVTHENTICA.

1 MVlto magis. †Iſta authẽ. ſemper allegatur ꝙ
propter quod vnũquodq;, & il-
lud magis: quia priuilegia quæ dantur bonis eccleſia-
ſticis ne alienentur dantur propter eccleſiã ergo mul
tomagis prohibetur eccleſia alienari. Iſta tamen regula fallit in-
terdum, vt no. glo. in cle. fin. de rebus eccle. non alie. quæ incipit
videbatur. quia interdũ eſt dare maiorẽ rationem, in vno quàm
2 in alio, & tñ non eſt dare idem ius vt ibi no.† Et not. hic ar. quod
ſi venditur res eccleſiæ cũ pacto quod niſi ſoluatur pretium in-
fra certum tempus liceat venditori propria authoritate rem in-
gredi, & recuperare, non valeat, & ita videtur ſentire Inno. in c.
cæterũ. de iudi. quia eſt facta ſancta ſanctorũ domino: poſtquã
peruenit ad eccleſiam. vnde non debet redire ad priſtinũ vſum
laicorũ, vt hic dicitur. Sed iſta authen. nõ facit, quia loquitur in
ipſo monaſterio, vel eccleſia cõſecrata. nos loquimur in alijs bo
nis prophanis: quæ non prohibentur redire ad laicos ex iuſta
cauſa. vide quòd no. Barto. in l. iij. j. de pigno. & quod not. in ad-
di. Spec. in tit. de pac.

2 *Prælati an poſſint concedere res eccleſiæ conſanguineis ſuis pauperibus & bonæ famæ?*
3 *Quid ſi ſint etiam diuites & potentes, quas res: & qualiter poterunt eas locare, uel cõcedere in emphyteuſim, uel feudum.*
4 *Prælato relicto executor teſtamenti ad diſtribuendum bona inter pauperes: an poſſit diſtribuere in ſuos conſanguineos, uel in ſuam eccleſiam?*

AVTHENTICA.

1 QVibuſcunque modis, †Not. iſtã aut.
quæ ſemper al-
legatur contra prælatos qui concedunt ſuis cõſangui-
neis res eccleſiæ: nam etiam ſi ſubſit iuſta cauſa alenã-
di, & etiam ſi adhibeatur omnis forma: non tenet ratione perſo-
næ in quam ſit. quod eſt intelligendum etiam ſi palam hoc fiat,
& bona fide, & eſt ſpeciale, ſecus in alijs adminiſtratoribus. vt j.
de contrahen. empt. l. cum ipſe. hoc tñ qualiter intelligatur & li-
mitetur, vide bonam gl. in c. decenter. lxxxix. diſtinctione. & in
2 c. non ſatis. lxxxvj. diſt. †quæ videntur intelligere de conſangui
neis diuitibus & potentibus, de quibus eſt ſuſpicio: ſecus in pau
peribus & hominibus bonæ famæ, in quibus ceſſat ſuſpicio: de
hoc etiam per Archi. x. q. ij. c. Epiſcopus. & Fede. de ſe. in conſi.
3 & †& hoc in alienatione perpetua. ſed locatio ad modicum tem-
pus non prohibetur eis fieri. nec etiam conceſsio in feudum vel
emphyteuſim de rebus conſuetis infeudari, & de nouo reuerſis
ad eccleſiam, dummodò concurrant alia propter quæ poſſet cõ
cedi extraneo: quia eccleſia in hoc non læditur in aliquo. debet
ergo intelligi in iſta authen. de rebus quæ ſunt dãnoſæ eccleſię. i.
non conſuetæ dari in emphyteuſim, vel feudũ ſecundũ docto.
hic. & Io. an. allegat iſtam aut. in addi. Spe. de inſtr. edi. §. nũc ve-
rò aliqua. in addi. quæ incipit cõtinuatur hic alia qõ. ante fi. §. ad
4 q. de prælato †relicto executore teſtamenti ad diſtribuendũ bo-
na inter pauperes, an poſsit diſtribuere in ſuos conſanguineos?
vel in ſuam eccleſiam, & ibi omnino vide.

1 *In pari turpitudine, potior eſt conditio rei quàm actoris.*

AVTHENTICA.

1 QVi res. †Iſta authen. reſpicit ſecundam partem. l.
iubemus. ſ. §. ſanè. vbi puniuntur contra fa
cientes, & primò ille qui recipit rem eccleſiaſticã con
tra prohibitionem, vt perdat rem, & etiã pretiũ quod
dedit. & hoc firmat vſque ibi [ſed aduerſus.] poſtea addit tria
quæ non ponuntur ibi. ſ. quod emptor licet non repetat ab eccle
ſia pretium quod dedit. repeti tamen ab œconomo qui vendi-
dit. Item quod donatarius qui nihil debit vt eccleſia aliquid lu-
cretur propter eius dolum non ſolum perdit rem: ſed tantũdem
de ſuo ꝙ applicetur eccleſiæ. ſupple quod illud recuperabit ab
œconomo. & hoc quando emptor & donatarius fuerunt boneſi
dei. aliàs à nomine recuperant & per illud ver. [donatarius.] gl.
in illo §. ſanè. tenuit ſupplendo illum text. dum dicit dato ꝙ etiã
ſi pretium non erat ſolutũ, poſsit peti ab emptore: vt eccleſia lu-
cretur, licet quidam dixerint contrarium per rationẽ: quia quæ-
dam honeſtè retinentur, quæ non honeſtè petuntur. Sed hoc po
terat procedere ante iſtã aut. ſed iſta vult quod eccleſia aliquid
lucretur de alienatione indebitè facta, ſed nihil lucraretur ſi em-
ptor ſolum reſtitueret rem emptam. & nihil ſolueret de pretio.
additur & tertium in creditore qui recipit rem pignori indebitè:
vt reſtituat rem, & cadat à debito, ſed illud poſſet recuperare ab
œconomo, quod intellige vt dixi ſi erat bonæfidei, quia œcono
mus non vendidit, nec donauit, nec pignorauit tanquã rem ec-
cleſię, ſed tanquã ſuam. aliàs quia iſti eſſent in dolo, ſicut œco-
nomus ſi nihil ab eo repeterent, tũ quia dolus cũ dolo cõpenſat.
2 tũ etiam † quia in pari turpitudine potior eſt conditio rei quàm
actoris, vt in l. ſi ſeruum. §. ſequitur. de ver. obli. qñ autẽ hic ſunt
bonæfidei gl. vult quod ſi non poteſt recuperare ab œconomo,
quia non eſt ſoluendo, recuperet ab eccleſia: ne locupletetur cũ
aliena iactura, & hoc ſi ſoluerũt, aliàs poſſunt retinere aduerſus
eccleſiã. licet hoc non dicatur hic. nec ibi tamen glo. de æquitate
ita determinant quòd eccleſia quæ eſt auctrix iuſtitiæ, non de-
bet pati aliquid impium à ſe, vel à ſuis fieri: vt dicit text. in vſi
feudorum.

2 *Cùm expedit eccleſiæ q. eius res concedatur in emphyteuſim, tunc poteſt cõcedi etiã in perpetuum. & pro quanta penſione poſſit concedi?*
3 *Quid ſi non eſſet damnum eccleſiæ, nec etiam utilitas, q. adhuc is qui adminiſtrat poſſit rem dare in perpetuam emphyteuſim, & quod tunc nõ poſſit diminuere niſi ſextã partem penſionis ſolitæ, & quando poſſit dari pro minori pretio? & nu. 4.*
4 *Qualiter intelligatur illud uerbum in perpetuum.*

AVTHENTICA.

SI quas ruinas. Iſta authent. cum ſeq. concer-
nit, tertiam & vltimam partem
l. iubemus. in qua permittitur alienatio vſusfructus rei
eccleſiaſticæ, cum pactis etiam de quibus ibi. Sed per
iſtas authent. extenditur permiſsio vt poſsit interdum alienari
quò ad vtile dominium, remanente pœnes eccleſiam directo, vt
contingit quando datur in emphyteuſim: vt in iſta authentica,
cum ſequen. Item interdum etiam quò ad dotalem alienationẽ
vt in tribus caſibus qui habentur in tribus authenti. ſequen. vſq;
ad authenticam, qui rem. poſtea in illa authentica, declarat quę-
dam dubia circa iſtas duas primas. deinde in authentica, hæc v-
ſus præſtatio. declarat alia dubia circa caſum. l. iubemus. §. fina.
quando alienatur vſusfruct. duntaxat, & iſtæ duæ primæ repu-
tantur difficiles, & habent materiam quotidianam, & videntur
adinuicem contrariari. maximè ver. aut ſi ob cladem, poſitus in
authen. perpetua, ad iſtam authenticam, ſi quas. vbi permittitur
diminutio penſionis quando res erat ruinoſa, & in illo ver. non
permittitur, licet fuerit deterior facta ob cladem. & ſuper iſto cõ
trario gloſſ. laborat. & intelligit illum ver. ſecundùm diſtinctio-
nem iſtius authenti. Sed iſte non eſt bonus intellectus, imò intel
ligitur ſimpliciter vt iacet. ideo dic quod ſunt caſus diuerſi: qa
iſta prima loquitur in ruinoſis, in quarum refectione opus eſt
magna impenſa: ideo fit diminutio, ſed ille verſi. loquitur in non
ruinoſis, licet deterioribus factis: in quibus nõ ſit diminutio: qa
non eſt opus tanta expenſa vt deducantur ad priſtinum ſtatum
ita dicit Spe. in tit. de loca. §. nunc verò aliqua. verſi. vij. vbi qua-
ſi per duas columnas non tractat niſi de materia iſtarum duarũ
authentic. & multa bona dicit ad declarationem ipſarum, & ibi
1 omnia vide. †hoc ergo dicunt iſtæ authen. in ſumma quod quã-
do expedit eccleſiæ, vel ſaltem non eſt ei dãnoſum, de quo ſtať
iuramento ipſam regentium: poteſt res eccleſiaſtica concedi in
perpetuam emphyteuſim pro penſionibus de quibus hic ſecun-
dum diuerſitatem caſuum. h. d. Venio ad caſum. Imperator leo
conceſsit ꝙ non poſsit alienari res eccleſiaſtica, niſi quo ad v-
ſumfr. vt in l. iubemus. poſtea in caſu neceſsitatis permiſſum eſt
alienari etiã proprietatẽ, vt in auth. hoc ius porrectũ. nunc verò
loquitur nõ in caſu neceſsitatis, ſed vtilitatis, ne domus ruat: ex
qua re eccleſia nullã poſtea habebit vtilitatẽ. vñ dicit Imperator
hoc caſu volo quod talis res eccleſiaſtica deť in emphyteuſim,

vt omnino nõ alienetur.nã emphyteuta habet vtile dñium,& ec
cleſia directũ.& dicit quod licet tunc ipſi emphyteutæ vti mate
2 ria domus ruinoſæ ad reparationẽ.†Pro declaratione iſtarũ au-
then.diſtingue tres caſus.nam cũ non expedit eccleſiæ quod nõ
cõcedatur in emphyteuſim, nõ debet cõcedi nec perpetuò, nec
ad tẽpus.ita loquitur.c.apoſtolicos.xij.q.ij.aut expedit,vt qñ res
erat ruinoſa,& nõ poterat refici ab eccleſia : vel eius reditus erãt
diminuti ob cladẽ,vel aliã cauſam. & tunc poteſt cõcedi etiã in
perpetuã emphyteuſim.vt in iſtis authenti. Sed ſi quæritur pro
quanta penſione.diſtinguitur:aut erat res ruinoſa, in cuius refe-
ctionem magna imminet impenſa,& tũc ſi vult quod pẽſio ſta-
tim incipiat currere,poteſt dari pro tertia parte penſionis ſolitæ:
vt ſi ſolebat dari antequam eſſet ruinoſa pro xij. detur pro qua-
tuor,& octo remittantur ſecundùm vnum intellectum gloſ. vel
detur pro octo,& remittuntur quatuor ſecũdùm alium intelle-
ctum,quem tenet Speculator tanquàm æquiorem.in d.ver. vij.
Sed ſi non vult ꝙ incipiat currere penſio niſi poſt reædificatio-
nem, tunc debet dari pro penſione quæ reperitur tempore quo
datur.& pro dimidia eius quod reperiebatur plus poſtquã erat re-
fecta. vt ſi tempore quo datur reperiebantur ſex : & poſtea au-
geantur alia ſex,detur pro nouem.hoc dicit iſta authen. ſi quas.
Sed ſi res non erat ruinoſa , ſed alio modo fuerunt reditus dimi-
nuti.tunc debet dari pro illa penſione quæ reperitur cũ datur.&
nihil de illa minuitur : vt ſi reperiebantur ſex,cũ prius reperiren
tur.xij. & nihil addiĩ poſtea ex his in quibus meliorabitur res.vt
in authen.perpetua.verſic.aut ſi ob cladẽ. Sed ſi eſt res pretioſa,
quæ nec eſt ruinoſa,nec eius reditus ſunt diminuti,ſed nunquã
ex ea fuit cœpta magna vtilitas , ſed parua vt ſi erat vna turris.
tũc debet dari pro tanta penſione quæ collecta in xx.annis face-
ret verè pretiũ rei:vt in ver.[quod ſi res.] in gloſſ.quã not. quia
ſemper ad eã recurritur quæ ſit iuſta penſio alicuius rei : videli-
cet quod faciat verã vigeſimã partem veri pretij.quod no.ſi mi-
nor vellet reſtitui in integrũ aduerſus locationem quã feciſſet.
3 quia diceret ꝙ pro nõ iuſta penſione dedit.†Interdum verò nec
eſt damnum eccleſiæ,nec etiam vtilitas:quia res nõ eſt ruinoſa,
nec diminuta.tamen quod detur alteri nõ reſultat dãnum : tunc
is qui adminiſtrat poterit darè adhuc in perpetuam emphyteu-
ſim.ſed tunc nõ diminuitur niſi ſexta pars pẽſionis.& ratio qua-
re hoc fit ponitur per gl.ſuper verbo[ſextam partem] in recom
penſatione damni : quod emphyteuta poteſt ſuſtinere. quia ſibi
non fit remiſſio mercedis propter ſterilitatem. quæ tamen fieret
ſimplici cõductori.vt l.ſi merces.§.vis maior.ff.loca. Sed contra
omnia prædicta op.de notatis in authen.qui rem.j.eo. vbi gloſſ.
dicit quod poteſt dari pro penſione vnius nummi. Solu.& tene
menti.quia iſtud declarat iſtas authenticas.nam debent intelligi
quãdo ille q recipit nihil ſoluit pro pretio rei , ſeu pro intratura:
vt vulgariter dicitur.ſed ſi ſolueret pretium,non dico integrum,
priuſquã plenũ:ius in ipſum non transfertur. ſed cum aliqua di-
minutione.puta valebat lxx.& datur pro l. tunc poteſt dari pro
quacunq; modica penſione.vt in glo. & ita cõmuniter fiunt iſti
contractus.licet alij dixerint quod tales conceſsiones factæ cõ-
tra formam iſtarum duarum authen. non valent.& ꝙ recipiens
tenetur reddere rem cum pœna.& ita intelligitur authenti.præ-
cedens qui res in fi.vt no.in ver.vij.præallega.in fi.per duas col.
Alij dicunt ꝙ ſuſtinetur de conſuetudine quam Papa ſcit & to-
lerat.vt idem not.§.vj. Tu dic quod etiam de iure,ſi poteſt appa
rere quod ille ſoluit pro intratura, & pretio , ſummam iſtam &
rationabilem.ſed ſi nõ poteſt apparere:tunc aut fuit conceſſa tã-
to tempore,tali modo ꝙ completa ſit legitima præſcriptio, puta
per xl.ann.vel vni,vel diuerſis. & tunc non poteſt retractari. &
ſi reuerteretur ad eccleſiam propter aliquã cauſam,poſſet præla
tus eodẽ modo alteri cõcedere:tanquã ſit conſuetum dari per c.
ſi de beneficio.de præben.lib.vj.iuncto c.ij.de feud. Sed ſi præ-
ſcriptio non eſſet completa,poſſet retractari talis conceſsio:tan-
quam indebitè facta. & per hoc omnes opin. ad concordiã du-
4 cuntur†Remanet ſolum vnum dubiũ qualiter intelligatur iſtud
verbum[perpetua.] & glo.ponit tres opi.& tenet primam.quæ
vult in effectu quod intelligatur tam reſpectu temporis quouſq;
ſoluatur penſio,etiam ſi per mille annos, quàm reſpectu ſucceſ-
ſorum.quia tranſeat ad quoſcunq; hæredes etiam extraneos.ſed
hoc verum.niſi in eccleſia conſtantinopolitana,& ſibi ſubiectis.
quæ non poteſt ſuccedere niſi vſq; in tertiam generationẽ reci-
pientis.vt in authẽ. de non alie.§.emphyteuſim.& idem eſſet in
alijs eccleſijs,ſi hoc haberent de conſuetudine.& intelligitur ter
tia generatio computato ſtipite.ſ.recipiente filijs eius & nepoti-
bus.vt d.§.emphyteuſim. Sed Bar.conſuluit quod ſi fiat conceſ
ſio hoc modo Titio vſq; ad tertiam ipſius generationem , veni-
rent pronepotes : nec cõputaretur ſtipes propter verbũ ipſius,
quia grauat ſeipſum.quod cõſuluit etiam Bal. & frater eius do.
Pet.& allegauerunt.c.ſtatutum.de hæretic.lib.vj. ſed multæ ec-
cleſiæ habent de conſuetudine concedere alicui, & ſuis deſcen-
dentibus in infinitum.& ſic dicitur perpetua reſpectu temporis,
non reſpectu ſucceſſorum. quia non tranſit in extraneos hære-
des.hoc caſu poteſt intelligi glo.quæ eſt in l.etiam.in prin. ſolut.
mat.quæ dicit in emphyteuſim eccleſiaſticam non tranſire ad li
beros. ſed de iure cõmuniter contrarium tenetur circunſcripta
conſuetudine.vt hic refert Bal.allegans Cy. in l.liberti libertéq;.
j.de bo.lib.& do.Raph.licet dicat ſe cõſuluiſſe contrariũ ſequen
do gl.in d.l.etiam.& etiam Bar.qui cum ea trãſit ibidem.qui vi-
detur velle per hoc ꝙ etiam non præſuppoſita cõſuetudine idẽ
ſit.& vide hic bonam glo.in authen.de non alie.§. quia verò leo
nis.& ſcias quod iſta authen locum habet quando facta diligen
ti inquiſitione nõ reperitur qui velit plus dare.quo caſu licet re-
periatur poſt, non reſcinderetur contractus per regulam quod
legitimè factum eſt, ex poſtfacto non retractatur. ſed ſi reperia-
tur ab initio qui vellet plus dare, & fuiſſet data pro penſionibus
de quibus hic,poſſet eccleſia tanquam læſa reſtitui.& per c.j.de
reſti.in integ.ſecundũ Bar.Item loquuntur quando reditus ſunt
diminuti : tamen aliqui percipiuntur.ſi verò nulli omnino,poſ-
ſunt dari pro quacunq; penſione quæ reperitur. vt not. Spec. in
loco præallegato. Sed in caſibus iſtarum authen.non debent da
ri pro minori penſione quàm hic ſtatuat:etiam ſi non reperiatur
qui velit eam dare.Sed potius eccleſia debet ſibi retinere.& hoc
vult glo.in iſta authen. perpetua quæ incipit.ſcilicet.[ad plus.]
in princip.

1 *Eccleſia poteſt permutare cum alio priuato , dummodo detur res æquiualens ,uel*
melior.
Fundus dotalis licet non poſsit alienari,an poterit permutari, ſi redditur melior condi-
tio mulieris?

AVTHENTICA.

1 SEd & permutare.†In iſtis tribus authen.
alienatur res eccleſiaſti
ca etiam quo ad directum dominium. & poſito quòd
nulla ſubſit neceſsitas , nec vtilitas , dummodò non
ſubſit damnum. Et ex iſtis authentica. not. illos caſus quos po-
nunt Canoniſtæ in quibus dicitur poſſe rem eccleſiaſticam alie
nari : ſcilicet ex cauſa neceſsitatis æris alieni.vt in authenti. hoc
ius porrectum. Item ex cauſa minoris incommoditatis.vt in au
thentica, Item prædium. Additur quarta cauſa : ſcilicet pietatis
in redemptione captiuorum. vt j.eodem. l.ſancimus. de quibus
2 per gloſſ. xij.q.ij. ſuper rubrica. †Sed an poſsit eccleſia permu-
tare cum alio priuato, videtur quod non , poſtquàm ſpecialiter
ſtatuitur hoc in principe , & in alia eccleſia tamen communiter
vidi ſeruari contrarium , dummodo detur res æquiualens , vel
melior. nam & fundus dotalis non poteſt alienari:tamen poteſt
permutari : ſi redditur melior conditio mulieris. vt l.finali.ff. de
iure dotium.ſed de rigore iuris prima pars videtur verior per ar
gumen.à ſpeciali.

2 *Emphyteuta eccleſiæ uel priuati pro modica deterioratione non poteſt expelli, ſed*
tenetur intereſſe refundere.
3 *Vſufru.deteriorans rem,ita poteſt expelli ſicut emphyt.& intereſſe infundit.*
Quid in feudatario deteriorante feudum:uel male tractante ſubditos : ſi habebat ca-
ſtrum in feudum,quòd ſi idem.
4 *Emphyteuta eccleſiæ ſi ceſſat in ſolutione per biennium,& priuati per triennium, iu-*
re ſuo priuatur, & poteſt expelli. & an propria autho. & an poſsit moram pur-
gare.
Quid in ſimplici colono priuati,qui conduxit ad plures annos?
5 *Eccleſia ſciens rem incidiſſe in commiſſum propter canonem non ſolutum uel deteriora*
tionem,ſi acciperet penſionem pro tempore futuro , cenſetur remiſiſſe pœnam ex-
pulſionis,ſecus ſi ignoranter.
Quid in emphyteuta priuati,ſi ſoluat pro tempore præterito?
6 *Colonus uel emphyteuta priuati qui expellitur, poteſt repetere melioramenta.*
Si eccleſia conceſsit in emphyteuſim aliquam aream pro modica penſione : ut ibi ædifi-
caretur ædificium, quod eſſet proprium ædificantis , & pro illo nihil ſolueret, &
ille poſtea non ſoluat penſionem pro area,an redibit ad eccleſiam ipſa area cum ædi
ficio?

ſi ſolo autem poterit ædificium tollere, & qualiter poſſit procedere conceſſio pro modica penſione?
7 *Si eccleſia conſueuit concedere pro certa penſione, & poſtea conceſſit pro minori, uel conſueuit concedere uſque in tertiam generationem: & conceſſit in quartam, uel in maſculos, & conceſſit in fœminam, an ualeat conceſſio?*

AVTHENTICA.

1 QVi rem. †Emphyteuta deteriorans rem, vel non ſoluens canonem per biēnium, quatuor
pœnis hic contentis punitur: quia poteſt expelli. & ſic
perdit vtile dominium. Item nihilominus ſoluit quod
ſoluere debebat pro tempore pręterito. Item damnum ſeu inter
eſſe refundit. Item melioramenta non rem petit. hoc dicit. nota.
2 hīc † text. ibi [deteriorem.] ſubaudi magna deterioratione: quia
de modica non eſſet curandum, quantum ad hoc vt poſſet expel
li ſecundùm Docto. ff. de in integr. reſtit. l. Scio. ſed bene tenetur
intereſſe refundere. ſed quid in emphyteuta priuati? dicunt doct.
idem: & ſic non eſt hic ſpeciale in eccleſia. nam cum recipiat ad
meliorandum. & iſta eſt cauſa finalis, ſi non meliorat: ſed deterio
rat ceſſante cauſa finali debet reſcindi conceſsio ſecūdum Guli.
3 de Cu. per l. ij. §. fi. ff. de dona. † ſed quid in vſufructuario deterio-
rante rem, an poſsit per hoc expelli? videtur quod non. ſed dunta
xat contra eum committitur ſtipulatio ad intereſſe. quia promi-
ſit vti frui arbitrio boni viri. vt l. j. §. habet autem. & ibi videt̃ hic
probari. ff. vſufru. quemadmodū ca. & ita ibi dicitur tenere Bal.
licet hic nihil dicat de hoc. ſed Guli. de cu. tenet contrariū. & alle
gat ff. de dam. infec. l. hoc amplius. §. fi. & j. de mancipijs & colo.
cognouimus lib. xj. & de aquæ ductu. l. eos. eo. ti. quod verius pu
to. quia iſta ſunt penitus diuerſa, & fateor quod committitur ſti-
pulatio ad intereſſe. quia etiam illud eſt refundendum. vt hic. ſed
non propterea euitat pœnam repulſionis. Item vt in feudatario
deteriorante feudū, vel malè tractante ſubditos, ſi habeat caſtrū
4 in feudum. arg. in l. ij. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iur. † In tex. ibi.
a [per biennium nō ſoluerit.] dicit in emphyteuta[a] priuati requiri
tur triennium. vt in l. ij. j. de iure emphy. ſed in ſimplici colono
priuati qui conduxit ad plures annos ſi interuenit pactū de non
expellendo, requiritur biennium. vt ff. loca. l. quæro. §. inter loca
torem. ſed ſi nullum pactum interuenit, ſtatim poteſt expelli eo
quod non ſoluit. vt in l. ædem. j. loca. quod Iaco. bu. & Bal. intelli
gunt quantum ad præſentem conditionem poteſt tamen purga
re morā, & debet recuperare rem quod eſt notandū. & adde q
de iure canonico etiā poſt bienniū pōt purgare infra modicū tē-
pus: q de conſuetudine interpretatur vna dies. vt in c. potuit. de
loca. In tex. ibi. [repelli poteſt.] & ſic non eſt ipſo iure expulſus
vel priuatus iure ſuo: ſed ita demum ſi eccleſia vult. ſecundū Do
cto. per iſtum tex. & idem in emphyteuta priuati, ſi ceſſauit per
b triēnium: nec ſufficit declarare[b] quod ita vult. ſed requiritur ſen-
tentia priuatoria ſecūdùm Specu. in ti. de loca. §. nunc verò ali-
qua. & no. in l. ij. j. de iure emphy. alij tenent quòd ſufficit declara
re ſe velle. & dicunt q declaratiōe facta pōt expelli propria au-
thoritate. alij cōtra, q etiam ſi nō requiratur ſententia priuatoria,
nō pōt propria authoritate expelli. ſed requiritur iuſſus iudicis:
ne detur materia litis & iurgij. vt notat̃ per Cyn. in l. ij. in ij. & iij.
q. infra de iure emphy. arg. in l. non eſt ſingulis. de reg. iur. & ad-
de quid iuris in re quæ tenetur à fiſco. ff. de iure fiſci. l. in fraudē.
§. penul. Item pōt expelli etiam interueniente pacto de non ex-
pellendo. quia habet in ſe conditionem ſi ex parte ſua facit q de-
bet vt d. §. inter locatorē. Sed qui ſi expreſsè dicatur etiā ſi rē de-
teriorauerit, vel penſionē non ſoluerit? quidā dicunt non valere
pactū, quia datur materia delinquēdi. Cy. determinat contrariū.
5 in d. l. ij. in iij. q. per l. ſi quis in conſcribendo. j. de pact. † In tex. ibi.
[totius tēporis.] dic ſcilicet præteriti: non aūt futuri. vt not. gl. ſ. c.
aut qui res quæ incipit, & ſic. & ſi eccleſia ſciens rem incidiſſe in
commiſſum propter canonē nō ſolutum vel deterioratum, acci-
peret pēſionem pro tempore futuro: cēſeretur remiſiſſe pœnam
expulſiōis. arg. ff. de lege commiſ. l. poſt diem. Secus ſi ignorāter.
ſed an hoc habeat locum in emphyteuta priuati, vt cadat à iure
ſuo, & etiam ſoluat pēſionem præteriti temporis? Cy. in antiqua
lec. plenè diſputādo tenuit q ſic in eadem. l. in. iiij. q. ſecundùm
Pe. per l. penulti. vbi videtur caſus. ff. loca. Sed Guli. de cu. tenuit
hic contrarium. quia priuatus debet eſſe altero contentus: vel pœ
na expulſionis, vel penſione præteriti tēporis. arg. in l. apud Cel-
ſum. § Labeo. de doli excep. & dicit eſſe ſpeciale hic in eccleſia.

Nec ob. l. pe. ff. loc. quę loquitur in ſimplici
conductore qui nō habebat ius in re. vnde
propter eius expulſionem dominus nullū
ius conſequitur vltra quòd habeat. ſed quā
do expellit emphyteutam, conſequitur ius
vtile dominij quod ille habebat: quia cōſo-
lidatur cum directo. ideo debet eſſe illa pœ
na cōtentus. nec ob. q iſta eſt pœna legalis,
quæ pōt peti vnà cum principali. vt l. ſi pro
fure. §. j. ff. de condi. fur. quia hoc eſt verum
quando oritur ius ad pœnam ab ipſo initio
quo oritur ad rem. Secus ſi ex poſtfacto. vt
l. metum. §. licet. cū ibi not. ff quod met. cau.
Et de iſta op. Gul. Cy. facit add. ad antiquā
lec. in d. l. iiij. q. & videtur inclinare in iſtam
ſententiā in fi. tex. ibi. [nō repetiturus.] dic
6 hic eſt ſpeciale in eccleſia. † ſed in colono
priuato, vel etiam emphyteuta qui expelli
tur, aliud eſt: quia poteſt repetere melioramenta. vt eſt caſus in
d. l. pe. ff. loca. q eſt ſing. illa tamē loquit̃ in ſimplici colono. Sed
pone cōceſsit eccleſia in emphyteuſim aliquam areā pro modi-
ca penſione, vt ibi ædificaretur ædificium, quod eſſet proprium
ædificantis. & pro illo nihil ſolueret, ille poſtea nō ſoluit penſio-
nem pro area. an redhibit ipſa area ad eccleſiā cum ædificio? vi-
detur quod non: cum in illo non fuit pactum quod nihil pro eo
ſolueretur. Breuiter cum tale ædificium cedat ſolo. & ſic quo ad
directum dominium ſit eccleſiæ ſicut dominium, & dominium
areæ eſt illius ædificantis ſolum. & vtile dominium, ſicut erat in
area, determinat Bal. ipſum ædificium ad eccleſiam redire per l.
obligationum ferè. §. placet. cum ibi not. ff. de acti. & obli. vel dic
ſecundum eum. Et iſtud videtur æquius. quod ædificans poſsit
ædificium remouere: niſi eccleſia offerat ſibi iuſtam æſtimatio-
nem. arg. in l. ſed addes in §. ſi colonus. ff. loca. & vide quod not.
per eundem in authē. excipitur j. de bo. quæ lib. & quod habetur
in feudo ſeu vaſallo in tit. hic finitur lex. c. j. §. ſi vaſallus. in vſibus
feu. In gl. magna ibi. [videtur q ſic.] hanc tenēt oēs per iſtā aut. q̄
generaliter loquitur. facit q no. ff. de cōtra. emp. l. ſi res bona fide
in glo. & Bal. allegat in aut̃. de nō alienandis. §. Itaque. vbi ponit
de cēſu trium ſolidorum, & hoc etiam tenet Spec. in tit. de loca-
to. §. nūc verò aliqua. in ver. ciij. & vide q not. per gl. in l. cōi diui
dūdo. in prin. ff. cō. di. & quod habetur in. l. ea. §. Cato. de ver. obl.
vbi propter nummum nō ſolutū de ſorte cōmittitur tota pœna.
facit l. q̄ſdiu. j. de diſtrac. pign. Qualiter aūt poſsit procedere iſta
cōceſsio propter tam modicam penſionem. dixi in aut̃. ſi quas.
7 † Vltimò Barto.[c] quærit. quid ſi eccleſia cōſueuit concedere pro
c certa pēſione, & poſtea cōceſsit pro minori, vt ſi cōſueuit cōce-
dere vſq; in tertiā generationē, & cōceſsit in quartam. vel in ma
ſculos, & cōceſsit in fœminas: & tenet in omnibus licet dubitan
do. non valere conceſsionem. ſed in contrarium quòd valeat, &
reſtituatur. vt in c. j. de in integrum reſtitut. Solu. ſecundùm eum
quando conceſsio eſt facta contra formam conſuetam, non va-
let: vt dictum eſt. ſed quando non eſt contra formam, tamen ec-
cleſia reperiebat plus, & dedit ſecundùm formam conſuetam,
tunc reſtituebatur in integrum. vt in contrario. Bald. in authen-
tica ſi quas. tenet vitiari conceſsionem quatenus fuit facta vltra
formam ſolitam. & ſic quo ad quartam generationem, vel quo
ad fœminas: & valere vſque ad conſuetam, puta tertiam, vel ma
ſculos: quia iſta bene poſſunt ſeparari. Et ſic vtile per inutile,
non vitiatur. Sed ſi facta eſſet conceſsio pro minori, poſſet
retractari, niſi ille offerat iuſtam penſionem: argumen. in l. ij. j. de
reſcind. vendi. Et iſta eſt melior opinio & æquior quam etiam
Bar. amplexus fuiſſet, ſi cogitaſſet.

a ¶ Emphyteuta. Adde Docto. in ca. potuit. de loc. & diffuſè per Iaſonem. in. l. de iur. emph.

b ¶ Declarare. Circa hoc vide quæ ponit Alex. de Imo. in conſi. vj. col. pen. & fi. in iij. vo. vbi dicit q requiritur ſnia. Cur.

c ¶ Bart. Adde q contra Bar. tenet Imo. in c. j. de feu. char. fin. & Ro. in l. j. §. ſi ſtipulāti ff. de verb. obli. vide Barb. in d. c. j. de feud. & Ro. in ſuo cōſil. lxxj. & in propoſito. adde Alexan. de Imo. conſil. cxxv. co lū. j. in v. volu. Cur.

2 *Quis dicatur tyrannus?*
3 *Quæ fiunt contra eccleſiam, uidentur fieri contra Deum: & quæ relinquuntur uel donantur eccleſijs, uidentur relinqui uel donari Deo.*
Donatio facta eccleſiæ, an ualeat ſi non eſt aliquis præſens, qui recipiat pro eccleſia, & pro pauperibus?

LEX XV.

1 DEcernimus. † Omnia quæ facta ſunt tempore Tyrannidis, ſuperueniente
iuſto domino debent reſcindi. hoc dicit. tota lex
quod intellige de his quæ facta ſunt per modum

a ℂQuis dicatur tyrã-
nus. Adde Alb. de ro
ſat. i auẽ. decernim⁹.
C. de epiſc. & cler. &
Gre. in mora. lib. xj.
b ℂScripturæ factæ.
Adde Doct. in c. ſcri
ptură. de fi. iuſtr.
c ℂ Ad pias cauſas.
Adde Spec. in titu. de
inſtru. edi. in §. nunc
verò.
d ℂCõſanguineo. Ad-
de Bald. in c. de prio-
re. de appel. & in l. ſi
hęres. ff. de condic. ob
cauſ. in c. ij. de ſepul.
& Panor. in rub. ex-
tra de teſta. & Alex.
de imo. in cõſil. cv. in
iiij. volu. & vide etiã
in propoſito. Io. and.
in addi. Spec. in tit. de
inſtru. edi. §. nũc ve-
rò aliqua. in addi. in-
cip. ad iſtum. Franc.
cur.

legis, vel priuilegij. Si verò per viam iuſti-
tiæ per eius officiales, tunc aut fundantur
in legibus & priuilegijs prædictis. & idem,
aut in iure cõmuni, vel ſtatutis loci. & tunc
debẽt firma permanere. arg. in l. Barbarius.
ff. de offi. præto. quia dicti officiales magis
dicũtur vti iuriſdictione cohærẽte loco vel
territorio, quàm data à tyranno qui nullã
habet. de quibus vide plenè per Bar. in tra-
cta. quem fecit in tyranno. & Bal. hic reaſ-
2 ſumpſit aliqua verba ipſius. †Et adde quod
not. Arch. xxiij. q. v. c. verũ. quis dicatur ty-
a rannus^a, vel iuſtus dñs. ſi autẽ haberet ius,
ſed propter delictũ fuiſſet illo priuatus, nõ
diceretur fuiſſe tyrannus: & eius geſta fir-
ma remanerẽt. vt not. in l. iuſiurandũ quod
ex conuentione. §. j. ff. de iureiur. & patet in
Federico Imperatore qui fuit priuatus. vt
in c. ad apoſtolicæ. de re iud. lib. vj. tamẽ re-
manſerũt eius ll. ſcilicet authen. caſſa. §. eo.
& authen. Item nulla cõmunitas. j. titu. j. &
authen. ſacramenta puberũ. j. ſi aduer. ven.
3 †Not. hic poſt prin. quod illa quæ fiunt contra eccleſiam: viden
tur fieri contra Deum. & eadem ratione quæ relinquuntur vel
donãtur eccleſijs, vidẽr relinqui vel donari deo. ꝙ facit cõtra gl.
q̃ eſt j. l. proxi. q̃ vult ꝙ non valeat donatio niſi ſit aliquis p̃ſens
q recipiat pro eccleſia, vel pro pauperibus. Sed certè præſens
eſt Deus: qui vbiq; eſt. & cui videtur donari. Ideo multi non te-
nent illam glo. in donatione facta ad piam cauſam. Item not. de
iſto verbo tyranno. de quo etiam j. de diuer. reſcri. l. pen. circa fi.
& l. Fulcinius. §. quid ſit latitare. ff. qui. ex cau. in poſ. eatur.

2 *ℂScripturæ factæ coram iudice uel magiſtratu, etiam per modum uoluntariæ iuriſdi*
tionis, dicuntur acta. & debet omnibus fieri copia ipſarum.
3 *Quæ dicantur donationes factæ ad pias cauſas?*
4 *Lex uel ſtatutum fauorabile extenditur ad caſum ſimilem, etiam ſi in eis dicatur quòd*
non fiat extenſio ad alios caſus. quia debet intelligi ad diſſimiles.
Caſus finalis dicitur quando in eo eſt eadem uel maior ratio.
5 *Si quis donat, uel legat alicui diuiti conſanguineo, uel extraneo, qui non indiget eleemo-*
ſyna. licet dicat ſe relinquere amore Dei: non dicitur relictum ad piam cauſam, nec
habet priuilegia piæ cauſæ, & quid ſi relinquitur uel donatur pauperi?
Si pater donat filio in poteſtate, licet dicat ſe donare pro benemeritis & ſeruitijs: niſi
de illis appareat, non dicitur donatio facta propter benemerita.
6 *Donatio facta ad piam cauſam nemine recipiente pro donatario, an ualeat?*
7 *Donatio poteſt fieri inter abſentes, per nuntium, uel epiſtolam.*
8 *Pax quòd non poſſit fieri inter abſentes, uel abſenti nemine recipiente pro ipſo.*
9 *Quid in ceſſione actionum?*
Quilibet poteſt ſtipulari pauperibus abſentibus, & uerbis in eos directis.

LEX XVI.

1 ILlud. †Donatio facta eccleſiæ vel pijs locis, vel
miſerabilibus perſonis, vel ciuitati, vſq; ad
quingentos aureos, non indiget inſinuatione. h. d. præ-
mitte quod propter fraudes quæ committebãtur olim.
quia quidam faciebant ſecretè donationem bonorum ſuorum
alicui conſanguineo, & amico. & poſtea contrahebat cum alijs.
deinde poſt mortem cum creditores vellent capere bona, dona-
tarij dicebant ad ſe pertinere ratione donationis factæ ante quã
cum illis cõtraheretur. Ideo fuit prouiſum quod ſi donatio trãſ-
cendebat cc. aureos, deberet fieri publicè coram magiſtratu ad
hoc deputato. & ibi confici publica ſcriptura. ad hoc vt volentes
cum alio contrahere, poſſent videre vtrum ille habeat bona ſuf-
ficientia, vel nõ. quia notarius qui conficit acta tenetur cuilibet
oſtendere cum opus fuerit. vt j. de eden. l. ij. & hoc habetur in l.
donatio, ſiue. j. de dona. poſteà fuit ſtatutum ꝙ de ccc. aureis. vt
in l. ſancimus. eod. titul. & quod ſi fiebat ad piam cauſam, poſſet
fieri vſq; ad quingentos aureos ſine tali inſinuatione. vt ibi. &
in iſta l. & quatenus tranſcenderet, non valeret. poſtea fuit ſta-
tutum generaliter quo ad omnes quod poſſet fieri vſq; ad quin-
gentos aureos ſine inſinuatione: vt l. ſi quis pro redemptione.
& §. fin. j. de dona. & ſic illud quod fuerat conceſſum eccleſijs &
pijs locis in priuilegium, redactum eſt ad ius commune: nõ ſunt
ergo eccleſiæ melioris conditionis quàm alij in hoc. Sed contrà
de dicta l. ſi quis pro redemptione. in prin. vbi pro redemptione
captiuorũ valet donatio cuiuſcũque maximæ ſummæ ſine inſi-
nuatiõe propter hoc dicunt quidam hodie per illam. l. eodem mo
do valere donationem factam eccleſiæ vel pijs locis cuiuſcunq;
ſummæ. & hanc opinionem tenet hic Bar. & Ioan. and. in addi.
Specu. de inſtrumẽ. edi. §. porrò. in addi. quæ incipit illa l. ſed bal.
tenet cõtrarium quod aliud quãdo in redemptione captiuorum
de quibus eſt maius periculum quòd ibi nõ moriantur. argumẽ.
in l. proxi. circa fi. Et aliud in his, quæ donantur eccleſijs in qui-
bus ceſſat iſta ratio periculi, quia eccleſiæ ſolent abũdare in bo-
nis. Et iſta magis placet. & ita videtur de mente illius. l. in fi. dum
dicit in alijs aũt &c. quaſi dicat præter quàm in caſibus. s. expreſ
2 ſis. †Not. in ver. [actis.] & in verſi. [actorum]. quod ſcripturæ fa
b ctæ^b coram iudice vel magiſtratu etiam per modum voluntariæ
iuriſdictionis dicuntur acta. & ſic debet omnibus fieri copia ipſa
rum. vt ſunt emãcipationes, & adoptiones, & creationes tutorũ
vel curatorum: in quibus requiritur authoritas magiſtratus. de
3 quo vide quod no. Inn. in c. j. de proba. † Item no. quæ dicantur
c donationes factæ ad pias cauſas.^c quia illæ quæ fiunt pijs locis,
vel pauperibus. Idem in redemptione captiuorum. vt d. l. ſi quis
pro redemptione. & dicit Bal. nõ ſolum ab hoſtibus, ſed à latrun
culis, ſed etiam ſi ſunt in carceribus communis, pro maleficio. &
4 allegat quãdam gl. decreti quod no. † Hic eſt vna gl. fi. quæ ſem-
per allegatur in pluribus primò in prin. iũcto fine huius l. quod
lex vel ſtatutum fauorabile extenditur ad alios caſus ſimiles, etiã
ſi in eis dicatur quòd nõ fiat extẽſio ad alios caſus. quia debet in-
telligi: ſcilicet diſſimiles. quod perpetuò tene mẽti. Et vide pro
declaratione huius l. qualiter debet intelligi quod notat Bart. in
l. ſi conſtãte. ſol. matrimonio. in j. q. prin. q. vltima. facit ff. de edẽ.
l. argẽtarius. in prin. verſicu. ad ſimilem. dicitur autem caſus ſimi
lis ſecundum Bald. quando in eo eſt eadem ratio, vel maior vt
ff. de excu. tut. l. non ſolum. §. qui pupillum. Item allegatur iſta
5 gloſ. poſt prin. † quod ſi quis donat vel legat alicui diuiti conſan
d guineo,^d vel extraneo. qui non indiget eleemoſyna. licet dicat ſe
relinquere amore Dei, nõ dicitur relictum ad piam cauſam: nec
habet priuilegia piæ cauſæ, quia non ſtatur talibus verbis, poſtq;
conditio perſonæ nõ patitur. argu. in l. ſi fortè. ff. de caſtren. pecu.
quia videntur dicere in fraudem: vt l. qui teſtamentum. ff. de pro
ba. & per hoc diceretur quod ſi pater donat filio in poteſtate: li-
cet dicat ſe donare pro benemeritis & ſeruitijs. niſi de illis ap-
pareat, non dicitur donatio facta propter merita. & ſic tan-
quàm extraneo. ſed tanquàm filio. quoniam filiatio cenſetur
fuiſſe cauſa donandi: & non merita. ideo non valet à principio:
ſed indiget confirmatione per mortem. & ſic poſſet à patre reuo
cari. quod non eſſet ſi à principio valuiſſet. vt not. in l. ſi dona-
tione. j. de colla. Sed ſi talis perſona cui relinquitur vel donatur
eſſet pauper, tunc aut relictum vel donatio eſt magnæ quanti-
tatis; & ſimiliter non videtur fieri cauſa pietatis, aut modicæ
quantitatis. & tunc ſecus per l. cum hi. §. ſi in annos. ff. de tranſac.
& l. ſi cui. de annu. lega. & vide in addi. Specu. de inſtrumẽ. edi.
§. nunc verò aliqua. in addi. quæ incipit ad iſtum fi. & Barto. in l.
6 j. §. eodem. in ij. q. principali. †Vltimò allegatur gloſſ. in vlti-
ma q. quod valet donatio etiam facta ad piam cauſam nemine
recipiente pro donatario: quia cùm donatio ſit contractus, re-
quirit conſenſum donantis & donatarij. vt in. l. j. ff. de pact. &
hic non adeſt niſi donantis. & ſic etiam ſi mille teſtes eſſent p̃-
ſentes, non ſufficerent: niſi aliquis ipſorum nomine donata-
rij recipiat. & tunc ſecuta ratihabitione perficitur. iuxta no
ta. in l. ſi ego. ff. de nego. geſtis. & vidi in ciuitate iſta iſtum ca-
ſum: quia in inſtrumento continebatur quòd talis donauit tali,
& non dicebat præſenti & recipienti, nec de eius præſentia ap-
parebat. ego dicebam quòd donatio non valebat per iſtam
gloſſ. quia poſtquàm non apparebat de præſentia: non præſu-
mebatur fuiſſe præſens, ſed abſens. cum iſtud conſiſtat in fa-
cto: & facta non præſumuntur. vt not. in l. quæcũque. §. j. de pu-
blicia. & per conſequens non potuit fieri non interueniente nun
tio, vel epiſtola: quæ requiruntur vbicunque contractus geri-
tur inter abſentes vt dicit gloſſ. ſingularis in l. conſenſu. de a-
ctio. & oblig. alij dicebãt quod valebat, quia præſumebatur prę
ſentia per gloſſ. quæ eſt in l. j. j. de inuti. ſtipu. ſed reſpondebant
quod loquitur quãdo inſtrumẽtum facit mẽtionem de actu qui
nõ poteſt fieri niſi inter præſentes. vt ſi dicat ꝙ Titius fuit ſtipu-
latus, niſi enim dicat quòd fuerint pręſentes: notarius diceret fal
ſum:

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

7 ſum.vt l.prima in princip.de verborum obligationib.Sed† dona tio poteſt fieri inter abſentes dummodo interueniat nuntius, vel epiſtola.& poſito quòd non interueniat, licet donatio ſit nulla, notarius tamen non dicit falſum:& pro iſta fuit conſultum. & fa
8 cit in argu.iſta glo.†quòd pax non poſsit fieri inter abſentes, vel abſente nemine recipiente pro ipſo.vide Bal.in l.ij.ante fin.infrà de lib.& eorum lib.& quod not.Bartol.in l. Labeo. ff. de pactis
9 †Quid autem in ceſsione actionum? vide Cal.in l.per diuerſas.j. mandati xiiij.q.Cætera circa iſtam gl.an dicat verũ in caſu in quo loquitur.vide hic per Docto.& tetigi in l.præcedenti.& in iſta l. Gul.de Cu.tractat de materia inſinua.donatiõis.de qua per Bar. in l.Modeſtinus.ff.de dona.& in addi.Spec.de inſtru.edi.§.fi.& dicit hic Bal.quòd quilibet poteſt ſtipulari pauperibus abſentibus,& verbis in eos directis per gl.quæ eſt j.q.vij.c.quoties cordis oculus.& tene menti iſta:quia ſunt multum vtilia.

2 ☞ Caſus in quo res quæ non eſt in alicuius dominio, ut eſt res ſacra, uendicatur.
Omnes actiones quæ dantur in rem, & contra quemlibet poſſeſ. poſſunt dici uendicationes.
Ciuitas uendicat ciuem ſuum ratione ſuperioritatis, quam habet in eum.
3 Epiſcopus poteſt agere non ſolum pro bonis Epiſcopatus, ſed etiam pro bonis cuiuſlibet eccleſiæ ſibi ſubditæ: licet illæ habeant ſpecialem rectorem: qui tamen præfertur epiſcopo.
Sacriſtæ quorum cuſtodiæ ſunt res commiſſæ poſſunt agere pro earum recuperatione, ceſſantibus alijs: implorando officium iudicis idem in alijs: quibus commiſſa ſit cuſtodia rei.
4 Actio in factum quando competat? & quòd ſit triplex, una ſpecialis, alia generalis, & alia generaliſsima.
5 Animæ hominum ſeu uita hominum debent præferri quibuſcunque rebus.
Res ſubiectæ reſti. poſſunt alienari pro ſaluanda uita grauati, uel pro redimendo eum à carceribus, uel tempore famis, ſicut in cauſam dotis, & quid in rebus eccleſiæ?
6 Lex noua poteſt extendi ad præterita pendentia, quando hoc in ea expreſſe cauetur, & quid in pertinentibus ad ordinem iudicij?

LEX XVII.

1 SAncimus nemini. †Nota.iſtam l.contra illos qui recipiunt pignori calices, vel cruces eccleſiarũ.vt perdant pecuniã & illa reſtituant:quia poſtquam ſemel ſunt dedicata diuino vſui,non debent redire ad humanũ.q intelligit Inno.etiam ex pacto appoſito in contractu.vt ipſe no.in c.verum.de foro cõ
2 peten.†Item no.caſum in quo res quæ non eſt in alicuius dominio,vt eſt res ſacra,vendicatur.nã vendicatio cõpetit nõ ſolum ratione dominij:ſed ratione iuris realis.omnes enim actiones q̃ dantur in rem & contra quemlibet poſſeſ.poſſunt dici vendicationes.vt in l.ſi fundus.§.in vendicatione.ff.de pig. ſic & ciuitas vendicat ciuem ſuũ ratione ſuperioritatis quã habet in eũ.vt l.j.
3 §.per hanc.cum ibi not.ff.de rei vend. †Item not.tertiò in verſic. [epiſcopos.]cum gloſ.quod Epiſcopus poteſt agere non ſolum pro bonis epiſcopatus, ſed etiam pro bonis cuiuſlibet eccleſiæ ſibi ſubditæ:licet illæ habeant ſpecialem rectorem:ille tamen rector præferetur epiſcopo.vt not.in c.cum deputati.de iudic. per Inno.& adde c.cum dilectus.de ſucceſ.ab inteſt.& de religioſ.do. c.cum venerabilis.& de reſcrip.c.tranſmiſſa.Item no.in ver.[cuſtodes.]bonum text.quod Sacriſtæ quorum cuſtodiæ ſunt res commiſſæ,poſſunt agere pro recuperatione ipſarum alijs ceſſantibus,intellige implorando officium iudicis:non per actionem. vt in l.non tantum.ff.de peti.hære.& idem videtur in quocunq; alio cui ſit commiſſa cuſtodia rei.ar.j.ſi per vim vel alio modo. l. j.& ff.ſi cer.pet.l.cum filius.& de lib.cauſa.l.igitur.§.ſi opera.
4 †Item not. quod ad hoc ſemper allegatur iſta.l.de actio.in factum generali.quæ competit ex varijs figuris cauſarum.nec alibi melius habetur quàm hic.nam datur vbicunq; æquum eſt actionem dari,& non apparet aliquam ſpecialem actionem proditam.vt contingit hic quando vaſa ſunt conflata.quia non datur vendicatio:ſed actio in factum ad æſtimationem quæ cõcurrit cum certi condictione generali:vt hic patet dum dicit[per cõdictionem.]de iſta etiam loquitur.l.fin.j.de peti.hære.& de iure deli.l.ſi.§.licentia.& iſta actio in factum eſt triplex.vna ſpecialis quæ competit vbi ceſſant verba.l.& tamen eſt eadem mens & ratio legis,vt eſt illa quæ competit loco actionis legis Aquiliæ, quando ceſſant eius verba.quòd dic.vt j.ad l.Aquil.l.de pecoribus.Item alia generalis,quæ competit loco omnium interdictorum.vt inſti.de interdic.§.pe.Item generaliſsima.de qua hic.quę interdum concurrit cum actione præſcrip. a .verb. vt quando competit ratione alicuius contractus in quo verba interuenerunt,& dubitatur quis contractus ſit, vel quæ ſpecialis actio detur.vt in l.quoties.& ibi plenè not. ff. de præſcrip. verb.aliquando datur ex diſpoſitione legali propter æquitatem. non ratione verborum.& tunc loquitur hic.nec tũc datur actio
5 præſcrip.verb.† Item not. circa fi. illud ad quod allegatur quod animæ hominum.ideſt vita hominum debet præferri quibuſcũque rebus.vnde pro ſaluando vitam alicuius res quantũcunque prohibitæ alienari,poterunt.& ſic eſt arg.quod res ſubiectæ reſtitutioni ſicut poſſunt alienari in cauſam dotis.& ita pro ſaluanda vita grauati,vel pro redimendo ipſum à carceribus,vel tempore famis.de hoc no.in authentica,res quæ.j.communia de leg.& res
a eccleſiæ etiam immobiles poſſunt ex iuſta cauſa.[a]pietatis aliena
6 ri.vt no.xij.q.ij.in glo.ſummæ.† Vltimò no.in fin.quod lex noua poteſt extendi ad præterita pendentia:quando hoc in ea expræſſè cauetur ſic in l.proxi.in fi.& in l.fi.in fi.Sed hoc dicit Bart.verum in l.imperiali.ſecus dicit in ſtatutis & reformationibus ciuitatum per tex.in auth.in medio litis nõ fieri ſacras iuſsiones. in prin.& ipſe no.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.Sed Bal. dicit hoc verum in pertinentibus ad deciſionem cauſæ.Sed ſi pertinent ad ordinẽ,iudicij bene trahiẽ ad p̃terita pendẽtia ſuper lite futura.& ita dicit ſe conſuluiſſe.pro hoc allego tex.licet ipſe nõ alleget in l.fi.§.penul.j.de iura.calum.

a ¶ Poſſunt ex iuſta cauſa. Adde c.j.& ibi Doc.de rebus eccle.non ali.li.vj.

2 ☞ Quando contra te allegatur aliqua lex quæ loquatur in eccleſia, ſi non occurrit alia congrua reſponſio: potes dicere ſpeciale eſt in eccleſia.

LEX XVIII.

1 SAncimus res. †Not.hic arg.ſi ſit ſtatutũ q de rebus quæ perueniunt ad aliquem ex cauſa lucratiua,puta donationis, vel vltimæ voluntatis,ſoluatur certa gabella maior quàm de alijs contractibus,vt eſt Bononiæ.non comprehenduntur eccleſiæ vel pia loca:poſita etiam quòd de alijs contractibus eccleſię
2 ſoluerent gabellam.† Item not.arg.in fi.quando contra te allegatur aliqua l.quæ loquatur in eccleſia,ſi non occurrit alia cõgrua reſponſio,potes dicere ſpeciale eſt in eccleſia:propter rationem quæ hic ponitur in tex.

2 ☞ Fideicommiſſum uniuerſale dicitur hæreditas, & fideicommiſſarius hæres.
3 Verbum relinquo an importet inſtitutionem directam. & numero.10.
4 In fideicõmiſſo relicto ad piã cãm eccleſijs, uel pijs locis, ſeu pauperibus, non requiritur reſtitutio uerbalis ut transferantur iura hæreditaria, & an requiratur additio hæredis?
Omnia priuilegia quæ dantur eccleſiæ, dantur etiam pauperibus.
An ualeat donatio facta in redemptionem captiuorum, ſi aliquis non recipiat nomine eorum abſentium?
5 Si aliquis ſe abſentauit à patria, & ignoratur an uiuat: quouſque aliqua indicia ſint de morte, præſumitur uiuere uſque ad ætatem centum annorum: niſi probetur contrarium.
6 Statutum diſponens bona immobilia non poſſe alienari in eccleſias: uel pia loca, an ualeat & ſi diſponat quod non poſſint alie. in non ſubdi. an comprehendat eccleſias?
7 Contra ciuitatem uel fiſcum quanto tempore præſcribatur? & numero.8.
8 Quid in fiſco eccleſiæ?
9 Licet in aliquibus caſibus reperiatur dominium acquiri ſine apprehenſione poſſeſsionis, uel ſine traditione, quòd tamen etiam in eis caſibus non poſsit poſſeſsio acquiri ſine apprehenſione corporali.
Poteſt fieri ſtatutum quòd poſſeſsio quæ erat apud defunctum continuetur in hæredem ipſo iure, abſque corporali apprehenſione.
Poſſeſ. tranſlata per modum fictum dicitur uera poſſeſsio.
10 Si ille qui uendidit uni, iterũ uendat eandem rem alteri: an uterq; emptor habebit dñium.

LEX XIX.

1 VT inter diuiuum. †Eccleſiæ pia loca, & miſerabiles pſonæ, & etiã ciuitates,habẽt priuilegiũ circa p̃ſcriptionẽ:vt contra eas nõ p̃ſcribaẽ minori ſpatio.c.annorũ. in relictis in vltima volũtate,donatis & vẽditis,ac etiã circa dñij acq̃ſitionẽ in caſibus p̃dictis vt acq̃raẽ ipſo iure ex ſolo cõtractu ſine traditiõe,ac etiã tacita hypotheca vt eã habeãt in dictis caſibus.hoc.d. Et inquantũ loquitur de relictis in vltima voluntate,non eſt niſi in vno ſpecialitas,ſcilicet circa præſcriptionem,non autem circa acquiſitionem dominij,vel tacitam hypothecam:quoniã illas habẽt etiã alij pro rebus legatis,& per fideicõmiſſum relictis. vt i l. j.j.cõia de lega.Sed inquantũ loquiẽ de donatis aut vẽditis:tũc in illis habẽt tria priuilegia ſcilicet tã circa præſcriptionẽ,quã circa

a ¶Verbum relinquo. Adde tex.in l.ſi.ff.de tab.exhi.glo. in auē. de hære. & ſal.in §.ſi verò.Doc. in c.Raynutius.de teſta.

b ¶Omnia priuilegia. Adde Bal.in l. pe. in §.cū autē.in vlti. col. C.ad Turpil.Limita hoc eſſe verùm in re quæ ſit veri dñij eccleſiæ ſecus ſi res ſit quaſi dominij eccleſiæ.

c ¶Vitæ hominū tempus. Adde Inno.in c. veniēs.de fil.presby. Io.de anna. in rubri. de delictis puero.

d ¶Ad ætatē centū annorū. An elapſis centū annis præſumatur mortuus.vide per Sa li.hic.& per gl. Bar. & Doc.in l.ij. in §. ſi dubitetur. ff. quēad. teſta.aperi.

e ¶Contra libertatem eccleſiaſticam. Adde tex.in c. ij. de verbo. ſigni.lib.vj.Bal.in l. cunctos populos. C. de ſumma trin. Abb. conſi.lxxxiij. incip. præſens dubium.

dominij acquiſitionē & hypothecam.quo-
niam illis nō acquiritur dominium ex ſolo
contractu : ſed requiritur traditio. ff. de rei
ven.l.ſi ager.& j.de rei ven.l.pe. & de pac.
l.traditionibus.nec etiam regulariter habēt
alij tacitā hypothecam : ſed dūtaxat in cer-
tis caſibus.de quibus in tit.in qui.cau. hyp.
tab.contra.ff.& C.Extra caſus verò de qui
bus hic iſtæ perſonæ non habent iſta priui-
legia.Et diuide. qa primò ponit proœmiū.
& etiam ſtatutum obſcurum.circa tempus
præſcriptionis.vſq; ibi.[& nobis.] Secun-
dò illud declarat ponendo ſpatiū centum
annorū. vſq; ibi. [ſiue.] Tertiò concludit
in præmiſsis. & etiam addit duo alia priui-
legia de acquiſitione dominij , dādo eis rei
vendicationem. & circa tacitam hypothe-
2 cam veniens ad caſum.†In tex.ibi.[aliquā
reliquerit hæreditatem.] ſubaudi directò:
inſtituēdo : vt differat ab eo quod j.ſubijcit
à fideicommiſſo : nam etiam fideicommiſ-
ſum vniuerſale dicitur hæreditas , & fidei-
commiſſarius hæres. vt in l.ſi filiusfa.§. ſed
ſi filio.ff. quod cum eo. & ſic nota hic dili-
genter quod verbum,relinquo adaptatur
ad inſtitutionem directā. vt etiam apparet
ante ſi. Si ergo aliquis dicat relinquo bona
mea tali, videtur ipſum directò inſtituere
hæredem.& ſic propria authoritate poteſt capere bona.ſed ſi im
portaret fideicommiſſum vniuerſale, tunc venientes ab inteſta-
to ſuccederēt directò.& ille haberet petere ab eis reſtitutionem:
& ante factam reſtitutionem verbalem non poſſet propria au-
thoritate capere. & venientes ab inteſtato detraherent quartam
Trebellianicam:quæ non detrahitur de directa inſtitutione.vt j.
3 tit.j.l.ſi quis ad declinandam.†Sed an hoc ſit verum, ꝙ verbum
a relinquo[a] importet inſtitutionem directam:[a] vide per glo.& Do
cto.in l.his verbis.in prin.ff.de hæred.inſtituen. quia ſi non erat
alius inſtitutus,importat inſtitutionem. aliàs importat fideicom
miſſum.niſi qualitas perſonæ contrarium ſuadeat.vt ſi relinque
retur filio ſuo pro legitima:nam tunc debet relinqui iure inſtitu
tionis,ad hoc vt teſtamentum valeat. nam ſi relinquit ſibi certā
quotam,videtur relinquere iure inſtitutiōis.ad quod vide quod
notat Bald.in l.humanitatis.j.de impub.& ali.ſubſti. Si verò res
ſingulares,ſecus. & ſic non valeret teſtamentum,niſi diceret re-
linquo pro legitima.per ea quæ not.per Bart.in authen. vnde ſi
4 parens.j.de inoffi.teſtamen. †In tex.ibi. [vel fideicommiſſum]
ſubaudi particulare vel vniuerſale ex iſto text.coniuncto ſi. vbi
habetur ꝙ dominium acquiritur ſine traditione.Bar.diſputando
in quæſtione quę incipit.Titius filium.determinauit notabiliter
valde ꝙ in fideicommiſſo relicto ad piam cauſam , eccleſijs, &
pijs locis,vel pauperibus,non requiratur reſtitutio verbalis : de
qua loquitur titu. ad Trebel. quantum ad hoc vt transferantur
iura hæreditaria actiuè & paſsiuè.imò ſtatim impleta conditio-
ne fideicommiſsi. & eo purificato transferuntur omnia iura. &
hoc eſt quotidianum.quia teſtatores morientibus filijs ſine libe-
ris relinquunt omnia bona pauperibus. Certè ſi filij decedunt
relictis extraneis hæredibus,executores teſtamenti, vel Epiſco-
pus,qui eſt executor legalis.vt j.ti.j.l.nulli. nō habent neceſſe pe
tere ab illo hærede extraneo reſtitutionem fieri.Sed poſſunt ca-
pere propria authoritate, ac ſi eſſet facta.& mouere actionē con
tra hæreditarios debitores,vel poſſeſſores rerum.ꝙ perpetuò te-
ne menti.& licet Bal.hic nitatur probare cōtrarium. plus placet
determinatio Bart.nam etiam ſecundùm Bal. tale fideicommiſ-
ſum non requirit aditionem hæreditatis,& cōſtat quod idem tri
buit reſtitutio verbalis,fideicommiſſario vniuerſali,ꝙ tribuit adi
tio,hæredi directo. Sed ſi in directo hærede non requiritur adi-
tio,ergo nec in fideicommiſſ.requiritur reſtitutio. Bald.tamen ſe
mouet per l.omnibus.ff.ad Treb. vbi in fideicommiſ. relicto ci-
uitati requiritur reſtitutio.& hic æquiparātur ciuitas,& pia cau-
ſa.Sed dic quod iure illo non erat introductū priuilegiū.de quo
hic.vnde poſſet dici idem in ciuitate hodie per hanc legē.In tex.
ibi.[ſed & ſi in redemptionem captiuorum.]dic idem ſi paupe-
b ribus in genere,quia omnia priuilegia[b] quæ dantur eccleſijs:dan
tur etiam pauperibus.vt in authentica.de eccle.titulo.& per Bal.
j.ad Trebel.l.ſancimus.ad fin.& not.iſtum text.contra gloſſ.quę
eſt in l.illud.s.eodem dum hic dicit donatæ.quòd valet donatio
facta in redemptione captiuorum:licet tamen illi non ſint pſen-
tes.Sed poteſt reſponderi per text.dum dicit legitimo modo. qđ
intelligitur quando aliquis eſt præſens,qui recipit nomine abſen
5 tium.† In tex.ibi.[longiſsimum vitę hominum tempus.][c] dic iſte
c text.ſemper allegatur.& per ipſum dicitur quòd ſi aliquis ſe ab-
ſentauit à patria,& ignoratur an viuat vel mortuus ſit, quouſq;
aliqua indicia ſint de morte præſumitur, viuere,quouſq; perue-
d nerit ad ætatē.c.annorū.[d] & ille qui dicit eum mortuū,habet ne-
6 ceſſe probare.de hoc vide per Bar.in l.ij.ff.quēad.te.ape. †Vlti-
mò per iſtum textum circa fin.dicit Bar.fuiſſe determinatū per
Oldra.in publica diſputatione.quòd ſi ſtatutū dicat bona immo
bilia non poſſe alienari in eccleſias,vel pia loca,tale ſtatutum nō
valet:ſed dicitur eſſe contra libertatem eccleſiaſticam.quia con-
tra priuilegium conceſſum eccleſijs per hanc l. Certè iſta l.non
concedit priuilegium eccleſijs quod poſsint emere,vel donatio
nem recipere.hoc eñ competit eis de iure cōi:ſicut & in alijs:qa
non debent eſſe deterioris cōditionis.Sed bene cōcedit eis priui
legiū ꝙ ex ſolo tit.transferat in eas dominiū. Iſtud aūt ſtatutū au
fert eccleſijs ius cōe nō autem priuilegium vnde tenendo opin.
e Innoc.ꝙ dicat contra libertatem eccleſiaſticam,[e] niſi quando au
ferret priuilegiū,iſtud ſtatutum nō diceretur cōtra libertatem ec
cleſiaſticam:ſed tenendo aliam opinionem:de qua dixi in authē
tica caſſa.ſecus.Et per iſtum modum defendo Bar.Sed ſi tale ſta
tutum nō faceret expreſſam mentionē de eccleſijs.ſed ſolū dice-
ret quòd non poſſunt alienari in non ſubditos.tunc nō compre-
henderentur eccleſiæ vt not.per Ioan.and.in c.j.de immu.eccle.
lib.vj.ſecus in l.imperiali generaliter loquente.quia comprehen
dit eccleſias.vt l.fi.j.de exac.tribu.lib.x.& ibi per Bar.Itē iſta l.lo
quitur quando vēdens vel donās erat dominus,vt transferat do
miniū,quid ſi nō erat dñs,an ex ſolo cōtractu trāſferat vſucapiē
7 di cōditio:vide in Spe.de loca.§.nūc verò aliqua.ver.lviij.†Pro
declaratione gl.q̄ eſt ſuper verbo[cētū.] & ad ſoluendū omnia
cōtraria gl.op.ꝙ cōtra ciuitatem nō præſcribatur minori ſpacio
c.annorū.quia video ꝙ cōtra fiſcū interdū præſcribitur quadriē-
nio.vt in l.intra quatuor.ff.de diuer.& tēp.præſcri. Aliquādo ſpa
tio xx.anno.vt in l.in omnibus.eo.tit. Aliquando ſpatio xxx.an-
norū ſine titu.& bonafide.vt in l.ſicut.& l.omnes.j.de pſcri.xxx.
anno.vel longo.tēpo.cum titu.& bona fid.vt in l.fi.j. de præſcri.
long.temp.& fiſcus eſt magis priuilegiatus quā ciuitas particu-
laris.vt ff.ad muni.l.non debere propter hoc gl.dat multas ſolu-
tiones.Sed aduerte quantum ad fiſcum aut loquimur de iure ac
quiſito fiſco perdendo.& in illo fiſcus vtitur iure priuati:vt pę-
ſcribatur cōtra ipſum aliquando longiſsimo:aliqñ longo tēpore
vt ſ.dictum eſt. Interdum quærimus de iure nondum quæſito ,
vel incorporato fiſco vt ſi aliqua bona ſunt fiſco delata:vel ratio
ne delicti alicuius,vel quia deceſsit ſine hærede,& ſic ſunt bona
vacantia:vel ex alijs cauſis,de quibus habetur in l.j.ff.de iu.fiſ.ta
men fiſcus vel eius officiales nondùm acceperunt poſſeſsionem
bonorum.Et tunc ſi talia bona ſic delata ipſo iure fuerunt fiſco
denunciata,tunc ſi poſtea negligit per quadriennium capere poſ
ſeſsionem,præſcribitur cōtra fiſcum.vt d.l.intra quatuor.& j.de
quadri.præſcri.l.j.& ij.Si verò non erant adhuc denuntiata tunc
præſcribitur contra fiſcum xx.annis.vt in l.omnibus.de diuer.&
temp.præſcrip.allega.hic in gloſſ.pro contraria.niſi præſcribens
haberet titu.& bonam fidem. quia tunc præſcriberet x.annis in-
ter præſentes.ſicut contra priuatum.& prædicta in fiſco imperia
8 li,vel temporali. †Sed in fiſco eccleſiæ diſtinguitur.aut inter
romanam eccleſiam, & requirūtur.c. anni etiam in talibus non-
dum incorporatis . aut in alia eccleſia . & ſufficiunt xl.vt eſt ho-
die caſus. in c.ij.de præſcrip.libro.vj. In ciuitatibus verò parti-
cularibus quæ non habent iura fiſcalia,in tribus caſibus,de qui-
bus hic non præſcribitur minori ſpatio. c . annorum . & ſic ſunt
melioris conditionis quam fiſcus in hoc : quia in alijs fiſcus eſt
melioris , vt hic in prima ſolu.gloſſ.Extra iſtos caſus contra ciui
tates præſcribitur: ſicut contra priuatos .quia inſtar priuatorum
obtinent.vt in l.eum qui vectigal.de verborum ſignifi. & idem
dicunt Docto.in caſtris ſubiectis ciuitati.quaſi ſint mēbra eius.
vt l.qui ex vico.ff.ad munici.licet glo.ſentiat cōtrarium in l. ſi fi-
nita

nia.§.ſi de vectigalibus.de damno infecto. Aliquando verò etiã
contra priuatos nunquam præſcribitur.ſ.in facultate vtendi re-
bus ad vſum publicum deſtinatis.puta via publica, vel platea.nã
etiam ſi per c.annos quis non iret, non perderet facultatem eun-
di.vt in l.via publica.ff.de via publica.& in fi.huius gloſſ.quia il
la via non eſt in patrimonio publico, ſed in publico vſu.& ea q̃
ſuprà dixi locum habent in his quæ ſunt in patrimonio. In gloſſ.
quæ incipit[vtilem.] dic imò poteſt dici directum dominium:
quia directum dominium eſt acquiſitum:licet ex priuilegio hu-
ius legis ſecundum Bald. In gloſſ.ibi.[ſoluto pretio.] dic hæc ve
ra.nam ante pretium ſolutum obſtat eccleſiæ exceptio.vt l.Iulia
nus.§.offerri.ff.de acti.emp.& vbicunque obſtat exceptio habẽ
di actus,ibi dominium non transfertur ipſo iure: etiam vbi aliàs
transferretur,ſi exceptio non obſtaret. vt in l. Sempronius atta-
9 lus.ff.de vſufru.leg.ſecundùm Bald.†In ead.gloſ.prima.ibi, [re-
ſpódeo non.] nota.iſtam gloſſam.quia licet in aliquibus caſibus
reperiatur dominium acquiri ſine apprehenſione poſſeſsionis:
vel ſine traditione.vt patet in hærede adeunte.tamen nunquàm
reperitur etiam in dictis caſibus poſſeſsio acquiri, ſine apprehen
ſione corporali.& hoc etiam vult gloſſ.clarius.in l.cum duobus.
§.Item reſpondit.ff.pro ſocio.Ratio verò ſumitur ex.l.j.§. Sceuo
la.ff.ſi quis te.liber.eſſe iuſ.fu. poſſet tamen hoc induci per con-
ſuetudinem.vt c.ex literis.de conſue.vel propter ſtatutum.vnde
in pluribus locis vidi ſtatuta quòd poſſeſsio quæ erat apud de-
functum ipſo iure continuatur in hæredem abſque corporali ap
prehenſione.& vide per Cyn.in l.ea lege.poſt princip.j. de con-
10 di.ob cauſam.†In ea gloſſ.ibi. [prælata vtili actioni directæ.]
&c.iſta ratio eſt falſa. quia præſupponit quod vterque emptor
habeat dominium, primus vtile:ſecundus directum.quòd nõ eſt
verum.imò primus habet directum, licet tranſlatum præter iu-
ris regulas ſcilicet ſine traditione.nam poſſeſsio tranſlata p̃ mo-
dum dictum, dicitur vera poſſeſsio.Et hoc præſuppoſito ſecun-
dus emptor nullum dominium poteſt habere.quia venditor nul
lum habebat.cum ipſum tranſtuliſſet in primum emptorem ex
ſolo contractu.Vltimò ad id quod dixi in primo notabili de ver
bo relinquo.vide bonam gloſſ.in authenti.de hæredi.& fal.quæ
incipit no.verbum.

2 Præſcriptio decem uel uigenti annorum quando & contra quem, & in quibus actio nibus currat?

3 Quid in præſcriptione triginta annorum?

4 Præſcriptio.xxx.anno.eſt merè odioſa: & ſic reſtringenda, ſed uſuſcapio eſt merè fauorabilis, & quid de præſcriptione x.uel xx.ann.

5 Romana eccleſia eſt illa cui præeſt Papa immediatè, & cuius ipſe eſt ſpecialis Epiſcopus.

Eccleſia Lateranenſis quæ dicitur ſancti Saluatoris, fuit prima eccleſia totius orbis, & multa habet priuilegia.

6 Priuilegiatus quando concurrit cum priuilegiato: priuilegia confunduntur, & habentur ambo pro non priuilegiatis, & quid ſi unus tractat de damno uitando, alter de lucro.

Eccleſia quanto tempore præſcribat contra alteram?

7 Quanto tempore præſcribat contra priuatum?

8 Per identitatem uel maioritatem rationis non debet induci legum correctio. & quid in correlatiuis, & quid ſi in ipſa lege exprimatur ratio motiua ipſius.

9 Concedatur alicui eccleſiæ quod contra eam non præſcribatur niſi centum annis, an hobis talis conceſsio ualeat: licet in ea non contineatur clauſula non obſtante quacunque alia lege?

10 Annalis conceſsio, quod nulla poßit obijci præſcriptio?

11 Contra præſcriptiones quæ currunt contra eccleſiam, uel ciuitatem, an poterit eccleſia uel ciuitas reſtitui in integrum?

12 Eccleſia ſi ſucceßit ei contra quem cœperat currere præſcriptio x.uel xx.uel.xxx.annorum.tunc pro tempore præterito eccleſia utetur iure priuati ſed pro futuro utetur priuilegio ſuo.

AVTHENTICA.

1 QVas actiones.†Iſta aut.tria facit.nam primò
declarat quæ præſcriptio cur-
rat contra priuatos in actionibus, de quibus in fi.l. præ
ce.ſcilicet in perſonali & in reali rei ven.& hypotheca
ria.vſque ibi, eæ ſi loco.Secundò corrigit legem codicis in eo q̃
dixerat cõtra eccleſias & pia loca non currere minorem præſcri.
c.annorũ.Et reducit eam ad annos.xl.Tertiò cõfirmat eam in ſo
la eccleſia romana, vt contra eam nõ currat minor cẽtenaria. Et
p̃dicta in p̃ſcriptionibus maioribus decẽnalibus. ſed reperiunt̃
aliæ p̃ſcriptiones minores, vt vſucapio in rebus mobilibus. Item
quadriẽnij cõtra fiſcũ.de qua dixi in l.p̃cedenti.Et etiã vltra tex.
reperiũtur p̃ſcriptiones annales, & ſex menſiũ vt in redhibitoria.
& quãto minoris, & in actione de dolo, in a
q̃bus currit p̃ſcriptio biẽnij, & in alijs dicit
nihil immutari nec per.l.codicis, nec p̃ iſtã.
quia oẽs ſunt ęquales tã eccleſiæ quã ciuita
tes & etiã priuati.& vide circa hoc Dyñ.in
regula bonæ fi.de reg.iur.†In text.ibi, [de- b
cennalis.] dic iſta currit contra rei ven. dũ-
modò præſcribens habeat tit. & bonã fidẽ
& etiam præſcribat cõtra præſentẽ.Sequẽs
verò vicennalis qñ cõtra abſentẽ.vt j. de p̃-
ſcrip.lon.tẽ.per totũ.In actionibus verò per
ſonalibus nõ currũt. In hypothecaria verò
ſimiliter currũt ſi p̃ſcribẽs habeat tit.& bo-
2 nã fidẽ.vt j.ſi aduer.cri.p̃ totũ.†Tertia verò
ſcilicet tricẽnalis currit tã in perſonalibus
actionibus, quam etiã in realibus qñ p̃ſcri-
bens non habet titulũ vel bonã fidẽ.j.de p̃- c
ſcript.xxx.anno.per totũ.hoc tamẽ vltimũ
de bona fide corrigitur per ius canonicum:
quia ſine ea nulla præſcriptio currere põt.
vt in c.fi.de præſcrip.& in c.ij. de regu. iur.
lib.vj. Bar.tamen in l.qui ſequitur. §. ſi viã.
de vſuca.dixit iura canonica debere intelli
gi ſolum in realibus actionibus quæ currũt
ratione poſſeſsiõis: quia niſi quis poſsideat
nõ præſcribit in realibus: vt in regula, ſine
poſſeſ.Non aũt habẽt locũ in perſonalibus
in quibus currit præſcriptio nõ ratione poſ
3 ſeſsionis, quia nõ eſt dare eã. †nam debitor
meus non poſsidet actionem meã, nec rem aliquam meam, cur-
rit ergo ſolum ratione negligẽtiæ meæ. Ideo ſi negligo per xxx.
annos.licet debitor ſciat ſe debitorem meũ, præſcribitur contra
me.Cõmuniter tamen iſta opinio reprobatur per Canoniſtas:&
etiam Legiſtæ non tenent, vt not. Bald. in l.ij.infrà de ſerui. &
aqua.& etiam idem Bart.videtur tenuiſſe contrariũ. in l. omnes
populi.de iuſt.& iu.in ij.vel.iij.q.principali ſuper quibus poſsit
4 fieri ſtatuta.adde † q̃ præſcrip.xxx.annorũ eſt merè odioſa:ideo
reſtringenda.Sed præſcriptio.x.vel xx.partim fauorabilis, ſcili-
cet reſpectu præſcribentis qui habet titulum & bonam fidẽ. par-
tim odioſa, ſcilicet reſpectu eius contra quem præſcribitur. ideo
non tantùm reſtringitur vſucapio, & ideo eſt merè fauorabilis,
vt hæc habentur in l.edicto.circa finem.j.de edic.diui adri. tol.
In tex.ibi.[xl.annis excludũtur.]ſcilicet indiſtinctè.ſiue præſcri
bẽs habeat ti.ſiue nõ.etiã de iure canonico.niſi cõtra ipſum ſit di
ſpoſitio iuris cõis:quo caſu etiã de iure canonico requirit̃ titulus
tñ ſufficit titulus etiã inualidus.vt hæc habent̃ in c.de quarta. de
p̃ſcrip.& eodẽ tit.c.j.libro.vj.& in hoc iſta authẽ. approbat̃ per
5 iura canonica.†In tex.ibi.[ſola romana eccleſia:[a] dic romana ec-
a cleſia eſt illa cui præeſt Papa immediatè.ideſt cuius ipſe eſt ſpe-
b cialis Ep̃us[b] & dicit archi.in c.j.de p̃ſcrip.lib.vj.q̃ eſt eccleſia La
teranenſis:q̃ dicitur ſancti Saluatoris:quæ illa fuit prima eccle-
ſia totius orbis.& multa habet priuilegia vt habet̃ in aut.vt eccle
ſia romana.& in glo.Et ad ipſam multæ prouinciæ p̃tinent, quæ
ſunt illi immediatè ſubiectæ etiã in tẽporalibus.vt in c. fundamẽ
ta.de elec.lib.vj.& ibi vide.In prin.gl.magnæ ibi.[in quibus pri-
uatus audiretur vſq; ad xxx.annos.]ſupple. & tamen fiſcus vel
eccleſia non auditur vltra annũ:vel quadriẽniũ:vt in iuribus in-
frà allegatis.ſed hoc contingit:quia nituntur contra ius cõe. &
quia loquuntur in bonis nondũ perfectè acquiſitis, ſed acquirẽ-
dis.hodie verò illa iura corrigunt̃ in fiſco eccleſiæ per.c.ij. de p̃-
ſcrip.lib.vj.& reducuntur ad præſcriptiones de quibus ibi.In ea
gl.j.ibi.[ſed quid ſi eccleſia?]vide hic Io.an.in regula in iudicijs
de regu.iur.in mercurialibus.& dubitatio in iſta quæſtione cõſi-
6 ſtit.†quia quando priuilegiatus concurrit[c] cum priuilegiato, pri-
c uilegia confunduntur.& habentur ambo pro nõ priuilegiatis.vt
in l.ſed & milites.de excu.tut.Sed hic ambæ eccleſiæ ſunt priui-
legiatæ, tam præſcribens quàm illa contra quam pręſcribit̃.ergo
præſcribenti ſufficit tẽpus:ſi habet titulum & bonam fidem. vel
triginta anni, ſi non habet titulum:ſicut ſufficeret priuato contra
priuatum.Sed dic q̃ eccleſia eſt priuilegiata:ne cõtra ipſam cur
rat præſcriptio:quia tunc tractat de damno vitãdo:non autem vt
poſsit pręſcribere, quia tunc tractat de lucro captãdo.nõ eſt ergo

a ¶Sola rom.eccleſia. Adde c.cũ nobis. & c.ſi diligenti.de præſcrip.gl.in c.cũ dilecta.de confir.vti.vel inuti.gl.j.in c.fi.eod.titu.lib.vj.

b ¶Eſt ſpecialis Ep̃s. Addẽ Archi.in c.ij.de p̃ſcri.lib.vj.in prima col.Feli. in c. in cauſis.de re iudi.Item appellatur Ep̃s ciuitatis romæ ſecundum Car.Alex.in c. nunc autem.in ij.not.xxj.di. Item dicitur ep̃s totius chriſtianitatis ſcdm hoſti. i ſũma i ti.de autho.& vſu palij.in §.ſi.

c ¶Quando priuilegiatus concur. Adde Cyn.in l.quicunque in vlti.colũ. C. de re mil.lib.xij.Bart.in l.verũ in §.Item quæritur.ff.de mino. bal. i l.ij.C.de priui. fiſci Ang.in l.fi.ff.ex qui.cau.ma.Ab.in c. auditis.in ix.no. de reſti.in inte.Pau.de ca.conſil. cccxij. incip. Viſo puncto ſuprà ſcripto.

verum ꝙ hic concurrat priuilegiatus cum priuilegiato, imò cũ non priuilegiato: quia illa eccleſia cuius eſt res quæ præſcribitur, eſt priuilegiata. Non autem eccleſia pręſcribens. & hoc probat lex quam glo. alleg. ff. ex quib. cau. ma. l. fi. & vide c. illud. de præſcrip. & c. de quarta. in quibus eſt caſus ꝙ vna eccleſia non præſcribit contra alteram minori ſpatio xl. annorum: patet etiam quando priuilegiatus concurrit cum priuilegiato, præfertur ille qui tractat de damno vitando ei qui de lucro: vt habetur & not.
7 in l. verùm. §. fi. cùm l. ſeq. ff. de mino. † In ea. glo. ibi. [Item quid ſi eccleſia?] de hac quæſtione vide per Ioã. Andr. in regula qui ad agendum. de reg. iur. in mercuria. & conclude quod eccleſia præſcribit contra priuatum eo tempore quo alius priuatus præſcriberet. ſ. longo tempore, cũ tit. & bona fide, & longiſsimo ſine titu. cum bona tamen fide. vt etiam no. Hoſti. in ſum. de præſcri. §. quæ requirantur. verſi. ſed nunquid. quia non debet eſſe deterioris cõditionis eccleſia in p̃ſcribendo contra priuatum: nec cõtra eã põt retorqueri iſtud ius: quia non fuit ab ea impetratũ: ſed proprio motu principis conceſſum: ideo ceſſant verba edicti prætoris quod quiſq; iuris in alterũ ſtatuit: quia eccleſiæ nõ ſtatuerunt nec fuerunt cauſa ſtatuendi. hoc autẽ præſumitur, quãdo cõceditur priuilegium per viã l. cõmunis: ad quam faciendã princeps mouetur principaliter ad bonum publicum: nõ ad ſupplicationem alterius. Sed ſi per aliũ modum quàm per legẽ, ſtatuẽdo per priuilegiũ concedat nõ clauſum in corpore iuris, pręſumitur ad eius poſtulationẽ, niſi expreſsè in ea dicat̃ contrariũ. vt in c. ſi motu proprio. de præbe. lib. vj. & j. de peti. bo. ſubla. l. j. lib. x. & de bo. vac. l. j. in fi. & per Bar. qui cõcludit hic quod ſi aliqua eccleſia impetraret hodie ne cõtra eam currat minor præſcriptio. c. annorum, vt eſt in eccleſia Nouantulana. de qua j. in verſi. [Item nunquid.] ſimiliter nec ipſa poſſet præſcribere cõtra alium minori tempore, quia poſſet fieri retorquutio per illũ tex. quod quiſq; iuris &c. Bal. contra. quia illud priuilegium eſt cõceſſum Deo. & contra Deum non debet fieri retorquutio. &
8 hoc tutius eſt. † In ea. gloſſ. ibi. [Item an idem in ciuitate.] dic iſta gl. in hoc ver. ſemper allegatur quod per identitatem rationis, vel maioritatẽ non debet induci legum correctio. Sed hoc verũ præter quàm in correlatiuis: in quibus facta correctione in vno, cenſetur facta in altero per l. ij. j. de indi. vidu. in fin. cum ibi nota. Item eſt verũ: niſi in ipſa l. exprimatur ratio motiua ipſius. nã tunc extenditur ad caſus in quibus habet locũ illa ratio: etiã ſi inducatur legũ correctio. hoc voluit gl. in cle. j. de elec. Glo. ergo iſta debet intelligi in ratione tacita. quæ tamen colligitur ex verbis legis. Et vide circa iſtum articulum quod plenè no. Bar. in l. ſi conſtante. ſol. mat. in j. q. principali. q. vltimę. & in l. omnes populi. de iuſti. & iu. in illo articulo. An ſtatutum recipiat inter-
9 pretationẽ extenſiuam. † In ea. gloſ. ibi. [Item nunquid poterit hodie.] dic iſta quæſtio videtur fatua. nã ſi olim potuit Imperator cõcedere. vt in l. inter diuinũ: quæ dubitatio poteſt eſſe: an hodie poſsit: cũ eadem fungatur hodie poteſtate. Breuiter ad hoc vt iſta quæſtio non ſit fatua, intellige hoc modo. An valeat talis conceſsio, poſito ꝙ in ea non contineatur clauſula nõ obſtante quancunq; alia l. in contrariũ diſponente. vt eſt iſta authentica. Glo. iſta ſentit quod ſic per rationes quas allegat. & vult dicere ꝙ ſi eccleſiæ nunquam habuiſſent iſtud priuilegium. per l. inter diuinum. talis cõceſsio ſine dicta clauſula non valeret. Sed quia ſemel habuerunt, licet per iſtã aut. fuerit ſublata cõceſsio, tamen per quã reducitur ad priſtinũ ſtatum nõ indiget dicta clauſula. Doct. tamen dicũt contrariũ: quia poſtquã fuit ſublatũ: perinde eſt ac ſi nunquã fuiſſet cõceſſum. & ſic nullæ reliquiæ remanſerunt: & per hoc nõ obſt. §. quod & in ſpecie: alle. in gloſ. quia ibi remanſerant reliquiæ. & ſic requiritur iſta clauſula, vel ꝙ dicat̃ in priuilegio, quod cõcedit ex certa ſciẽtia: ꝙ tãtundẽ importat. vt in l. Idem Vlpianus. ff. de excu. tu. Item ratio gl. ꝙ pręſcriptiones ſint odioſæ, nõ eſt bona: quia nõ ſemper ſunt odioſæ. vt dici-
10 tur ſuper tex. ſecundũ Bal. † In gl. ibi. [Item an hoc.] dic, iſta gl. videt̃ determinare cõtra tex. l. inter diuinũ. in verſi. & nobis. vbi innuit ꝙ ſi voluiſſet hoc ſtatuere, potuiſſet: ſed nõ ſtatuit: qa mutauit propoſitũ: non ꝙ non potuerit. nec obſt. §. quæſitũ. quia ibi caſus fortuiti nõ erant determinati à iure. Sed infiniti poſſunt accidere. ſed præſcriptiones ſunt à iure determinatæ. & ſciuntur quæ ſint. vnde nõ ſubeſt tanta generalitas vel cõfuſio ſecũdum
11 Bal. † In glo. ibi. [Itẽ nunquid contrahas.] dic dubitatio in iſta q. erat quod quia poſtquàm iſta auth. concedit q̃d contra eccleſiã currat præſcriptio xl. annorum deberet intelligi cum effectu: ita q̃d nõ reſtituatur. nam ſi dicamus ipſam poſſe reſtitui, quia ęquiparetur minori: ſemper poterit reſtitui quia nunquam curret ſibi tempus reſtitutionis petẽdæ. ſicut non currit minori quia eccleſia nunquam efficitur maior. & ſic iſta l. erit ludibrio, quod eſſe non debet. vt j. de bo. quæ libe. l. fi. §. antepe. tamen determinatio gloſſæ eſt vera. & ad tollendum inconueniens: de quo ſuprà. tẽpus reſtitutionis tollendæ incipit currere ſtatim præſcriptione finita, quo elapſo eccleſia non auditur. & per hoc tollitur inconueniens de quo ſ. vt hæc habentur in cle. j. de reſtitu. in integ. q̃ fuit facta ad tollendum inconueniens de quo dixi. ſed minori q ſperatur effici maior non currit tempus reſtitutionis petendæ
12 quouſq; durat minor. in ſeq. glo. ſuper ver. [durantibus.] † In gl. ibi. [Item quid.] dic trahat quæſtionem q̃d pro tempore præterito eccleſia vtebatur iure priuati, ſed pro futuro poſtquàm ad eã peruenit, vtetur ſuo priuilegio. & ita vult. l. fiſcus allegata in gl. ſi ergo incœpiſti præſcribere rem Titij ſpatio. x. annorũ, quia erat præſens, & cõpleuiſti vſq; ad dimidiam pręſcriptionem: tenẽdo ipſam per quinquennium, deinde dominium peruenit ad eccleſiam, quia ille eam inſtituit: pro complendo aliam dimidiã, non ſufficit tenere per aliud quinquenniũ. ſed requiruntur. xx. anni, quia illi faciunt ad dimidiam præſcriptionem. xl. annorum currentium contra eccleſiam. & ſic in totũ pręſcribit per xxv. annos nam eccleſia de prima dimidia completa contra priuatum habebit acquieſcere illis v. annis. Et ad hæc vide quæ habentur & notantur in auth. hodie poſita ſuper l. j. j. de præſcrip. long. temp.

De epiſcopis & clericis. *Rubrica.*

2 *A quibus muneribus eccleſiaſticæ perſonæ ſint immunes? remiſsiuè.*
Statutum ſi faceret omnia prædia tributaria pro oneribus communis: an prædia quæ poſteà uenirent ad eccleſias, tranſirent cum oneribus quæ poſtea imponerentur?
3 *Quando familia poteſtatis, uel executoris, uadit per comitatum cauſa quærendi bannitos, uel malefactores, non poteſt hoſpitari in domibus eccleſiarum, uel clericorum illis inuitis.*
4 *Si princeps confirmat alicui tale priuilegium prout à ſuis anteceſſoribus conceſſum fuit: licet de illa conceſſione non appareat, ſi tamen in hac confirmatione exprimatur illud quod conceditur, ualet. & habet uim nouæ conceſsionis: ſecus ſi non exprimeretur.*
Si iudex condemnat aliquem ad dandum mihi quolibet anno tale quid: ſicut meis anteceſſoribus dedit, licet non appareat de præterita datione, quod ualeat ſententia.
5 *Clerici non debent ſoluere gabellas ad portas pro fructibus beneficiorum ſuorum, uel propriarum poſſeſsionum.*
Illa quæ clerici acquirunt de proprijs laboribus, pertinent ad pauperes (ſi aliter non diſponunt, & decedant ſine heredibus ab inteſtato) aliàs pertinent ad eorum heredes.
6 *Priuilegia alicui conceſſa tranſeunt ad familiam ipſius ſcilicet liberos: & uxorem, & qualiter intelligatur?*
7 *Officiales qui non poſſunt capere clericos pro impoſitionibus eis factis, non poterunt etiam capere eorum colonos, uel familiares.*
8 *Quid in alijs priuilegiatis: an eorum priuilegia extendantur ad familiares?*
Laicus propter delictum commiſſum in eccleſiam, uel in eccleſiaſticas perſonas, efficitur de foro eccleſiaſtico.
9 *Si ad eccleſiam peruenit aliqua res laici, quæ erat ſcripta in æſtimo communis ad onera publica, an poterunt de cætero onera imponi?*
10 *Cum eo qui eſt in ſacris conſtitutus quod committatur inceſtus ſicut cum conſanguineo.*

LEX I.

1 IVxta ſanctionem. † Sicut per l. placet. ſ. tit. j. priuilegiantur eccleſiæ, & eorum bona, vt non ſubiaceãt alicui oneri, præterquàm oneri tributorum: ita & per iſtam l. cum ſe priuilegiantur miniſtri eccleſiarum ſ. Epiſcopi & clerici tam in perſonis eorum, quam etiam in bonis proprijs acquiſitis aliunde quam ab eccleſijs: vt non ſubijciantur alicui oneri perſonali vel reali. & poſteà in l. iij. quæ incipit de his. excepuatur cauſa tributorũ, & etiam imponitur pœna confiſcationis prædiorum ſi non ſoluant. quod eſt intelligendum de prædijs proprijs clericorum. nam ſecus in bonis eccleſiarũ: quæ licet teneant̃ ad tributa, non tamẽ cõfiſcantur propter ſolutionẽ non factam: vt d. l. placet. verũ quia cõmunitates terrarũ & etiã dñi temporales hoc nõ ſeruabãt: ſed imponebãt collectas & alia onera, dicentes fortè q̃d iſtæ leges imperiales debeant intelligi